

KARYS

1975
Nr. 7 (1514)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoją:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

1975 m. liepos 13 d., švenčiant Dariaus ir Girėno 42 metų tragiškos mirties sukakties minėjimą, dalyviai. Iš k. į d. Dariaus ir Girėno Amerikos legiono posto 271 atstovai: John Girdvain, Chester Stachyra, Raymont Parks, Joseph Martinonas, Ben Pocius, Bernice Graves ir Charles Gustafson padeda Dar. ir Gir. posto vainiką; Vanda Kulikauskienė, DLK Birutės dr-jos vicepirmininkė, plk. Antanas Tveras, LKV S-gos "Ramovė" Čikagos sk. pirm., ir Marta Babickienė, LDK Birutės dr-jos c. sk. pirmininkė padeda gėlių vainiką prie paminklo. Dešinėj stovi Lietuvos Gen. Konsulė Juzė Daužvardienė, kunigas Stasys Stašys, Don Varno posto atstovai: John Evans, Stanley Shimkus, Louis Kareina, Frank Krauskis

St. Juras — L.K.M. VII laidos auksinis jubiliejus	viršelis 241
J. V. Sūduvas — Lietuvos valstybės kūrimasis	247
Kazys U. — Bolševikmetį prisimenant	253
P. Būtėnas — Tautovardis Lietuva	255
TREMTIES TRIMITAS	261
LIETUVIAI KARIAI LAISVAJAME PASAULYJE	274
KARINĖS ŽINIOS	275
KRONIKA	276

ATSTOVAI:

Baltimore — **M. ŠIMKUS**, Chicago — **J. STANKONAS**, Cleveland — **F. EIDIMTAS**, Los Angeles — **O. ŽADVYDAS**,
Australia — **V. ŠALKONAS**

PLATINTOJAI

JUNGTINESE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. —
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas

OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

TORONTO, ONT. — Augustinas Kuolas, P. Misevičius

MONTREAL, QUE. — "Parish Library"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg 1,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas — 44 Slevin St., Geelong North, 3215, Vic. Australia
L. Vasiliūnas — 3 Wall Street, Norwood 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00

'Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00 — SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 7 (1514)

RUGPIŪTIS - RUGSĖJIS - SEPTEMBER

1975

Lietuvos Karo Mokyklos VII laidos auksinio jubiliejaus (50 metų) sukaktį minint

ST. JURAS

*"Iš praeities tavo sūnūs
Te stiprybę semia..."*

V. Kudirka

I. LAISVĖ TIK KRAUJO AUKOMIS PERKAMA

Kiekviena tauta gali pilnumoje išvystyti ir pasiekti aukščiausį gerbūvį, tiek dvasinį, tiek materialinį, būdama laisva — nepriklausoma. Ir lietuvių tauta, turinti ilgus amžius valstybinės patirties, nors ir su pertraukomis prarasdama nepriklausomybę, bet nuolat budėjo ir ruošėsi vėl ją atgauti. Tai rodo netolima praeitis, kai 1918 m. Vasario 16 d. Lietuvos Taryba Vilniuje paskelbė nutarimą, kad atstatanti nepriklausomą, demokratinę Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje. Šis paskelbimas nebūtų tapęs kūnu, jeigu nebūtų buvusi tauta pribrendusi savistoviam gyvenimui. Atsirado priešų, tiek vidaus, tiek už sienų, kurie norėjo jėga sužlugdyti beatsikuriančią valstybę. Kad užkirtus kelią Lietuvos priešams, reikėjo skubiai organizuoti karinius dalinius. Tam tikslui Lietuvos Valstybės Taryba paskelbė atsišaukimą į tautą, kviesdama visus galinčius valdyti ginklą stoti į gynėjų eiles. Jos balsas neliko tyruose šaukiančio balsu. Iš visų vietovių, daugelis metė savo kasdieninius rūpesčius, nežiūrind nei amžiaus, nei turimos profesijos, vyko į nurodytus organizavimosi punktus, kartu su nuosavais rūbais, maistu, net ir ginklais, nors daugelis neturėjo jokio karinio paruošimo.

Didis ryžtas, gili meilė tautai, nugalėjo visas kliūtis ir kovas laimėjo. Lietuva tapo nepriklausoma tik dėka idealais persisunkusių sūnių ir dukrų kraujo aukų. Jiems jėga buvo: "Niekaip gyvybė, jeigu šalis ir vėl būtų priešą pavergta".

Nors ir trumpas nepriklausomas gyvenimas (1918-1939), vis gi tautai davė daug laimėjimų, o ypač dvasinių, kurių atsiekimais ir šiandien naudojames. Ne šio straipsnio paskirtis visus juos čia išvardinti, bet paryškinti nors vieną reikšmingiausių: prisiauginome nemažą skaičių savos inteligentijos — šviesuolių, kurie ne pavieniai, kaip dr. V. Kudirka, dr. J. Basanavičius, Maironis, Valančius, Daukantas, nešė Šviesos Žiburį savajai tautai, bet skaitlingai veikė ir veikia tiek savajame krašte, tiek tremtyje. Jų gausumas ir turimas mokslas leidžia užimti vadovaujančias vietas mokslo ir valdinėse įstaigose, ir šio krašto ekonominiame gyvenime. Jie, daugelis, savo geru pasiruošimu ir yra didieji ambasadoriai, kuriais būti ypač nuolat ir visur ragino būti čikagiečius Lietuvos gen. konsulas dr. Petras Daužvardis. Yra naivu klausyti šnibždančių į ausį, kad kariuomenė yra nereikalinga, jos išlaikymui išmetamos bereikalingai didžios sumos ir tai vadinan "taikos". Žvilgtelėkime į tikrovę. Kurie tą "taiką" siūlo, ginkluojasi iki ausų ir ryja vieną tautą po kitos.

II. GYVENIMAS KARO MOKYKLOJE

Kas paskatino stoti į šią mokyklą, kurioje buvo ruošiami jaunesnieji karinių dalinių vadai. Tuo metu, kai vyko kovos visuose frontuose, man teko būti gimnazijos suole. Iš mūsų moksleivių tarpo nemaža paliko gimnazijos suolą, dėl

ko mūsų eilės retėjo, o Karo Mokyklos — tankėjo, nes daugelis besimokančiųjų gerai suprato, jog tik ginklo jėga bus nepriklausomybė atstatyta ir laisvė laimėta.

Subrendęs ir įsigijęs atitinkamą paruošimą, 1923 m. rudenį padaviau prašymą, pridėdamas reikalingus dokumentus, Liet. Karo Mokyklos V-ko vardu, prašydamas priimti į mokyklą. Neužilgo gavau raštą, kuriame buvo pranešama, jog mano prašymas patenkintas ir nurodomas laikas ir vieta, kur privalau atvykti sveikatos patikrinimui ir kitų formalumų atlikimui.

Nurodytu metu nuvykęs į Karo Mokyklą jau radau daugiau kaip 100 jaunuolių, kurių daugelis buvo ūkininkų sūnūs, atvykę tuo pat tikslu. Sekančią dieną prasidėjo sveikatos nuodugnus tikrinimas, kaip mokyklos patalpose, taip pat ir siunčiant į Karo ligoninę. Po visų tikrinimų, kurių pasėkoje nemaža mūsų “nubyrėjo”, buvau iškvieštas į viršininko kabinetą, kur radau Mok. v-ką gen. ltn. Galvydį-Bykauską, Mokyklos vyr. gydytoją ir keleta kitų karininkų, sudariusius priėmimo komisiją.

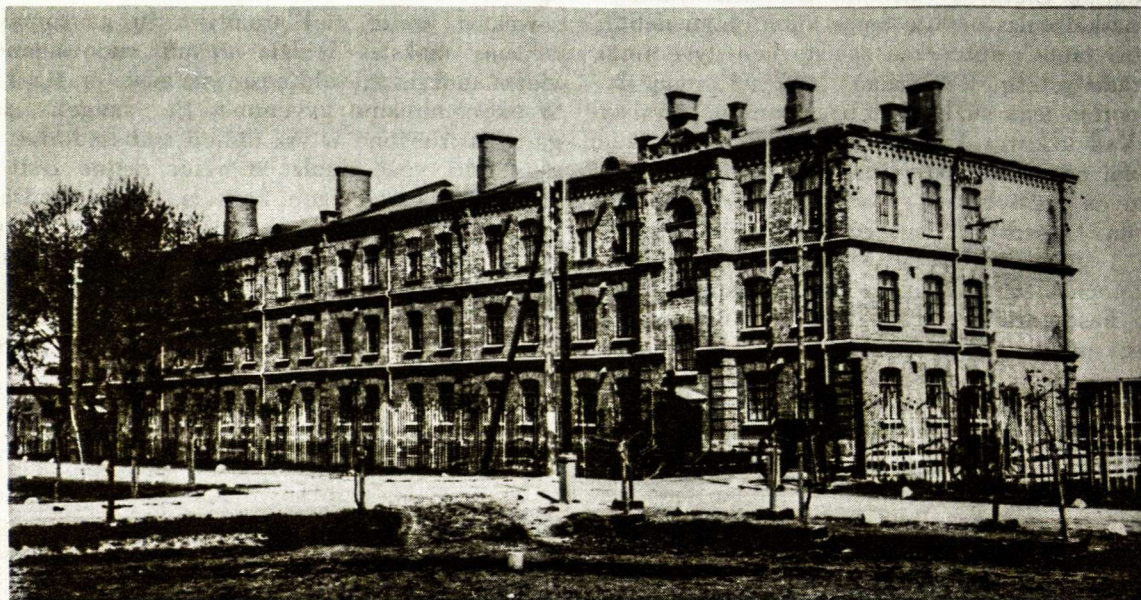
Man buvo duoti keli klausimai ir pranešta, kad tikrinimo daviniai rodo mano silpną klausą, kas yra kliūtis priėmimo sąlygoms. Po šio pranešimo, mano pavardė buvo vėl iššaukta ir aš atsistojaus Mokyklos viršininko prieky. Anas, man sudaręs gilų įspūdį kaip asmuo, kuriam pavesto tokios atsakomingos pareigos, metęs į mane

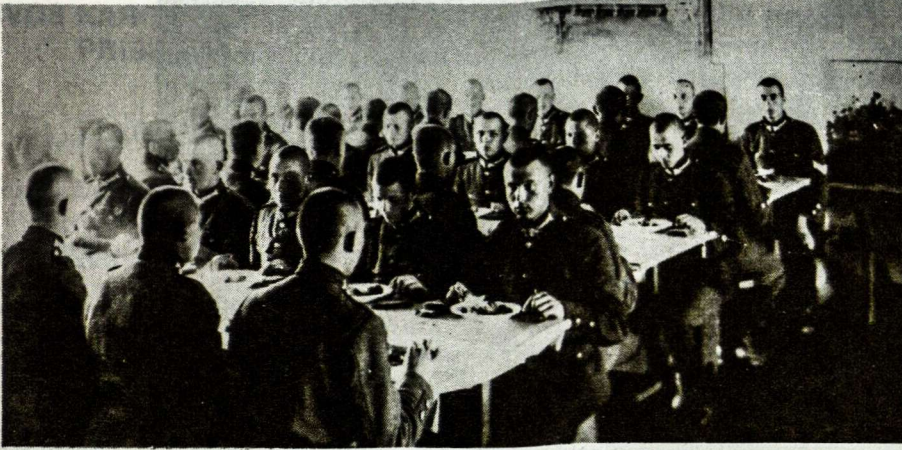
žvilgsnį nuo galvos iki kojų, pareiškė: “Čartas žino (tai buvo dažnas jo išsireiškimas), gražus vyras, truputį negirdėjimo trūkumas nebus didi kliūtis. Priimti. Galite eiti”. Ir va, teko pajusti mamytės sūneliui, lepūnėliui, jog pasibaigė gerosios dieneles.

Pirmieji žingsniai į savistovų gyvenimą pareikalau daug ryžto, darbo, paklusnumo viršininkams, bet tas nekėlė baimės. Priimtieji buvome įrašyti į Mokyklos kariūnų sąrašą — jaunesnį kursą, rodos, 108 asmenys. Gavome karinę uniformą, lovos paklojimą, mokslo priemones ir šautuvą. Padalino, ūgio atžvilgiu, į 3 būrius. Mokykloje teko išbūti dvejus metus. Mokslas buvo teoretinis (statutai, ginklų pažinimas, karo istorija ir taktika, bendras išsilavinimas, bei specialus) ir praktinis (sportas, rikiuotė, lauko pratimai, šaudymų pratimai, stovyklavimas, vidaus tarnyba ir t.t.). Dienotvarkė: kėlimas, rytinis patikrinimas ir pasivaikščiojimas, pusryčiai, pamokos klasėje, priešpiečiai, lauko užsiėmimai, pietūs, vakarinis pamokų ruošimas, kurio metu nubaustieji eidavo į stovyklos budinčio karininko kambarį atlikti bausmę — stovėti valandą su šautuvu, pagaliau — vakarinis patikrinimas ir gulimas. Dienos programa buvo gana intensyvi ir pilna.

Turėjęs gilaus karinio patyrimo, tėviškas ir pavyzdingas mokyklos viršininkas, buvo kariūnų labai gerbiamas asmuo. Ne tiek jis kreipė dėmesį į kariūno išorinę išvaizdą, bei apsirengi-

Lietuvos Karo Mokyklos rūmai A. Panemunėje, Kaune.

Kariūnai Karo Mokyklos valgykloje priešpiečių metu.

mą, kiek į kariūno moralę. Jis pats buvo patyręs mūšiuose ir stengėsi kariūnams perduoti, kad du trečdaliai pasisekimų bei laimėjimų pareina nuo dvasinių savybių ir tik vienas trečdalis nuo medžiaginių. Kartą kariūnai, patruliuodami Mokyklos rajone, panoro nusiskinti agurkų karininkų šeimų darželyje ir už šį veiksma buvo pašalinti iš Mokyklos.

Pirmaisiais metais, praėjus naujokų apmokymo kursą, kariūnai buvo prisaikdinami, o antrais metais, prieš pabaigą, pakeliami į jaunesnio puskarininkio laipsnį. Baigiantis apmokymui, atėjo ir baigiamieji egzaminai, kurie tęsėsi keletą savaičių. Išlaikiusieji buvo pakeliami į jaunesniojo leitenanto laipsnį. Baigimo ir išleidimo iškilmės buvo visos Mokyklos didi šventė. Tos šventės metu buvo kviečiamas Valstybės Prezidentas ir kiti vyriausybės nariai, bei aukštoji kariuomenės vadovybė. Iškilmių metu, Valstybės Prezidentas, arba jį atstovaujantis, įteikdavo kardus, uždėdamas atsiklaupusiam ant peties ir tardamas: "Be reikalo neištrauk ir be garbės nenuleisk".

Po išleistuvių, jaunesnieji vadai išvykdavo į jiems skirtus dalinius ir prisistatydavo dalių vadams. Ir ten prasidėdavo jų naujas gyvenimas, kur reikėjo pritaikyti mokantis įgautas žinias.

Lietuvos Karo Mokyklos VII-ją laidą baigė 52 kariūnai ir vienas buvo išleistas puskarininkiu, su teise būti pakeltam į jaun. ltn. laipsnį, išlaikius papildomus egzaminus. VII laidos išleistuvės įvyko 1925 m. rugsėjo 7 d. Valstybės Prezidentą pavadavo Seimo Pirmininkas, J.E. vysk. J. Staugaitis.

III. BAIGIAMOSIOS MINTYS

"Tas nevertas laisvės, kas negina jos". Šūkis, kuris vedė į kovos lauką, vos tik pradėjus savistovų gyvenimą jaunuolių ir daugelis jų ten paaukojo savo gyvybę ant Tėvynės aukuro. Ir šią 50 metų sukaktį minint, kurie dar tebesame gyvųjų tarpe, gyveną Čikagoje, panorom ją atžymėti. Kreipėmės per lietuviškąją spaudą į kitus gyvuosius, prašydami siūlymų, kaip taip reikšmingą minėjimą atlikti. Deja, vos du, t.y., Vlada Keiba iš Rochester, USA ir Edv. Zakis iš Adelaidės, Australijoje, atsiliepė. Ačiū jiems. Manome, jog dauguma jų amžinybėje, kitų gal nepasiekė mūsų prašymas, gal yra jau ir tokių, kuriems laiko svetimos dulkės užnešė duotus pasižadėjimus.

Prisiminti nueitą 50 metų kelią, kuris sudaro didesnę darbingų metų amžiaus dalį: kas atlikta, kas daroma ir kas dar atliktina, pasidalinti su esamais ir būsimais, yra prasminga. Noras prisiminti tuos buvusius viršininkus, o ypač visiems tėvišką ir mielą Mokyklos viršininką, gen. ltn. Galvydį-Bykauską, Mokyklos lektorius ir visus, kurie daug sielos įdėjo mokydami ir auklėdami būti gerais ir pavyzdiniais vadais, o taip pat ir tuos, su kuriais dvejus metus kartu žygiavome, laikėme šventa pareiga nulenkti galvas, pagarbos ir dėkingumo vardan.

Būdą paminėti pasirinkome tokį: Šv. Mišios TėvųJėzuitų koplyčioje, Čikagoje, 1975 m. rugsėjo 14 d. 10 val. už mirusius ir žuvusius tėvynę ginant. (Pamaldos rugs 7 d., Australijoje, Adelaidėje, Liet. Kat. Centre — Šv. Kazimiero bažnyčioje (Tėvai Marijonai) ir trumpi prisiminimų aprašymai KARYJE.

Karo Mokyklos Viršininkas gen. ltn. J. Galvydis-Bykauskas, greta stovi adjutantas, v. ltn. Požėla.

Šio straipsnio nuotraukos darytos J. Bulikos.

Visiems žinoma kariuomenėje vauų paskirtis: taikos metu — paruošti sąmoningus kovotojus, karo metu — juos vesti kovoje. Kiekvienas lietuvis karys yra davęs priesaiką būti krašto gynėju. Žvilgtėkime, ar mes ją vykdome, o ypač kai mūsų tėvynė okupuota ir ten visokios laisvės suvaržytos. Ši priesaika neatpalaiduoja mus ir tuos, kurie iš jos esame pasitraukę. Juk be eilinių susirinkimų, išvažiavimų į gamtą, dalyvavimo minėjimuose, šiaip visokių pramogų, kitos veiklos kaip ir nėra. O reikėtų patiems susirūpinti krašto vadavimu ir jaunosios kartos parengimu. Čia įeitų karinio turinio paskaitos, savos ir priešų kariuomenės organizacija, apsiginklavimas, pasiruošimas, šaudyklos, jose pratimai, pirmoji pagalba ir nemažai kitų dalykų. Tai liečia ir šaulius, juk Lietuvoje Šaulių Sąjunga buvo kariuomenės antrininkė.

Stai, ką rašo apie ramovėnų veiklą buvęs ilgas metus L.K.V.S. "Ramovės" Centr. Valdybos p-kas, a.a. gen. St. Dirmantas, 1973 m. gruodžio 31 d. laiške man. Cituoju to laiško ištrauką:

"Džiaugiuos, kad dar yra ramovėnų, dirbančių Lietuvos ir Sąjungos naudai. Vieni dirba daugiausiai efektyviai pasirodyti, pasireklamuoti, kad jo pavardė kuo dažniau pasirodytų spaudos kronikoje: kiti dirba tyliai, kilnių idėjų skatinami. Mūsų laikraščiai, bendraraščiai, aplinkraščiai, biuletiniai mirga pavardėmis nuo vieno dolerio ir daugiau aukavusių ir atidariusių ir uždariusių susirinkimą... Iš tyliųjų darbininkų paminėsiu... (paliksiu, tik žinoti, liečiantį)... Ne turime tikslų statistikos duomenų apie žuvusius 1918-1923 metų Laisvės kovose. Jų netikslumą

galime aiškinti to meto mūsų bendromis sąlygomis: valstybinio gyvenimo pirmieji žingsniai. Siemet spauda, ramovėnai, šauliai, minėjo Klaipešos atvadavimo 50-meį. Buvau pasipikinęs niekur neužtikęs ne tik pavardžių ten žuvusių, bet, pasirodė, ir jų skaičiaus nėra nustatyta. Laimėjusių vadų pavardžių — net per daug. Bet laimėtojų negražus, švelniai tariant, apsileidimas — nesuskaičiuoti, nesurašyti tų, kurie ten žuvo. Nuvykta jau organizuotais vienetais. Operacija užtruko tik kelias dienas. Laimėta. Nesitraukta. Reikia manyti, lavonai nepalikti: laidoti. Bet nesuskaičiuota, nesurašyta, nepaskelbta... O buvo visa eilė rikiuotės vadų, .. gydytojų, kapelionų... Negražų".

Nebereikalinga paaiškinimų, kiek tas garbingas karys, mokslininkas, visuomenininkas išliejo širdgėlos, kad mes braunamės į svetimus darželius piktžolių ravėti, kai savuosiuose labiau jų priaugę. Mums, tremtyje esantiems, yra didi pasakata ir viltis dirbti ir nepavargti bei aukotis, karžygiški pavyzdžiai: Simas Kudirka, Kalanta, Daumantas ir kiti nežinomieji, o čia Čikagoje, meile ir darbais šviečia profesoriai J. Žilevičius, Adomas Varnas, dr. J. Puzinas, kuriuos nei amžius nei nuovargis nesulaiko nuo kruopštaus darbo, kad paliktų jo vaisiai ateinančioms kartoms.

Šia proga noriu pareikšti nuoširdžią padėką ir palinkėti sveikatingų metų buv. Karo Mokyklos auklėtojams, kurie dar yra gyvųjų tarpe. Dalindamasis mintimis su skaitytojais, kas vyko prieš 50 metų Karo mokyklos gyvenime, kartu pageidaučiau, jeigu kas rastų reikšmingų netikslumų, kad paryškintų tą laikotarpį, būsiu dėkingas aš ir būsime visi.

Garbė žuvusiems už tėvynės laisvę!

LIETUVOS KARO MOKYKLOS LAIKŲ PRISIMINIMAI

VLADAS KEIBA

Karininkai, baigę Lietuvos Karo Mokyklos VII laidą, 1925 m. rugsėjo 7 dieną, šiemet švenčia 50 metų sukaktį. Ta proga noriu prisiminti kaip patekome ir baigėme Karo Mokyklą.

1923 metų vasarą radau laikraštyje skelbimą, kad rudenį bus priimami asmenys į Karo Mokyklą. Skelbime trūko smulkmenų, tačiau sprendimą padariau, kad verta stoti į Karo Mokyklą, gauti daugiau mokslo ir turėti tarnybą. 1923 m. rugpiūčio 6 d. parašiau laišką Karo Mokyklai, klausdamas stojimo sąlygų. Karo Mokyklos adjutantas 1923 m. rugpiūčio 18 d. raštu Nr. 516 man atsakė:

“Norėdamas Tamsta pastoti Mokyklon, privalote paduoti prašymą Mokyklos Viršininko vardu iki 8/m rugsėjo mėn. 20 d. pridėdant šiuos dokumentus: išeito mokslo pažymėjimą, metriką ir ištikimybės liudymą išduotą Apskritis Viršininko. Mokyklon priimami asmenys ne jaunesni 17 m. amžiaus ir turintieji mokslo liudymą nuo keturių klasių ir aukščiau. Šiais metais Krašto Apsaugos Ministeriui sutikus bus priimami Mokyklon, kaipo išimtis, asmenys turintieji 4 kl. mokslo pažymėjimą, kuriems numatomi kvotimai iš lietuvių kalbos ir matematikos. Apie laiką kvotimų ir dieną atvykimo, bus pranešta atskirai. (pas.) Adjutantas Leitenantas Skibarka”. (Kalba netaisyta).

Pasiunčiau prašymą su dokumentais ir laukiau pranešimo. 1923 m. spalio 4 d. Karo Mokyklos adjutantas prisiuntė pranešimą Nr. 725 sekančio turinio:

“Šiuo pranešu, kad kvotimai ir priėmimas Karo Mokyklon prasidės 8/m spalio mėn. 23 dieną, kurią dieną 9 val. ryto Tamsta, kaipo padavęs prašymą, privalai atvykti į Mokyklos rūmus Aukštoje Panemunėje (plačiojo geležinkelio stotis Kaunas, siaurojo geležinkelio stotis A. Panemunė). Apsirūpinti maistu dviems dienoms. (pas.) Adjutantas Leitenantas Skibarka”. (Kalba netaisyta).

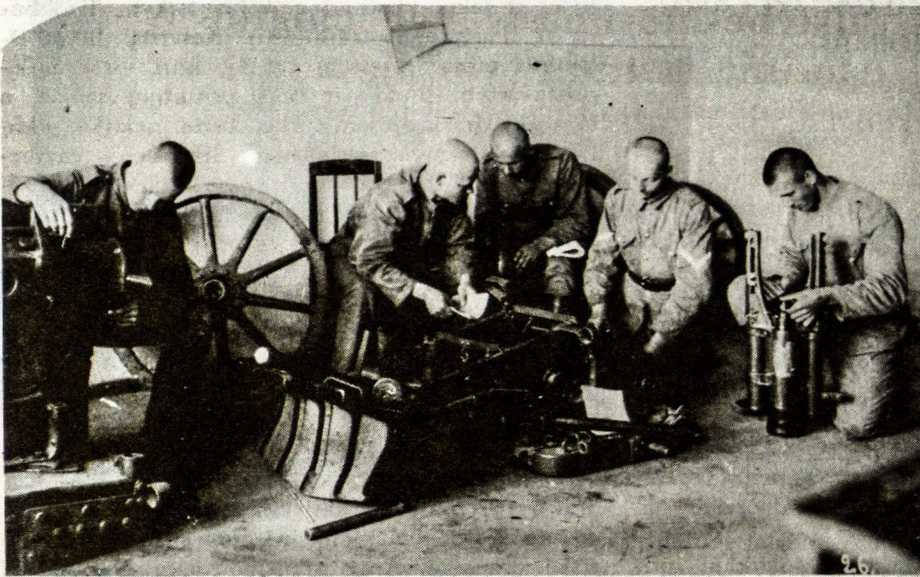
Tokių pranešimų turėjo gauti visi asmenys padavusieji prašymus stoti į Karo Mokyklą. Nurodytą dieną susirinko iš visų Lietuvos kampų daugiau kaip šimtas jaunuolių. Buvo iškabinti sąrašai kuriems reikia laikyti kvotimai. Ir vieną ir kitą dieną sąrašuose neradau savo pavardės. Manau, dėl sveikatos gydytojas mane išbraukė,

todėl ir jokių kvotimų nereikia laikyti. Tuo buvo ir daugiau susirūpinusių. Ketvirtą dieną iškabino pilną priimtųjų sąrašą, kurį visi puolėme skaityti. Randu ir save priimtųjų sąraše, o taip pat ir dauguma tokių, kurie nelaiškė jokių kvotimų. Nepatekusių į sąrašą likimas — važiuoti namo, o jei šaukimo metu, tai stoti į kariuomenę. Vėliau, tą patį dieną, išrikiavus visus priimtuosius buvo perskaitytas Karo Mokyklai įsakymas. Tarnybos lape taip parašyta: “Priimtas Karo Mokyklon ir įtrauktas į I-sios kuopos jaunesniojo kurso kariūnų sąrašą nuo 1923 m. spalio mėn. 26 d. Karo Mok. įsak. 303 Nr. 6 §” Per tą patį įsakymą buvo praveisti visi priimtieji. Gerai prisimenu, kad pagal priimtųjų sąrašą į Karo Mokyklą 1923 m. spalio 26 d. buvo priimta 108 kariūnai.

Dabar prasidėjo kariškas gyvenimas su 5 litų eilinio kario alga mėnesiui, geras maistas ir kariška drausmė. Apie drausmę daug girdėjau iš V laidos kariūnų, nes vasarą buvau atvažiavęs į Karo Mokyklą susitikti su gimnazijos draugais kariūnais, kurie, tada Karo Mokyklos viršininku esant plk. Tvaronui, pripasakojo man tokių baisesnių, kad abejoju, ar stoti Karo Mokyklon. Mums susirinkus radome naują Mokyklos viršininką generolą-leitenantą Joną Galvydį-Bykauską, prie kurio pasikeitė ir drausmė. Nežinau ar jis buvo nubaudęs bent vieną kariūną “valanda po šautuvu”. Kai supykdamo, pasakydamo savo nusistatymą, kad “be kara maksla ir tikėjima žmagis — kiaula”. Ir to užtekdavo.

Karo Mokyklos gyvenimas buvo įdomus ir įvairus. Prieš piet iki 12 val., pamokos klasėse, o po piet — rikiuotė ir kitoki lauko užsiėmimai. Po atitinkamo apmokymo, “naujųjų apmokymo”, buvome 1924 m. liepos 6 d. prisaikdinti. (Karo Mok. įsak. 192 Nr. 5 §).

Baigiant Karo Mokyklą visi eiliniai ir grandiniai kariūnai, 1925 m. rugpiūčio 20 d., buvo pakelti į jaunesniojo puskarininkio laipsnį. (Karo Mok. įsak. 233 Nr. 4 §). Prieš baigiant Karo Mokyklą, pusė kariūnų atostogavo liepos mėn., kita pusė rugpiūčio mėn. Mokykloje likę kariūnai už Kauno, Kalnicos kaimo rajone, beveik ant Neries kranto, turėdavo stovyklą, kurioje atlikdavo įvairius pratimus — manevrus, šaudymo praktiką šautuvais, kulkosvaidžiais bei minosvaidžiais. Man teko stovyklauti rugpiūčio mėnesį. Ne kurį laiką negalėjome atlikti pratimų su minosvaidžiu, nes buvo duotas ginklų dirbtuvėms pataisyti. Pagaliau, vieną dieną gavome minosvaidį ir kitą dieną, iš pat ryto, išėjome į paruoštą vietą, iš kurios galėjome atlikti šaudy-

Kariūnai klasėje prie minosvaidžio. J. Bulikos nuotr.

mo pratimus minosvaidžiu. Teorijos ir praktikos mokymui vadovavo Karo Mokyklos lektorius, kapitonas Austas. Buvome paruošti ir paskirstyti iš eilės į grupes prie minosvaidžio. Neatmenu, kiek grupėje buvo žmonių. Aš patekau į pirmąją grupę, kur buvome suskirstyti numeriais ir kiekvienas žinojome savo pareigas prie minosvaidžio. Tačiau, nebeatmenu nei kelintas numeris buvau, nei kas reikėjo daryti, tik žinau, mes dviese buvome apkase-griovyje, minosvaidis ant apkaso krašto, o prie jo dar 2 ar 3 kariūnai. Po trumpų nurodymų pradėjome šaudyti. Įleidžiamas į minosvaidžio vamzdį pirmas sviedinys. Komanda "ugnis". Šūvis, bet sviedinys nulėkęs į taikinį nesprogo. Vėl užtaisomas minosvaidis. Komanda, šūvis, bet sviedinys vėl nesprogo. Neįdomus šaudymas kai sviedinys nesprogsta. Leidžiamas trečias sviedinys. Komanda. Dužiklis neįskėlė. Išimamas sviedinys ir vėl įleidžiamas į vamzdį. Dužiklis vėl neįskėlė. Čia ir baigėsi mūsų šaudymas minosvaidžiu.

Tuo metu kapitoną Austą ištinka žiauri nelaimė, kurios Karo Mokyklos istorijoje gal nebūvo. Atsitiko taip. Kpt. Austas visą laiką instruktavo, sekė kaip sviedinys leidžiamas ir t.t. Du kartu neįskėlus sviedinį, jis susinervino ir supyko. Išėmęs sviedinį vėl įleido ir paėmęs kastuvą piktai kastuvo kotu paspaudė sviedinį. Tuo metu įvyko šūvis, kastuvas buvo išmestas į orą apie 50 metrų, sviedinys ir parako ugnis išėjo kapitonui pro abi rankas. Jis tik subaubė (nesuriko) ir eidamas nuvirto į griovį. Mes, būda-

mi griovyje, nutvėrėme jį už pažastų ir ten jį pasodinome. Čia pat budėjo sanitarijos felčėris Petkus turėdamas pirmosios pagalbos dėžutę. Per kelioliką minučių jis sutvarstė abi rankas ir sužeistasis gurguole buvo išvežtas į Karo Ligoninę, lydimas Petkaus.

Buvo nudegintos abi plaštakos ir pirštai. 1926 m. gegužės mėn. man esant Karo Ligoninėje, kpt. Austas, ar tik ne kasdien, lankydavosi Karo Ligoninėje rankų masažavimui. Aš mačiausi su juo keleta kartų ir jis man yra parodęs savo rankas. Mėsos ant pirštų nebuvo, tik laikėsi kaulai, kurie buvo visai nepanašūs į kaulus, prieš šviesą raudonai persišviesdavo. Jis dėvėjo specialiai padarytomis juodomis odinėmis pirštinėmis, kad nesužalotų likusių kauliukų.

Nelaimė mus labai sukretė, jautėmės lyg ir mes prisidėję prie tos nelaimės. Išleistuvėms kpt. Austas buvo atvežtas iš ligoninės. Abi rankos iki alkūnės buvo storai aprištos, ant kaklo pakabintos, munduras užmestas ant pečių. Palikdami Karo Mokyklą, palikome kpt. Austą ligoninėje, kur jis ilgai gulėjo.

Nelaimę nešęs sviedinys nulėkęs į taikinį sprogo. Likimas taip lėmė, kad sviedinys susidūręs su kastuvo kotu nesprogo čia pat prie vamzdžio. Tada galėjo užmušti ir kpt. Austą ir mūsų būtų keli žuvę. Nedaug laiko buvo likę iki išleistuvių, kai grįžome iš stovyklos į Karo Mokyklą.

Laikas greit bėga ir štai, jau 1925 m. rugšėjo 7 d. Baigę Karo Mokyklą 52 kariūnai, tą

Lietuvos valstybės kūrimasis archeologijos ir istorinių šaltinių šviesoje

J. V. SŪDUVAS

Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo laikmečiu buvo nusistovėjusi visuotina nuomonė, kad Lietuvos valstybės pradžią davė Mindaugas, sujungęs mažesnius lietuvių kunigaikščius ir 1252 m. popiežiaus Inocento IV-jo vainikuotas pirmuoju Lietuvos karaliumi. Reiškia, Lietuvos valstybė susidarė tik prieš septynis šimtus metų. Tai buvo klaidinga pažiūra, nes iš Europos tautų: germanų, frankų, italų ir kitų istorijos žinome, kad ano meto tautos, kad ir valdomos daugelio valdovų ir kai kurios iš jų susijungusios į vieną valstybę gana vėlai, (pav. Vokietija sujungta tik 1871 m.), vis vien buvo laikomos viena tauta ir sudarė vienos valstybės vienetą.

Paskutinių dešimtmečių lietuvių ir kitų tautų mokslininkų atidengti naujausi archeologiniai paminklai ir istoriniai šaltiniai Lietuvos valstybės kūrimosi pradžią, arba apsijungimą didesnių aisčių genčių, nukelia į daug gilesnę žilos senovės praeitį. "... IX-tas ir XII-tas amžiai archeologų vadinami vėlyvučiu geležies amžiumi Lietuvos istorijoje apima labai svarbų chronologinį tarpą, tai laikotarpis, kai formavosi lietuvių tauta ir kūrėsi Lietuvos valstybė..." rašo įžangoje savo istorinio veikalą "Lietuviai IX-XII amžiais" archeologė R. Volkaitė-Kulikauskienė. "Nagrinėjamo laikotarpio archeologiniai šaltiniai yra gana gausūs. Svarbiausią jų dalį sudaro laidojimo paminklai. Nors didesnę jų dalis, nušviečianti kalbamą laikotarpį, dar guli žemėje, bet jau iš turimos medžiagos bent stambiais bruožais galima apibrėžti lietuvių tautybės susidarymą ir teritoriją, kurioje jie gyveno..."

Nežiūrint, kad lietuvių ir Lietuvos vardas rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą minimas

tik XI amžiaus pradžioje, lietuvių tautybės formavimasis prasidėjo žymiai anksčiau, nes atskirų aisčių genčių konsolidaciją, sukurti vieną valstybę, vertė to meto politinė padėtis, agresingi kaimynai (apie tai pakalbėsime vėliau). Lietuvių tautybės susidarymas jau aiškiai apčiuopiamas I-jo tūkstančio metų pabaigoje ir II-jo pradžioje po Kristaus.

SENOVĖS LIETUVIŲ APRANGA, PAPUOŠLAI IR GINKLAI ARCHEOLOGINIUIOSE PAMINKLUOSE

Kadangi minimojo laikotarpio laidojimo paminkluose labai gausu papuošalų ir ginklų, tai iš jų išdėstymo kape, išlikusių audinių, papuošalų ir ginklų fragmentus paanalizavus ir palyginus su kitų kraštų duomenimis, galima nušviesti to meto lietuvių materialinę kultūrą, papročius ir apsiginklavimą.

Ištirti daviniai pilnai parodo, kad minimu laikotarpiu lietuviai savo aprangą, apsiginklavimu, ginklų rūšimis, jų kokybe bei puošmena, iš esmės, nesiskyrė nuo savo kaimynų.

Archeologų ir etnografų darbo dėka galima įsivaizduoti, kaip atrodė to meto lietuviai: "... Moterys apsigobdavo galvą balto lino nuometu, surišamu ir susmeigiamu žalvario smeigtuku iš dešinės pusės". Smeigtukai puošti įvairiomis galvutėmis: trikampės, varpos formos, plokštelinėmis, dengtomis sidabro lapu. Kilmingos moterys nuometą segdavo "pasidabruotomis kilpinėmis segėmis, puoštomis tamsiai mėlyno stiklo akutėmis. Merginos dėvėjo puošnias vilnones apvalias kepuraites, turtingai išpuoštas žalvariu ir net sidabru (Vežėčiai, Gintališkė ir kiti kapinynai)". Be to, jos "dažnai galvą puošdavo žalvariniu ap-

dieną buvo pakelti į leitenanto laipsnį. Vienas kariūnas neišlaikęs pataisos (neatsimenu iš kokio dalyko), buvo paskirtas į 9-jį pėst. L.K. Vytenio pulką jaunesniojo puskarininkio laipsniu su sąlyga, jei po metų išlaikys pataisą, bus pakeltas į leitenanto laipsnį. Po metų, jau vyr. psk. laipsnio, Jurgis D. išlaikė pataisą, buvo pakeltas į leitenanto laipsnį ir liko tame pačiame pulke tolesnei tarnybai. Mano tarnybos lape yra

toks įrašas: "Baigė Karo Mokyklą II-os rūšies gabumu, pakeltas į leitenanto laipsnį 1925 m. rugsėjo mėn. 7 d. ir paskirtas į 9-jį pėst. L.K.V. pulką (Kr. Aps. M. įsak. 72 Nr. 1 ir 2 §).

Minint šią 50 metų sukaktį, čia Amerikoje turi ryšį su 3 mūsų laidos karininkais. Yra mirusių Australijoje, Amerikoje, Kanadoje ir kitur. Pagerbkime mirusius ir žuvusius, o gyviesiems linkėjimai sveikiausių metų.

Moters rūbai IX-X a. Rekonstrukcija iš radinių Upynoje.

galviu iš kelių eilių žalvarinių įvijų (Pryšmančiai) ir stiklinių karolių (Ginteliškė, Girkalniai), pritvirtintų prie audeklo”.

Moteriški marškiniai vilkėta su aukšta uždara apykakle, užsegama sege ir surišama siaura audekline juoste. Marškinų rankovės turėjo būti ilgos, nes virš jų mūvėtos masyvios apyrankės. Sijonas dėvėtas iš nesiūtos juostinės ištisinės medžiagos. Jį “prilaikė prijuostė ir audeklinis diržas, prie kurio galo kartais buvo pritvirtintas apskritas pakabutis, pagražintas sidabro skardele ir tamsiai mėlyno stiklo akutėmis (Palanga, Liviai, Kiauleikiai)”. Skaras audė iš trinityčių ar keturnyčių vilnonių siūlų, o jų pakraščius puošė juostomis, kartais ir žalvarinėmis rombinėmis skardelėmis ar žalvarinėmis įvijomis. Skarų kampuose buvo įvijos, o ant jų grandinės

nelės su pakabučiais. Skaros susegamos vienu ar dviem smeigtukais. Apavas “panašus į paprasto kirpimo odinius pusbačius, siūtus iš dviejų dalių: pado ir viršaus”.

Vyrų drabužius sudarė: marškiniai, kelnės, palaidinė, diržas, kepurė, apsiaustas ir apavas. “Marškiniai buvo lininiai, ilgi, juos vilkėjo su diržu ant kelnų”. Žiemos metu lininius marškinius keisdavo vilnoniais arba į tuniką panašiomis palaidinėmis, su iškirpte priekyje, arba susegomis per visą priekį. Palaidinė būdavo puošiama dailiu siauru diržu (1,5 - 3,5 cm) su žalvarine sagtimi. Beveik visuomet diržas buvo dengiamas žalvariu arba sidabru: keturkampėmis žalvarinėmis plokštelėmis arba (turtingųjų) švininėmis pasidabruotomis vinutėmis po tris - penkias eiles. Prie diržo būdavo prikabinamas karo peilis, odinėje makštyje, apkaustytoje žalvariu, kardas, ragas gerimui, skiltuvas.

“Žiemą iš drabužių būtinas buvo apsiaustas, primenantis moterų skarą, siūdinamas iš storo vilnonio audeklo arba kailio, ir susegamas masyvia kilpine sage”. Vyrų nešiojo vilnones ar kailines kepures, jų apavas, sprendžiant iš Vilniaus Žemutinės pilies radinių, nesiskyrė nuo moterų apavo. Valstiečiai dėvėjo nagines”.

Archeologiniai tyrinėjimai rodo, kad jau I-me tūkstantmetyje po Kr. g. lietuviai buvo žemdirbiai. Archeologas P. Kulikauskas rašo: “Reikia manyti, kad žemdirbystė buvo smarkiai išsivysčiusi jau pirmaisiais mūsų eros amžiais. Tai liudija archeologinių kasinėjimų metu randami geležiniai kirviai, piaučuvai, dalgiai, kauptukai, grūdų trintuvai, garnos, taip pat įvairūs javai. Kviečių (keturių rūšių), miežių, rugių, soros, avižų grūdų rasta sename III-IV amžiaus Gabrieliškių piliakalnyje ir kituose. Nemenčinės, Apuolės, Veliuonos piliakalniuose ir kituose rasta žirnių, pupų, vikių”.

Aišku, kad mūsų protėviai, aisčių gentys, kaip archeologai tvirtina, pastoviai apsigyvenę Pabaltijyje tarp Dauguvos ir Vyslos upių, dar II-me tūkstantmetyje prieš Kristų, čia rado nemaža gamtos turtų: derlingas dirvas, daug upių su gausybe žuvies, o dideliuose miškuose — aibes visokių žvėrių ir paukščių, bičių. Tokia buvo pajūrio žemuma, o rytų aukštumose daugybė ežerų, pelkių, turtingų geležies rūdų. Vandeningos upės, kaip Nemunas, Dauguva ir kitos, skatino laivininkystę ir prekybą su tolimomis šalimis. Tas rodo, kad šalia žemdirbystės mūsų protėviai vertėsi medžiokle, žvejyba ir bitininkyste. Kronikos liudija, kad gyvulininkystė Lietuvoje buvo labai išplitusi. Per karines nesėkmes lietu-

viai netekdavo tūkstančius gyvulių ir arklių. Eiklieji lietuvių raiteliai kėlė baimę riteriams ir jų menkai ginkluotai pėstijai. Arklys buvo traukiamoji jėga. Tai patvirtina ir lingvistiniai duomenys: nuo žodžio šaknies "arti" atsirado "arimas", "artojas", "arklas" ir "arklys". Tuo tarpu lietuviškų žodžių, sisijusių su arimu jaučiu, nėra. Taip pat įdomu, kad lietuvių kalba arklį, skirtą jojimui, vadina žirgu, o darbui skirtą — arkliu. Klajoklių ir medžiotojų gentys savo valstybių nesukūrė. Lietuviai, kad ir pagonys, nuo amžių gyvendami pastovioje teritorijoje, apsupti jau krikščionybę priėmusių savo kaimynų, jau net sukūrusių savo valstybes, iš dalies savo dvasine ir medžiagine kultūra niekuo nesiskyrė nuo savo kaimynų, daug kuo juos net pralenkdami. Tačiau grobuoniškų ir agresingų kaimynų grėsmė laisvei ir vertė mūsų protėvius jau gana anksti jungtis į vieną valstybę. Apie tai kalbėsime vėliau.

AIŠČIŲ GENTYS ISTORIJOS RAŠYTINIŲ ŠALTINIŲ ŠVIESOJE

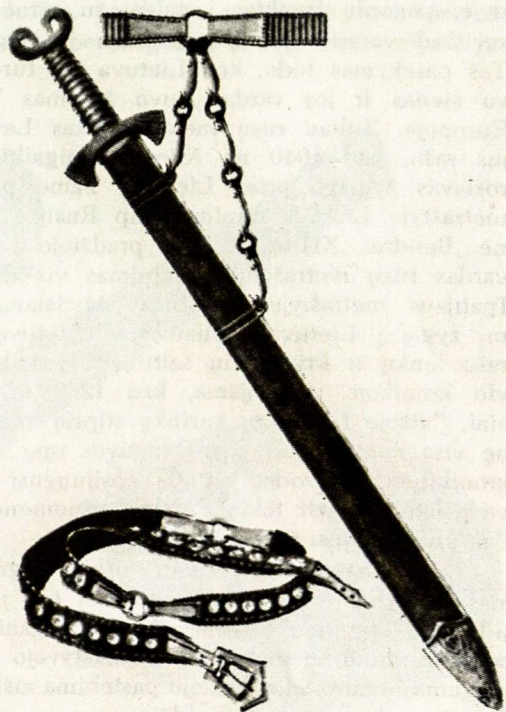
Išlikusios rašytinės žinios randamos jau nuo tada, kai aisčių giminės prekybos tikslais susidūrė su savo kaimynais ir tolimų šalių pirkliais. Baltų gentys mainais už metalo žaliavą: bronzą, žalvarį, taip pat gatavus dirbinius ir ginklus, duodavo gintarą, žvėrių kailius, vašką, taip reikalingą visų kraštų metalurgijoje. Baltų gintaras tuo laikotarpiu (V-I a. prieš Kristų) pasiekdavo gana tolimus kraštus: Mažąją Aziją, Kaukazą, Egiptą, taip vadinamą, "Gintaro Keliu" — Nemunas, Dauguva, Dniepras, Juodoji jūra. Rytų ir Vidurio bei Vakarų Europos sritis pasiekdavo Baltijos jūra. Kad baltų gentys, ypatingai prūsai, jotvingiai-sūduviai, kuršiai, vedė gyvą prekybą su tolimais kraštais, paliudija gausūs Romos imperijos ir arabų kraštų monetų radiniai kapuose. Lenkų archeologo M. Braižavskio nuomone monetų dėjimas į kapus yra pagrindinis įrodymas, kad mirusieji, būdami gyvi, vartojo monetas, kaip mokėjimo priemonę. Antikiniame pasaulyje buvo paprotys dėti mirusiajam į burną monetą, kad jis turėtų kuo užsimokėti Charonui, mirusių sielų keltininkui į aną pasaulį. Matyt, į baltų genčių teritoriją šis paprotys atėjo kiek pakitęs, prisitaikant vietinio kulto papročiams. Čia monetos buvo dedamos mirusiajam ne į burną, bet dažniausiai prie mirusiojo galvos beržo tošies dėžutėje arba moliniame puodelyje. Veliuonos lobyje I-jo amžiaus po Kristaus, Romos monetos buvo rastos drauge su III ir IV amžiaus monetomis. Daugpilio lobyje rastos Romos imperatoriaus Augusto (27 m. po Kr. g.) drauge su

Aleksandro Severo laikų (222-235 m. po Kr. g.) monetomis. Aukštikiemių kapinyne rastos monetos yra: Adrijano, Antonino Pijaus, Marko Aurelijaus ir kitų Romos imperatorių pinigai. Šio rašinio apimtis neleidžia giliau studijuoti aisčių prekybinius santykius su tolimomis šalimis. Tuo norima tik paryškinti baltų materialinę kultūrą ir jų ryšį su kitomis tautomis, kurios paliko apie mūsų protėvius rašytinius šaltinius.

Iš antikinių šaltinių apie aisčių gentis žinių nėra daug: romėnų istorikas Kornelijus Tacitas, savo veikale "Germanija", apie 98 metus po Kristaus g., rašo: "... Dešiniajame Švedų jūros krante jūra plauna aisčių gentis... Aisčiai ieško naudos ir jūroje ir tik jie vieni iš visų kitų seklumose ir pačiame krante renka gintarą, kurį patys vadina "gle-sum"... Jis jiems atrodo bevertis: renka, kokį randa, neapdirbtą atgabena ir stebėdamiesi priima atlyginimą..."

Kitas romėnų autorius Plinijus Vyresnysis (23/24-97 m. po Kr. g.), enciklopedinio pobūdžio veikale "Historia Naturalis", pasakoja, kad imperatoriaus Nerono laikais (54-68 m. po Kr. g.) į Baltijos jūros pakraščius buvo pasiųstas romėnų raitelis pargabenti gintaro. Savo kelionę jis pradėjo iš Karnuntumo Panonijoje. Anot Plinijaus, romėnų raitelis apkeliavo visą pakraštį ir jame

Lietuviškas kalavijas (Palanga) ir kario diržas (Gintališke).

esančias prekyvietes. Buvo pargabenta tiek gintaro, kad jo užteko ne tik visam amfiteatrui, bet ir gladiatorių aprangai ir ginklams papuošti. Didžiausias gintaro gabalas svėręs 13 romėnų svarų (4,2 k.).

Klaudijaus Ptolemėjaus (90-168 m. po Kr. g.) žemėlapyje, Europinės Sarmatijos dalyje pažymėtos dvi gentys: galindai ir sudinai, kurias daugumas mokslininkų tapina su baltų — galindų ir sūduvių gentimis, minimomis vėlesniuose rašytiniuose šaltiniuose. II a. po Kr. g. aisčių-baltų gentys antikiniam pasauliui jau buvo žinomos, nes ir Ptolemėjus mini atskirų genčių vardus. Ostgotų valstybės politiko ir rašytojo Kasiodoro (490-575 m. po Kr. g.) raštuose duotas ostgotų karaliaus Teodoriko laiškas aisčiams dėl santykių palaikymo. Laiške rašoma: "... Ten ir atgal jūrų pasiuntiniais bekeliaujant, sužinojome jus turėjus didelį troškimą su mumis susipažinti, kad gyvendami okeano pakraščiuose būtumėte su mūsų galvojimu sujungti... Jus nuoširdžiai sveikindami, pranešame, kad su dėkingumu mūsų buvo gautas gintaras, jūsų pasiūstas per šių muitų rinkėjus..."

Pirmą kartą Lietuvos vardą randame užrašytą Kvedlinburgo analuose: "... 1009 m. šventas Brunonas, kuris vadinamas Bonifacijus, arkivyskupas ir vienuolis, antraisiais savo atsivertimo metais, Rusijos ir Lietuvos (Lituae) pasienyje, pagonių trenktas į galvą, su aštuoniolika saviškių vasario 23 d. nukeliavo į dangų..." Tas pasakymas rodo, kad Lietuva jau turėjo savo sienas ir jos vardas buvo žinomas Vakarų Europoje. Toliau rusų metraštininkas Lavrencijus rašo, kad 1040 m. Kijevo kunigaikštis Jaroslavas žygiavo prieš Lietuvą. Tame pačiame metraštyje Lietuva minima kaip Rusijos kaimynė. Bendrai, XII-to amžiaus pradžioje Lietuvos vardas rusų metraščiuose minimas vis dažniau. Ipatijaus metraštyje aprašomas Mstislavo 1132 m. žygis į Lietuvą. Vėliau apie Lietuvą daug rašo lenkų ir kryžiuočių šaltiniai. Henriko Latvio kronikoje pasakojama, kad 1206 m. lietuviai, "visoje Lietuvoje surinkę stiprią kariuomenę visą naktį kėlėsi per Dauguvos upę..." Ta kronikinė žinia rodo, kad tik apsijungusi Lietuva galėjo surinkti tokią didelę kariuomenę, kuri "visą naktį kėlėsi per Dauguvą".

Lenkų istorikas H. Lovmianskis, nagrinėdamas valstybės susidarymą, pabrėžia tris jos susidarymo etapus: 1. iki valstybinė organizacija, paremta giminine santvarka, 2. ankstyvojo valstybingumo organizacija, kurioje pastebima aiški tendencija sukcentruoti valdžią vienosė rankose

ir 3. tikroji valstybinė organizacija. Toliau, kaip pažymi R. Volkaitė-Kulikauskienė: "... XI-XII a. Lietuvoje jau aiškiai pastebimos valstybingumo užuomazgos. Valdžia dar nėra sukcentruota vieno asmens rankose, bet tam jau yra visos prielaidos. Peržvelgtieji to laikotarpio archeologiniai paminklai parodė, kad krašte tuo metu būta visos eilės diduomenės narių, turėjusių ne tik ekonominę, bet ir politinę valdžią tam tikrai teritorijai, kurios centru buvusi pilis (dabartiniai įtvirtinti piliakalniai). Šitokias teritorijas reikia laikyti kaip atskirus politinius junginius, kurių pryšakyje būdavo galingiausi didžiūnai, žinomi kunigaikščių, arba, kunigų vardu. Šitas išvadas patvirtina ir rašytini šaltiniai. 1219 m. sudarant sutartį su Volynės kunigaikščiais, dalyvavo net 21 lietuvių kunigaikštis iš įvairių Lietuvos vietovių. Iš jų penki aukštaičių kunigaikščiai vadinami vyresniaisiais: Živinbutas, Daujotas, Dausprungas, Mindaugas ir Vilikaila, kiti jaunesnieji arba smulkesnieji kunigaikščiai. Be abejo, jų Lietuvoje buvo daugiau, bet esant Livonijos ordinui pašonėje, jie visi negalėjo išvykti..."

Iš visa to, kas anksčiau buvo pasakyta, galima padaryti išvadą, kad jau minimame laikotarpyje Lietuvoje buvo kunigaikščių sąjunga ir veikė valdžios aparatas su vyriausiu kunigaikščiu priešakyje. Tai buvo būtina ruošiantis karo žygiams arba apsiginti nuo stiprių priešų jėgų, grėsiančių krašto laisvei. Tik šitokios organizacijos dėka lietuvių kariuomenė 1260 m. visiškai sumušė Kardininkų ordino riterius prie Durbės ežero. Istorikų rimtose studijose minima, kad lietuvių jungtiniams pulkams Durbės mūšyje vadovavęs žemaičių kunigaikštis Vykintas. Rygos vyskupas 1248 m. rašė rusų kunigaikščiui Danilui Romanovičiui, kad jis nenoromis sudaręs su Vykintu taiką, nes jis išžudęs daugybę mūsų brolių. Ordino pralaimėjimas prie Durbės sukėlė paniką visoje Livonijoje. Ir kaip rašo metraštininkas Hermanas Vartbergė, "išlikę broliai" kartu su Rygos, Dorpato ir Ezelio vyskupais, "graudžiais laiškais" popiežių Grigalių IX prašė patenkinti jų norą: sujungti Livonijos ir Teutonų ordinus. Pastarasis tuo metu teriojo prūsų žemes ir abiejų susijungimui turėjo būti užkariauta Žemaitija. Be abejo, tokia politinė padėtis Lietuvos kunigaikščių sąjungai buvo gerai žinoma. Ne geresnė padėtis buvo ir Prūsų žemėje. Čia sukilę prūsai, vadovaujami narsaus karvedžio Herkaus Manto, sutriuškino kryžiuočių riterius ties Liubava (Lubovie). Popiežius Urbonas IV-asis savo bulėje minėjo 1261 m. nukautų 1,000

riterių. Tačiau, nors prūsų buvo paimtos Heilbergo, Braunsbergo pilys, sunaikintas Christenbergas, apsuptas Karaliaučius ir Elbingas, Herkus Mantas negalėjo ilgai laikytis prieš visos krikščioniškos Vakarų Europos remiamą kryžiuočių ordiną. Ir prūsų sukilimo metu Lietuvos kunigaikščių sąjunga nebuvo vien stebėtoja. Mindaugas pasiuntė kunigaikštį Treniotą su 30,000 lietuvių ir 4,000 jotvingių, vadovaujamų Skomanto, žygiuoti į Kulmo žemę padėti prūsams.

Herkuui Mantui žuvus ir kryžiuočiams nuslopinus prūsų sukilimą, pagoniška Lietuva buvo apsupta agresingų kaimynų: iš šiaurės ir pietų vokiečių ordinų, iš rytų kylančios totorių Aukšinės Ordos galybės. Iki prūsų žlugimo, imant dėmesin to laiko Lietuvos geografines sąlygas: miškai, upės su daugybe ežerų ir pelkių, buvo patogios decentralizuotam Lietuvos valdymui, kuris buvo vykdomas kunigaikščių sąjungos. Tačiau, pasikeitus politinėms sąlygoms pas Lietuvos kaimynus, gelbėdamas tautos laisvę, žymiausias iš Lietuvos kunigaikščių sąjungos Mindaugas ryžosi užsidėti karaliaus karūną, apsikrikštyti ir paimti visą Lietuvos valdžią į savo rankas, nors prieš jį Lietuvos valstybė jau seniai egzistavo ir turėjo savo nustatytas sienas.

AISČIŲ GENČIŲ DVASINĖS KULTŪROS BRUOŽAI

Užbaigiant, tenka pasakyti keletą žodžių apie mūsų protėvių dvasinę kultūrą, į kurią įeina

religija, papročiai ir gyvenimo būdas. Archeologiniai ir istoriniai-kronikiniai šaltiniai apie tai suteikia labai mažai žinių. Jų paminkluose daugiausia nušviečiama materialinė mūsų protėvių buitis, apsiginklavimas, rūbai, minimi karo žygiai. Daugiausia apie mūsų protėvių dvasinę būklę medžiagos duoda aisčių giminė — prūsai. Prūsai — kaimyninė ir pati artimiausia lietuviams etninė grupė. Antra, dalis prūsų persikėlė į Lietuvą (XIII a. ir vėliau) ir įėjo kaip vienas iš komponentų į besiformuojančią lietuvių tautą. Istorinis likimas ir kovos dėl laisvės su kryžiuočių ordinu abi gentis, prūsus ir lietuvius, tamptai rišo. Jų dvasinė kultūra ir gyvenimo būdas, be abejo, buvo artimas lietuviams. Nagrinėdami pagrindinę prūsų istorijos medžiagą, pvz. Tacito (I a.), Vulfstano (IX a.) Christburgo sutartį 1249 m., Ordino privilegijas duotas prūsų kilmingiesiems (XIII-XIV a.) ir Prūsų Teisyną (XIV-XV a.), randame žinias apie prūsų tikyba, papročius ir gyvenimo būdą.

Vokiečių metraštininkas Petras Dusburgas 1226 m. "Prūsų žemės kronikoje" rašo: "Prūsų šalies viduryje, Nadruvoje, vietovėje Romuva (Romovo), gyveno vyriausias žynys Krivis, kurį visi labai gerbė (kronikininkas jo autoritetą lygina su popiežiaus), ne tik prūsai, bet ir lietuviai, ir Livonijos žemės gyventojai, matyti, kuršiai, žiemgaliai ir kiti. Jo valdžia, atrodo, buvo si paveldima. Jeigu jis pats arba kas nors iš "gentainių" peržengdavo prūsų žemių ribas, jis

Kovos kirvis, ieties antgalis ir antskydis iš X-XI a. rasti Žvirblių pilkapyje, prie Vilniaus.

visur būdavo priimamas su didele pagarba karalių (regibus), kilmingųjų (nobilibus) ir prastuomenės (communi populo). Su didele pagarba žemių valdytojai priimdavo ir jo šauklį su krivule ar kuriuo kitu srities ženklu". Toliau tas pats kronikininkas, remdamasis kryžiuočių karo žygių dalyvių parodymais, skyriuje "Apie prūsų stabų garbinimą, apeigas ir papročius" rašo: "Prūsai tikėjo į kūno prisikėlimą ir amžiną gyvenimą, bet vis dėl to ne taip, kaip reikėtų tikėti..." Žinoma, ne krikščioniškai, kaip Dusburbas manė. Jie tikėjo, kad šiame gyvenime yra buvęs kilmingas (nobilis) ar nekilmingas (ignobilis), turtingas (dives) ar vargšas (pauper), toks pasiliks ir prisikėlęs amžinam gyvenimui. Dėl to, drauge su mirusiais kilmingaisiais būdavo sudeginami jų ginklai, žirgai ir vergai bei vergės (servi et ancille), drabužiai, medžioklės šunys ir visa kita, kas buvo susieta su jų gyvenimu ir darbu (ad officium suum), kadangi tas visa mirusiam bus reikalinga aname gyvenime. Žinoma, kad toki papročiai buvo ir pas lietuvius, nes kronikininkas mini, kad drauge su mirusiu didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu Algirdu "buvo sudeginta 18-ka kovos žirgų su brangia ir puošnia apranga". Christburgo sutartyje (II str. 4) kalbama, kad prūsai "pasižadėjo neturėti dviejų ar daugiau žmonių", bet pasitenkinti viena, sudarant su ja teisėtą santuoką. Toliau, "niekas iš jų neparduos savo dukters kam nors santuokai ir niekas nepirks žmonos sau ir savo sūnui". Šis straipsnio paaiškinimas, padeda nustatyti prūsų šeimos padėtį.

tyti prūsų šeimos padėtį.

Vakarų Europoje apie prūsus buvo žinoma anksčiau, nei apie lietuvius. Prūsai (žinomi aisčių vardu), rinko gintarą, graikų-romėnų pasaulyje prilygintą auksui. Strabono I a. po Kr. g. užrašytas pasakojimas Pitėjo (Phytias) iš Masalijos, kad aisčių tauta (Ostiaioi) verčiasi žemdirbyste ir gyvulininkyste, turi daug naminių gyvulių. Turėdami daug medaus ir grūdų, gamina iš jo tam tikrą gėrimą. Jie mala grūdus "erdviuose pastatuose, kur suveža varpas, nes laukuose jos žūtų nuo lietaus..." Plinijaus "Historia Naturalis".

Iš viso, kas anksčiau buvo pasakyta, galime padaryti galutinę išvadą, kad mūsų protėviai aisčių gentys, kad ir pagony, savo ir dvasine kultūra, tikyba, papročiais ir gyvenimo būdu ne tik kad neišsiskyrė iš savo krikščioniškų kaimynų, bet juos moraliai ir net materialiai daug kur pralenkė. Ir tik juos supančių krikščioniškų kaimynų klata ir grobuoniškumas išžudė pakraštines aisčių gentis: prūsus, jotvingius-sūduvius, kuršius ir sėlius, nesuspėjusius anksčiau susijungti į vieną valstybę.

LITERATŪRA

1. R. Volkaitė-Kulikauskienė: "Lietuviai IX-XII amžiais", Vilnius, 1970
2. M. Michelbertas: "Lietuvos Gyventojų Prekybiniai Ryšiai I-XIII a.", Vilnius, 1972
3. V. Pašuta: "Lietuvos Valstybės Susidarymas", vertimas R. Strazdūnaitės, Vilnius, 1971

KARIO skaitytojams Čikagoje

Pranešu, kad šių metų tradicinė žurnalui KARYS paramos kavutė įvyks spalio 19 d., sekmadienį, 4 val. p.p., Jaunimo Centro kavinėje. Kavutę rengia Čikagos ramovėnai ir jiems talkina ponios birutininkės. Programoje vaišės, meninė dalis, filmai ir laimės traukimai. Šiais metais KARIO paramai savo kūrinius paaukokoja dail. Vera ŠVABAS, dail. Bronius GRIKENIS, ir dail. Jonas TRIČYS.

Visi KARIO skaitytojai, jo rėmėjai ir bičiuliai, o taip pat ir visa Čikagos lietuviškoji visuomenė, kviečiami skaitlingai šioje kavutėje dalyvauti ir savo auka paremti mūsų vienintelį karinės minties žurnalą KARYS. Išbandykime savo laimę įsigydami laimėjimų bilietukus.

Už nuoširdumą iš anksto dėkoju.

G. J. Stankūnas
KARIO atstovas Čikagoje

PULKININKĄ O. URBONĄ,

mylimam, vienintėliam sūnui

O s k a r u i

Lietuvoje liepos 4 d. mirus,
nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Mikas Reklaitis
Andrius Butkūnas
Kazys Ališauskas

BOLŠEVIKMETĮ PRISIMENANT

KAZYS U.

*Į Žarėnus miškais nuo Šiaulių
Jei pro Luokę kada bekeliausi
Nepamiršk sustabdyti arklių
Ir ten kalną užlipti aukščiausi.*

Bent jau šis eilėraščio posmas tai tikrai atmintin buvo įstrigęs nuo pat mokyklos suolo, kai pirmą kartą teko šį eilėrašį skaityti. Vis nebuvo progos tą raganų kalną pamatyti. Bolševikai šį reikalą man padėjo išspręsti.

Išvytas iš kariuomenės, žmonai Luokėje gavus mokytojos vietą, 1940-tų metų gruodžio mėnesį ir aš ten atsidūriau. Kiti mokytojai, ypač vienas žydas, kuris jau buvo spėjęs pasidaryti nuoširdžiausiu naujosios tvarkos šalininku, labai stebėjosi, kaip mano žmona galėjo gauti mokytojos vietą Luokėje. Žydas buvo gerokai sumišęs. Jis mano žmoną užkalbino sakydamas, kad reikia įsteigti komjaunimo skyrių. Jis galvojo, kad jeigo švietimo komisariatas iš Vilniaus ją čia paskyrė, tai ji turi būti, jei jau ne visai raudona, tai bent ružava. Žmona su perdėtu nusistebėjimu, atsakė: "Ar dar iki šiol neturite?" Žinoma, iki birželio mėnesio jam turbūt paaiškėjo, kad jo buvo apsirikta.

Žmonos paskyrimo į Luokę istorija buvo labai paprasta. Jos draugė mokytojavo kaimynystėje su vienu kairiųjų pažiūrų mokytoju, kuriam visai nesunku buvo dar daugiau nukrypti kairėn ir paraudonuoti. Gal jis tada Moprą šelpė, todėl, žinoma, jam buvo gerai atsilyginta už tai, paskiriant jį Vilniaus miesto milicijos vadu. Tos draugės vyrą, kurį net paprastu ciciliku negalima būtų pavadinti, jis pasikvietė savo padėjėju. Milicijos vadui užtarus ir tarpininkavus, ta mokytojai vieta ir atsirado Luokėje. Pažintys buvo naudingos visais laikais.

Gavau darbą kooperatyve sąskaitininku. Taip slinko dienos, bestebint naujosios santvarkos prašmatnybes. Visokių gandų ateidavo. Gavau pranešimą, kad gegužės mėnesį būsianti didesnė areštų banga. Porai savaitių buvau iš Luokės pasitraukęs, bet, pavažinėjęs kitur ir pamatęs, kad gyvenimas eina lyg pusiau normaliai, grįžau atgal.

Gal tik visagalys Stalinas nežinojo, kad karo pradžia jau nebetoli, gal jo patarėjai bijojo jam apie tai ir užsiminti, bet ir paprasti mirtingieji žmogeliai jau buvo įsitikinę, kad karas su

Vokietija jau čia pat. Kaip mes dabar žinome, visokios registracijos, anketos ir slaptos milicijos pranešėjų žinios taip jau tarybinį pilietį yra apnarpliojusios, kad beveik nėra galimybės išlaikyti bet kokią paslaptį ar privatumą. 1941-mais metais komunistinis režimas dar nebuvo spėjęs Lietuvoje kiekvieną pilietį tiek sekti, kad jis žingsnio negalėtų iš savo gyvenamosios vietos žengti be milicijos žinios. Žinoma, nedaug iki to jau ir betruko.

Birželio 10 d., apie 2 val. po pietų, pas mane į butą atėjo viena Luokės mokytoja ir, įsitikinusi, kad aš tikrai esu vienas, mane įspėjo, kad jos žiniomis, greitu laiku aš galys būti areštuotas ir jeigu aš tokių išgyvenimų nenoriu, geriau būtų, kad skubiai iš Luokės dingčiau.

Galvodamas, kad šie mano atsiminimai gali patekti į spaudą, jokių pavardžių aš neminėsiu, kadangi dar kai kurie asmenys iš tų baisių laikų tebėra gyvi Lietuvoje.

Ilgai kalbėti jai nereikėjo mane įtikinti, kad padėtis yra rimta. Jau ji buvo spėjusi apgalvoti ir būdą, kaip aš galėčiau nepastebimai iš miestelio dingti. Jos viena giminaitė, kuri gyvenanti už kelių kilometrų nuo Luokės, važiuojanti šiandien pas savo brolių, kuris gyvena už kelių dešimčių kilometrų nuo Luokės. Aš galėčiau nueiti iki jos ūkio pėsčias, pasakyti jai, kad ji mane atsiuntusi ir toliau jau būtų mano reikalas, kaip aš jos pasitikėjimą įgausiu. Ir iki šios dienos aš nežinau kodėl ji pasuko mano gyvenimo kelią tokia kryptimi. Kaip tuojau paaiškėjo, aš buvau tremiamųjų į Sibirą sąrašuose ir kitu atveju man nereikėtų šių atsiminimų rašinėti. Nebuvo ji mano draugė, tik paprasta pažįstama, bet aš jos niekuomet neužmiršiu. Mūsų pasikalbėjimas truko gal neilgiau, kaip 10 ar 15 minučių. Atsiradus namuose žmonai, aš jai greitai viską papasakojau, kad pas tos mokytojos giminaitės brolių esąs tam tikras susirinkimo punktas, iš kur, iki 10 žmonių grupei susidarius, reikia manyti, kad atitinkamai apsiginklavus, bėgama per sieną į Vokietiją.

Šiandien galime tik stebėtis, kaip tuo laiku buvo lengva padaryti greitą sprendimą. Būklė Lietuvoje buvo taip įtempta, kad daug kas nežinojo kas jo laukia rytoj. Su žmona pasikalbėjimas irgi buvo trumpas. Išvada buvo aiški: reikia bėgti. Tuo metu dar nežinojome, kad Sibiro platybės buvo mums jau paruoštos, bet užteko ir to, kad daug buvo areštuotų vien tik dėl tos priazasties, kad jie buvo patriotai lietuviai.

Apie 4 val. po pietų iš miestelio išėjau. Už pusvalandžio žmona į sutartą vietą atnešė pačių reikalingiausių daiktų kelionei ir lietpalį. Aš pats nerizikavau kartu pasiimti, kad nekiltų įtarimas, būk aš ruošiuosi iš miestelio išbėgti. Prieš porą mėnesių, vietos milicijos viršininkas kartą pripuolamai mane buvo užkalbinęs, kad aš esąs apylinkėje gerokai įtakingas ir aš jam būčiau naudingas kai kuriais atžvilgiais. Jis man pasakė, kad aš kokią dieną užėičiau pas jį į milicijos punktą. Žinoma, aš ten niekuomet neužėjau ir tuo pačiu užsitraukiau jo nemalonę. Taisyklė aiški: kas ne su jais, tas prieš juos. Ir taip, atsisveikinęs su žmona, namuose likus vienų metų amžiaus sūnui, iškeiliau nežinomais keliais.

Prisiminus tuos senus laikus, šiandien kažkaip keistai atrodo, kad buvo galima taip greitai prie tokio sprendimo priėti, bet tuomet, kai bolševikinė grėsmė kabojo čia pat, kaip Damoklo kardas, tai padaryti buvo visai natūralu. Dažnai tenka šią temą paliesti pokalbiuose su amerikiečiais, bet visi tie dalykai jiems sunkiai suprantami. Yra galimybė, kad panašūs dalykai, kad ir pažame mieste, gali įvykti ir čia Amerikoje, jeigu liberalizmas eis pirmyn tokiu žingsniu, kaip kad eina dabar. Valstybės gyvenime keli dešimtmečiai mažai tereiškia. Solženicyno "Gulag Archipelago", tai tyruose šaukiančiojo balsas.

Pagal mokytojos duotus nurodymus, nuėjęs man nusakytą atstumą, radau tą jos apibūdintą vienkiamį iš kurio turėjo prasidėti mano tolimesnė kelionė. Namų šeimininkė, kuri ruošėsi į kelionę aplankyti savo brolių, reikia manyti, išgyveno nemalonią staigmeną, tokį svečių sulaukusi. Turbūt širdyje ji ir ant savo giminaitės pyko už tokias jos rekomendacijas.

Po dviejų valandų kelionės ši mieloji senutė pakankamai mane išklausinėjo, kad manimi pasitikėtų. Aš čia ją pavadinau senute, bet faktinai ji dar nebuvo tokia jau sena. Šiandien, sulaukusi 90 metų amžiaus, ji gyvena Lietuvoje. Nuo tų laikų jau prabėgo 34 metai.

Nukeliavus pas jos brolių, aš jau turėjau tarpininką mano reikalais rūpintis. Ji nušvietė broliui visą padėtį ir tarpininkavo, kad pagal galimybes, jis man pagelbėtų, jam žinomu būdu ir keliais, pabėgti į Vokietiją. Iš jo sužinojau, kad tokios bėglių grupės yra organizuojamos ir reikiamam skaičiui susidarius, toks bėgimas vykdomas. Šiuo metu tokiai naujai grupei esanti tik užuomazga ir man laikinai reikėtų kur nors pabūti iki grupės sudarymo. Parankiausia vieta

man buvo mano apskrities miestas Raseiniai. Klausimas kilo, kaip jis turėtų duoti man pranešimą. Laimingu sutapimu, Raseiniuose dirbo jo giminaitė, dantų gydytoja. Jis man liepė nueiti pas ją ir jos paprašyti, kad, kai jis jai pranešias, kad vestuvės įvyksta tokią tai dieną, kad ji man tuojau praneštų. Pernakvojęs, iš ryto išvažiavau autobusu į Raseinius.

Sekančios dienos rytą, reikia manyti, kad tai galėjo būti birželio 12 diena, nuėjau pas tą dantų gydytoją. Esant keletui žmonių, palaukiau savo eilės ir įėjęs kabinetan pasakiau, kad aš neatėjau, kaip pacientas, bet kitu reikalu. Ji man tarė, kad jeigu aš noris ką nors svarbaus pasakyti, tai ji labai bijanti ir nenorėtų nieko žinoti. Po tokių žodžių aš jai nieko smulkiau nepasakojau, bet tik paprašiau, kai jos giminaitis praneš apie būsimų vestuvių datą, kad ji man apie tai praneštų. Tą ji mielai prižadėjo padaryti. Pas žmones, kur aš buvau apsistojęs, buvo telefonas ir dėl pranešimo didelės problemos nebuvo. Kaip ir daug kitų, ši mano tarpininkė irgi atsidūrė Vakaruose ir prieš keletą metų mirė Arizonoje. Labai gaila, kad aš neturėjau galimybės ją susitikti nuo tų košmaro laikų. Kitos dienos naktį, iš birželio 13 į 14 dieną, prasidėjo baisiosios birželio dienos.

Žmonai buvau davęs žinią, kad mano kelionė pagal numatytą maršrutą yra laikinai pertraukta ir aš randuosi Raseiniuose pas jos motiną. Pripuolamai, tą baisiąją naktį ji su sūnum išvažiavo iš Luokės pas mane ir motiną į Raseinius. Važiudama traukiniu pro Šiaulius, ji matė žmones uždarytus gyvulinuose vagonuose, paruoštus transportui į Sibirą.

Palikusi sūnų, sekančią dieną ji grįžo atgal į Luokę, nes turėjo būti savo darbovietėje. Šio pirmojo išvežimo mudu abu išvengėme. Lygiai už savaitės prasidėjęs karas, Lietuvos gyvenimą nukreipė kita linkme. Birželio 21 dieną pas mane buvo atvažiavęs mano brolis ūkininkas iš kaimo. Važiuojant namo, aš jį palydėjau ir jis man pasakė: "Jeigu rytoj prasidėtų karas ir per kautynes sudegintų visus mano trobesius, nieko nesigailėčiau". Iš šio vieno pasakymo lengva suprasti tuometines gyventojų nuotaikas. Bebranginamas savo žemę, jis nepasitraukė į Vakarus, ir 1963-čiais metais mirė koncentracijos stovykloje.

Čia aprašyti tik keli nuogi faktai apie trumpą tarpą to baisiojo laikotarpio. Nesistengiau aš čia išpasakoti savo dvasinių išgyvenimų. Beveik kiekvienas iš tų bėglių į Vakarus yra išgyvenęs savo mažesnę ar didesnę tragediją.

TAUTOVARDIS LIETUVA

PETRAS BŪTĖNAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

8

Priesaga liet. *-uv-a* ir žiemg. *-uv-ė* vietovardžiuose tevertojama iš aisčių - baltų šeimos tik lietuvių ir žiemgalių, ir žr. K. Būgos Lietuvių kalbos žodyno CXXVI p. par. 172, Kaunas. 1924 m. Kaip ir kuršių kalba, žiemgalių kalba yra asimiliuota Lietuvos Žiemgaloje lietuvių kalbos, o šiauriau, taigi Latvijos Žiemgaloje latvių kalbos, nors šios pastarosios vietovardžiuose esama ir lietuviškų elementų, kaip lygiai ir Latvijos Kuršo vietovardyne. Sen. Lietuvos valstybės įkurtuviniam vaizdui pravers lietuvių *-uv-a* ir žiemgalių *-uv-ė* priesagų santykis vietovardyne, istoriniu - etnografiniu metodu imant aprašinėti ypač geografiškai. O šio atvejo gyvai reikia Lietuvos valstybės istorijai ir lietuvių tautos ploto nuolatinei ir dėsingai plėtrai, vaizduojamai ir mūsų žemės potamologijos. O toliau, — tyrinėtojams neišvengiamai teks prisiminti priešmindauginius, mindauginius ir tuoj pomindauginius laikus; kartu reiks turėti omenėje ir "svetimas žemes" ir "4" skirsnį, žinoma iš akių neišleidžiant nė čia net "triauškštės" chronologijos. Tą istoriją, manytina, teiks lemtai ir dokumentuotai paaiškinti mums skaitytojams tie kaikurie mūsų istorikai bei bažnyčios istorikai, kurie mėgsta periodikoje paslaviškuodami tarsi autoritetiškai išvadinti kitus kažkokiais "istorijos mėgėjais — istorijos mylėtojais", šiokiu savo sakraliu manieru nieko gero, nieko lemto ir nieko naudingo nepasakydami, tik pasipjudydami tarsi iš kokios savosios didvyriškai išsisvajotosios "ambonijos". Bet ir šitame darbe mūsų istorikams nieko nepadės svetimieji istorikai, kuriems kokia baltų teritorija nė nerūpi iš istorinės tiesos baltiškai atvaizduoti. Taigi, mūsų istorikams teks net 100% susavarankiškėti, o istorinės - etnografinės medžiagos jų savarankiškiesiems rašiniams užteks ir, manau, dar jos liks vaikų vaikams.

Bet visos aisčių - baltų šeimės kalbos turi šios *-uv-* priesagos vietoje priesagą *-av-*, o lietuvių kalba savo žodyne išderina *-av-* ir *-uv-* priesagos reikiamai ir reikalingai, — taigi ir savo vietovardyne, asmenvardyne, pavardyne ir pravardyne.

Priesaga *-uv-*, randama ir Lietuvos bei lietuvių tautovardyje, yra labai pravarti tyrinėtojams, nustatinėjant lietuvių kalbos ploto ribas, taigi ypač dusburginėje Prūsijoje, kad net ir istorikams bei

etnologams lengviau būtų suprasti kur ten Sen. Lietuvos valstybės pasireiškusią įtaką bei rytiečių baltų lietuvių kalbos ankstyvą įsismelkimą ir likiminę galutinę kalbinę įtaką ten plačiai giliai Baltijos jūros ir jos įvairių marių linkan. Bet tai nėra kokios lietuvių ten kolonizacijos ženklas savojoje aisčių - baltų žemėje. Ši *-uv-* priesaga yra suaugusi ir su tautovardžiais *Liet-uv-à liet-ùv-is, -ė, liet-ùv-išk-as, -a, liet-ùv-in-ink-as, -ė,* kaip ji populiarai ir vietovardyne bei asmenvardyne, ir žr. plg. "7" skirsnį. Šitai ir dabar ją ištaria visa lietuvių tauta, šios tautos betkur gyvenantieji žmonės.

Atrodo, kad ir rytiečių baltų lietuvių senų tiesioginių kaimynų vakariečių baltų (sakysime, — prūsų) kalboje priesaga *-uv-* nėra svetima bendrinuose žodžiuose, nors ten ji ir nepopuliari, kaip nors kiek apie tai galima patirti iš rašytinių dokumentinių šaltinių. Šitų kalbinę *-uv-* priesagos buvimo įtaką reiktų skirti irgi lietuvių kalbos ploto lietuviškajai įtakai, — šią žinią čia pirmą kartą išdrįsus paskelbiant kartu su tuoj tolimesniu aiškinimu. Bet ten vietovardyne, jei kur šios priesagos pasitaikoma kokiuose vietovardžiuose, tai toks koks vietovardis jau bus tik lietuviškas, arba lietuviškojo atspalvio, vakariečiams baltams įprastinai vartojant *-av-* priesagą, kuri ir ši gi nėra svetima rytiečiams baltams lietuviams net ir vietovardyne. O lietuvių gyvenamasis plotas iš senovės buvo ir pasiliko kaimynas vakariečių baltų plotui, šiokio ploto net didžiulę dalį kalbiškai asimiliuodamas. Dusburginės Prūsijos ypač Prūsos dalyje pasitaiko vadinamųjų "vietovardinių gūžtų", kuriose susimesta toponimų (ne hidronimų) tam pačiam reikalui — sakysime, prūsiškųjų, būtinai lietuviškųjų ir dar ordininių vokiškųjų bei slaviškųjų, taigi vakarinių slavų, baltiškuosius toponimus laikant aborigeniniiais - autochtoniniais, o germaniškuosius bei slaviškuosius — net nė nesenas kolonizaciniais. Ši tema tyrinėtojų prašosi atskirai parašoma tyrinėjimais ir žemėlapiniais nuvaizdavimais. Gi Mažosios Lietuvos reikalas čia visai kitoks, nes, mat, jos vietovardynas yra lygesnis, vienodesnis ir globojamas lietuvių kalbos dvasios ištisinais. Tai lietuvininkų - lietuvių žemė.

Tik vieną žodį, tiesa, visuotinai populiarių ir kasdienišką, čia į viešumą iškeliau, kad būtų ko net kietai ir neatlaidžiai pasvarstyti ir mūsų istorikams bei kultūros istorikams:

Žodinė bazė *inžū-* vyr. g. "liet. *liežuvis*, lat. *mēle*, vok. die *Zunge*, anglų *tongue*". Prūsų *inuwis* vokiško ordininio parašymo, t. y. *inz-uv-os* iš **inž-uv-is*, taigi šaknies *inž-*, kaip ir žodinės bazės kamienas *inžū-*, iš tikrųjų *inž-ū-*; liet. *liež-ūvis* 2, o dėl šaknies *liež-* reikšminio pobūdžio plg. pirminį veiksmažodį *liēž-ti*, *liēž-ia*, *-ė*, toliau ir *laiž-yti*, *laiž-o*, *-ė* "vok. *lecken*, anglų to *lick*, kur šaknis *lek-*, *lik-*; ide. baltų kalbos yra sateiminės, o ide. germanų kalbos yra kentuminės"; dar toliau plg. armėnų *lezu*, kilmininkas *lezvi* "liežuvis", taigi šaknis su pošakniu *lez-u-* ir *lez-v-*, o spėjama, kad armėnai bus kalbiškai beryšį su trakais - frigais, ir žr. LE. VIII. 489 p., 487 p. yra ide. kalbų giminingumo diagrama, I. 283 p.; dėl pradinio *l* priebalsio ir kartu pirmosios ide. palatalizacijos — garsų suminkštėjimo pavyzdys (*gh*): skr. *lédhi* "angl. licks" (*lih-*) = *lih-* "to lick, liet. liežti, laižyti", arm. *lizum*, liet. *liežiù*, sen. sl. *lizati* "liet. laižyti", bet gr. *leíxoo*, lot. *lingo*, sen. airių *ligim*, gotų *bi-laigōn* "to lick" (T. Burrow, *The Sanskrit language*. London; 90 ir 72 p.); toliau pavyzdžiais eina airių (keltiškas) *ligur* "liežuvis, die Zunge; kamienas *lig-ur-*" nuo lot. *ligurriō*, *-ivi*, *-itum*, *-ire* "laižyti, smaguriauti", lot. *lingua*, *ling-u-a* "kalba" su *l* priebalsiu nuo lot. *lingo*, *linxi* iš **lingsi*, *linctum* iš **ling-t-um*, *-ere* "liežti, laižyti". Taigi, lietuvių, armėnų, sen. airių ir lotynų žodžiai prasideda *l* priebalsiu ir turi aiškų *v* priešaknį, ar ir *-uv-* priesagą, kaip plg. liet. *liež-uv-is*.

Iš baltų, matėme, latvių kalba beturinti visai kitą ir tik dviskiemenį bepriesagį *mīle* "liežuvis" žodį. Iš veiksmažodžio *liež-* ir *laiž-* šaknies latvių kalboje yra *laižīt* "liet. laiž-yti, vok. *lecken*, o anglų to *lick*", kuris nenurodo nepaliudija latvių kalboje anksčiau buvusio **liež-uv-is* žodžio. Gal žr. toliau, begretinant šaknų *mēl-* (*mēle*) ir *mel-* (*mel-ek-él-is*) žodžius iš anatomijos.

Melekėlis 2 — atauga užpakalinėje minkštojo gomurio dalyje, liežuvėlis (*uvula*), lot. *ūva* "liežuvėlis"; *mel-ek-él-is*, taigi pamatinis kamienas yra *mel-ek-*, o šiam įvardui esant Lietuvos Žemaitijoje. Bet lietuvių kalba ištisinai nežino *liežuvis* ir daugiausia *liežuvėlis* žodžius. Aišku, kad lat. *mēle* "liežuvis" ir liet. *melekėlis* bus vienos kilmės ir bendrareikšmiai žodžiai. Tuo tarpu tik tiek. Gal kurie mūsų tyrinėtojai tars kokį ir istorinės geografijos aiškinimą *melekėlio* žodžio reikalui.

Slavai neturi nei pašaknio *v*, nei priesagos

-uv-: senslavių *język*, serbų - kroatų *jęzik*, lenkų *język*, rusų *język*, betgi jie turi priesagą su *k* priebalsiu, nerandamu baltų prūsų ir lietuvių **unž-uv-is* ~ *liež-uv-is* žodžiuose. Šitaip ir šiųdviejų mūsiškų žodžių ir jų morfologinės sandaros matome, kad vakariečių baltų ir rytiečių baltų lietuvių esama ir nuo nebeatmenamų laikų kaimynais, ir visai artimų giminaičių, iš indoeuropiečių protėvynės į Pabaltijį atkeliavusių savo bendroje kelionėje, bet su slavais kelionėje nesusilietusių.

Žr. R. Trautmann, *Baltisch-slavisches Wörterbuch*. 1923 m. 104 p. ir J. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, 1959 m. 222-223 p.

Dėl lyties liet. *liež-uv-is*, kur yra tik lietuvių *l* priebalsis baltų kalbose, betgi ir dėl priesagos *-uv-* buvimo lietuvių ir prūsų kalbose spėjama, kad baltų ir kartu lietuvių tautos gyvenamojo ploto būta daug amžių griežtai izoliuoto nuo slavų-slavėnų gyvenamojo ploto, išbuvusio nuošalyje nuo aisčių - baltų ilgaamžės teritorijos. Dėl visko žr. K. Būgos "Marios ir jūrės" Bg. II. 266-276 p., taigi ypač šį pastarąjį puslapį, ir Karys. 5 nr. 1973 m. 159-160 p. čia apie Pinos - Pripetės balyną ir baltų vietovardžius.

Gi šiais laikais iš mūsiškių mokslininkų, labiausia, būdinga, pasinėrusių tik į aplamai bendrosios kalbotyros gelmes, plačiai tyrinėjamas nemūsiškių, betgi šitaip dėl plačios literatūros net labai lengvai visados prieinamas pasinaudoti ir anokiems mūsiškiams, — iš tujų mūsiškių dar niekas nepradėjo domėtis ir rašyti apie aisčių - baltų keliavimą į dabartinę jų Pabaltijo tėvynę ir apskritai apie jų etninę ir kalbinę senovę geografiškai ir chronologiškai. Klausimas jiems sunkus, net, tiesa, ir per daug konkretus spiginantis, nes, mat, pirmučiausia būtina šiam reikalui paimti ir ištyrinėti baltų teritorijos ir jos kaimynysčių hidronimija su toponimija net istoriniu - etnografiniu metodu, ne kaip nors kitaip, taigi ne paviršutiniškai; kartu kiek galint vis būtina ir chronologija. Čia ir prasideda pasavimas ir supasavimas ligi tylės, kad net ir betkas gali nesunkiai pastebėti bei susiorientuoti ir iš spaudos rašymų, ar nerašymų, kaip ir iš įvairių simpoziumų.

Priesaga *-uv-is*, taigi morfologiškai ir savo paskirtimi žmonių gyvenime prūsų **inž-uv-is* bei lietuvių *liež-uv-is* yra vienodos saviškosios darybos su *liet-uv-is* tautovardžiu, net ir su *Liet-uv-a* kraštovardžiu - tautovardžiu, kur *-uv-a* priesaga įprastinai reiškia žodžiui žemės plotą, šalį, kraštą, — lietuvių Lietuvą.

9

Yra ir atskirtiniais žodžiais einančių net reikš-

mingų ir reikalingų įvardų, pvz.: a) Didžioji Lietuva; Mažoji Lietuva; Lietuvos Didžioji Kunigaikštija (lot. Magnus Ducatus Lithuaniae ir net Magnus Ducatus Lithuania), kur dabar šitaip sintaksiškai lietuviškai rašo ir okupuotosios Lietuvos valstybės respublikos mūsų intelektualai, nors čia užatlantėje irgi mūsų intelektualai teberašo kitaip, t. y. senoviškai, pvz. "Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos valdovai", tarsi jiems ta "Didžiosios Lietuvos" ir būtų "Didžioji Lietuva", o ne "Didžioji Kunigaikštija", nors ir jie turėtų rašyti tiksliai, lietuviškai ir istoriškai "Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos valdovai", — atseit — "Sen. Lietuvos valstybės valdovai", ir žr. Karys. 9 nr. 1971 m. 307 p.; Tikroji — nuolatinioji Lietuva (lot. Lithuania Propria), o ne "Lietuva Tikroji — nuolatinioji", ir žr. Karys. 9 nr. 1971 m. 308 p., o šio Lietuvos (Lithuania Propria) mūsų istorikai dar kaip reikiant netyrinėjo ir neaprašė, nors, tiesa, nevienas istorinis žemėlapis ją vis nevienodų ribų nurodinėja; čia dar bus galvos pasukimo net ir mūsų bažnyčios istorikams, kurie čia irgi dar nieko nepradėjo savarankiškai tyrinėti ir rašyti; b) tolimuose rytuose, žinoma, rusiškai rašant: Lietuvos pusė (t. y. ten, kur pvz. nuo Maskvos miesto tuoj į vakarus buvo konstatuojama lietuvius dar tebegyvenant, — negi ten ryčiausius lietuvius); Lietuvos miškas, ir kt.; c) Mažonoje Lietuvoje Sembos - Sambos srities vakariniame pakraštyje prie jūros: Lietuvių kaimas Sabinavà [prieš 1258 metų datą Sabenowe (AON. 147)=Littausdorf (LE.XXVI.234)]; Prūsijoje Sasnės srities Neidenburgo (Neid-en+burg; prie baltų Nydà 4, vok. Neide iš Nida, upės) apskrityje: Lietuvių kaimas: "Littawsdorf 1437/8 m. (dabar "Littfinken" lenk. Lit-winki) rodo, kad Neidenburgo apskrityje tarp prūsų ir mozūrų turėta naujokynas (Kolonie) ir lietuvių" (Bg. III.677). O apie šią vietovę dar būtų galima daugiau ko naudingo pasakyti, kada būtų kalbama rašoma apie pvz. dusburginėje Prūsijoje Prūsos tautinės srities Lietuvos ir lietuvių vietovardžius (juos tik toponimus) ir net apie 1410.VII.15 metų Žalgirio-Tannenbergo mūšį bei jo vietovę su platesnėmis apylinkėmis, demaskuojant ten ir vad. "mazovsiškumą - mozūriškumą", visais atžvilgiais ten visur vėlyvąjį. Žr. plg. ir Lethowia (dar ne Lithuania) tautovardį ir lietuvių karių pravardžiavimą *lat-runkulais*, — Karys. 5 nr. 1974 m. 168 p.

Ir kt. ir t.t.

Bet Lietuvos, ar ir lietuvių žodžių vietoje niekur nėra normaliai, senoviškai tradiciškai, sako ma, ar ir rašoma, pvz.: Didieji Lietuvininkai, Mažieji Lietuvininkai, Lietuvininkų Didžioji Kuni-

gaikštija, Tikrieji Lietuvininkai, ar Lietuvininkai. Tikrieji, Lietuvininkų pusė, miškas, Lietuvininkų kaimas ir pan. Taigi, vis į paviršių iškyla vietovardžiuose tik senasis *Liet-uv-* kamienas be tolimesnių priesagų.

Istorinė pirmenybė vis yra senojo *Liet-uv-* kamieno *Lietuvōs* kraštovardžiui tautovardžiui, iš kurio, kaip čia jau patyrėme, tegalėjo atsirasti vėlesnis *lietuvininkas* žodis, irgi kaip tik grynas tautovardis vietoje irgi senesnio *lietuvis* tautovardžio, kurie abu, žinoma, kokių lūomų — visuomenės sluogsnių niekadose nereiškė ir dabar nereiškia, neliudija, nors ir laikas ėmęs norėtų ypač *lietuvininkui* prikergti luomingumą, net tarsi valdomąjį luomingumą, — kokią valdžios galią. Hidronimai ir iš jų toponimai, o toliau ir dar kokie iš čia išvestiniai įvardai savimi niekur nerodo tokių, net ir vėlesnio laiko, visuomenės santvarkos pavyzdžių, nes, mat, jų net ir kilmė, prigimtis kitokia, — taigi ji "neluomiška".

Šiam reikalui skaitytojams tenka priminti, kad senutėlis, vaizdingas, kasdieninis vienašaknis dviskiemenis senalytis žodis *tautà* 4, nuo seno žinomas visiems aisčiams - baltams, iš pat mūsų istorijos pradžios lydi baltų genties - kilties - giminės - padermės visas mums žinomas savąsias *tautas*, ir šiame rašinyje irgi išminėtas. Bet ir įvardas *tauta* jokio luomingumo nereiškia ir jokio visuomenės skaldymo nerodo, nepažymi.

Tą patį patvirtina ir aisčių - baltų vietovardžiai, asmenvardžiai, pavardės, savyje turintieji *tautōs* žodį. Tai šitoks yra mūsų istorijos lapas, — užmirštas, ar primirštas, o kitų net nė nepaisomas, jiems savaip, net svetimaip pafilosofuotinai rašinėjant.

(Bus daugiau)

Mielam Prieteliui

Leit. Vytautui SEDERAVIČIUI

mirus, skausmo prislėgtus žmoną **Augustiną**, dukrą **Margaritą**, sūnus **Jurgį** ir **Aleksandrą**, jų šeimas ir kitus artimuosius nuoširdžiai užjaučiame

*P.L.P. Karo Mokyklos ats.
jaun. leitenantų Kursų
kadro karininkų laida*

Mūsų skyriaus mielam nariui

A. A.

Ltn. VYTAUTUI SEDERAVIČIUI

mirus, žmonai Augustinai, sūnums Jurgiui ir Aleksandrui, dukrai Margaritai bei jų šeimoms, reiškiamo nuoširdžią užuojautą

Omahos Ramovėnai

PRIE DARIAUS IR GIRĖNO
PAMINKLO

Čikagoje, California ir Marquette Rd. kryžkelėje, dabar pavadintoje "Lithuanian Plaza", Marquette parko kampe, Dariaus ir Girėno tragiškam skridimui į Lietuvą priminti, stovi monumentalus šlifuoto granito paminklas, pastatytas 1935 m. Paminkle įrašas:

Commemorating the Atlantic Flight
From New York to Kauna Lithuania

Captain Steponas Darius,
Lieutenant Stasys Girėnas

July 17-1933

Šį savo skridimą skiriame ir
aukojame Tau, Jaunoji Lietuva!

Dariau ir Girėno Amerikos Legiono veteranų postas 271 prie šio paminklo, kasmet, liepos mėn. vidury, rengia iškilmes. Tą dieną į Marquette parką susirenka didelės žmonių minios. Prie estrados plečė suuoja Amerikos ir Lietuvos vėliavos. Estradoje dalyvauja Dariaus ir Girėno Amerikos legiono veteranų posto 271 vadovybė (commanders), Don Varno posto 986 Amerikos legiono atstovai, Illinois valstybės (state) senatoriai, Lietuvos Generalinė Konsulė, Bažnyčios atstovai, L.D.K. Birutės Dr-jos pirmininkė, LKV S-gos "Ramovė" pirmininkas ir daugelis kitų.

Kunigas malda pradeda iškilmes. Kalba Lietuvos Gen. Konsulė, postų vadovybės, senatoriai, organizacijų atstovai, primindami tų dviejų lietuvių pasiaukojimą Lietuvos garbei ir jų tragišką mirtį prie Lietuvos slenkščio.

Po prakalbų uniformuoti legiono nariai su orkestru pražygiuoja pro estradą ir iššauna saliotą Dariaus ir Girėno garbei. Giedami Amerikos ir Lietuvos himnai. Prie paminklo vainikus padeda Dariaus ir Girėno postas, LDK Birutės Dr-jos atstovės, pasipuošusios tautiniais drabužiais, LKV S-gos "Ramovė" atstovai ir kiti. (*Žiūr. viršelį*).

Kas penkeri metai šis minėjimas būna labai iškilmingas: žygiuoja gatvėmis išsirikiavę uniformuoti Amerikos legiono postai, organizacijos su vėliavomis, važiuoja išpuošti vežimai, žygiuoja tautiniais drabužiais moterys, uniformuoti šauliai, mokyklų mokiniai, ramovėnai ir tautiniai

drabužiais pasipuošusios birutininkės.

Darius ir Girėnas, neužmirštamieji Lietuvos didvyriai, laimingai be nusileidimo perskridę Atlantą, žuvo prie Lietuvos slenkščio Soldino miške, Vokietijoje. Tūkstantinės minios su graudžiomis ašaromis pasitiko didvyrių palaikus Kauno aerodrome. Verkė visa Lietuva. Jie paaukojo gyvybę Jaunajai Lietuvai.

Marta Babickienė

AR LITUANIKA TIKRAI BUVO
PAŠAUTA?

"Kario" Nr. 10 (1507) skiltyse buvęs karo aviacijos lakūnas, karo metu gyvenęs tris mėnesius Soldine ir lankęs Lituanikos sudužimo vietą, išdėstė abejones dėl to transatlantinio lėktuvo pašovimo.

Savo turimą dokumentinę medžiagą — k.a., Dariaus ir Girėno gimimo metrikas, Dariaus tarnybos lapą iš Lietuvos, abiejų tarnybos santrauką JAV kariuomenėje, Valstybės Departamento išverstą Lietuvos vyriausybės pravesotos kvotos pranešimą, "Popular Aviation" numerį su nuotraukomis ir gaudais apie įvykį pašovimą Lenkijos pasienyje ir netoli nuo kaceto ir kt., — pasiunčiau Balzeko Muziejui Chicagoje. Tai buvo padaryta prieš kelerius metus ir, tikiuosi, kad ta medžiaga yra muziejaus lankytojams prieinama — nors aš pasilaukiau savininko teises.

Taigi, Lietuvoje pravesotos kvotos duomenys ir išvados, kaip ir reziumuoti gandai apie "Lituanicos" pašovimą, dabar gali būti Balzeko muziejuje studijuojami.

Noriu pridėti pora dalykų, kurie tame muziejuje nėra turimi.

Kai dirbau LAICe — Lietuvių Amerikiečių Informacijos Centre New Yorke, teko artimiau pažinti Kižių šeimą — Marijona M. Kižytė dirbo su manim, gerai žinoma solistė, jos brolis Antanas buvo prezidento Hooverio sekretorium Baltuosiuose Rūmuose, vėliau su kitu broliu daugel metų ėjo aukštas pareigas CBS radijo tinkle; gi "Jesse", arba Juozas, buvęs boksininkas, daugel metų buvo Fox Movietone News korespondentu-fotografu. Dažnai jis keliaudavo po pasaulį, su-

tiko visus savo laiko įžymiausias žmones — paskutinį kartą jį sutikau kai jis filmavo prezidento Kennedžio įvesdinimą (aš buvau radijo reporteriu), o seniau advokataudamas tvarkiau jo namų pirkimo dokumentus.

Kodėl apie jį rašau? Todėl, kad jis namie turėjo ne tik daugybę nuotraukų, bet ir naujienų filmų. Tarp kitko, jis sakė, kad jis turi Fox Movietone nenaudotas kino kronikos nuotraukas iš Soldino miško, darytas tuojau po įvykio. Aš jų nežiūrėjau — skaudu, nes abu būd lakūnai man buvo artimi bendradarbiai, o Darius net bičiulis. "Jesse" sakė, kad jis gavo tuos nenaudotus filmus — bendrovė vengė įtartinus dalykus skelbti, o jam kai kas atrodė labai įtartina. Dabar būtų laikas kvalifikuotiems asmenims pakalbinti Juozą Kižį — jis jau išėjęs pensijon, berods gyvena New Yorko Long Islande.

Esu tikras, kad Lietuvos vyriausybės kvotos komisija tų filmų niekad nematė.

Kol prof. Tomas Žilinskas buvo gyvas, kpt. Povilas Labanauskas pas Vileišius viešėdamas su savim turėjo "rekorderį" ir laisvai klausinėjo jį. Profesorius sakėsi Dariaus ir Girėno skrodimus atlikęs bene Churgino įstaigoje — kūnai jau buvo apgėdę, bet jis užtikęs šūvių žaizdų — berods, vienam per kelį, kitam apie sprandą. Tad jis nesutikęs pasirašyti "baltinantį" pranešimą. Paskiau pas jį lankėsi dr. Oželis su kpt. Štenceliu, berods, jis kalbėjosi ir su St. Lozoraičiu. Esą — koks skirtumas dabar: su vokiečiais reikalingi geri santykiai. Baigėsi tuo, kad jis nepasirašė ir prižadėjo nieko apie tai nekalbėti. To pasikalbėjimo turinys buvo nurašytas ir tekstas įteiktas Lietuvos Pasiuntinybei. Pasiuntinybėje man sakė, kad dr. Oželis po priesaika paneigė tariamą pašovimą ir draudimą kalbėti. Nežinau kpt. Štencelio likimo ir ar jisai yra padaręs kokių rašytinių pareiškimų.

Manau, kad pirmasis filmas, darytas Soldino miške žuvimo vietoje, galėtų daug ką atskleisti — ekspertams, o tokiu nesu ir todėl filmo nežiūrėjau. **Kostas R. Jurgėla**

Bal. Brazdžionis

NUO DULKĖTŲ SAVANORIŲ — IKI INDOKINIJOS DŽIUNGLIŲ

“KARIO” SUKAKČIŲ SLENKSČIUOSE

Šių metų sausio 26 d., Brooklyne, Kultūros Židinyje, buvo gražiai paminėta 20 metų “Kario” štabo veiklos sukaktis. Mažai ką mūsų periodinė spauda apie tai pastebėjo, tačiau ši sukaktis paliko istorijai neišdildomą faktą, kad Lietuvos savanorių krauru ir praktiku sukurtas pirmasis “Kariškių Žodžio”, o 1920 m. tapęs “Kario” vardo žurnalas dar gyvas ir be savos Tėvynės klajoja laisvam pasauly! Išnaikintos Lietuvos kariuomenės likučiai, nuo Nepriklausomybės laikų iki šių dienų dar liudija pasauliui, kad lietuvis pakėlęs ginklą, nenori nuleisti jį be garbės ir kovodamas Indokinijos džunglėse, JAV daliniuose. Tai liudija ir ten kritusios aukos, bekovojojant su tuo pačiu priešu.

Prieš užgęstant Lietuvos Nepriklausomybei, 1939 m. gegužės 22 d. “Karys” minėsis savo 20 metų sukaktį. Pasklaidžius praeitį, taip miela ją prisiminti, bet kaip skaudu ją užvožus: kokia baisi tragedija ištiko mūsų laisvę ir Lietuvą. Okupantų sutrypta kariuomenė, partizanai, laisvės kovotojai ir kenčiantieji beprotnamiuose ar koncentracijos lageriuose, Sibiro tolumoj, nyksta be prasmės... ir užgęsta... Mūsų spausdintas žodis, vis šaukė ir ragino, būti kariais visą amžių, priimant Lietuvos kario priesaiką: “Aš prisiekiu Visagalio Dievo akivaizdoje, kad nesigailėdamas savo jėgų ir gyvybės, ginsiu Lietuvos Valstybės garbę ir Nepriklausomybę nuo visų jos priešų, sąžiningai vykdysiu valstybės įstatymus ir savo viršininkų įsakymus, šventai laikysiu visas patikėtas man paslaptis, Lietuvos priešams jokių žinių neteiksiu ir visa, ką tik apie juos sužinosiu, tuojau pranešiu savo viršininkams. Taip man Dieve, padėk”.

Visa tai liko tik atmintyje, ak, kad neteko tos garbės pilnai ginti, tik partizanų eilėse. Tačiau, nuo išdavikiškų darbų ir dabar mus išblaškytus priesaika neatleidžia, kad kova, nežitrint kokia ji būtų, tęstųsi. Lietuvos karys ir savanorių pirmose kautynėse juto su “Kariškių Žodžiu” (1919 m. geg. 22) jungiančios minties ir dvasinio peno reikalą. Pirma, redaktorius, dim. mjr. Petras Ruseckas, žodyje į skaitytuos, metė kilnų obalsį, kad karys stovįs sargyboje už Lietuvą, saugosi įmaišomas į bet kokį vienpusiškumą. Taip eilė ir kitų

redaktorių mintis juosė bendran žygin su daugelio Lietuvos priešų daliniais.

Žvelgiant į aną dvidešimtmetį, verta nors priminti šie buvę “Kario” redaktoriai: P. Ruseckas, Vyt. Steponaitis, J. Laurinaitis, Kaz. Kepalas, Juozas Petrenas, Zigmas Kuzmickis, Ant. Majus, J. Tomkus, Rom. Burokas, Tadas Šakmanas, St. Kuizinas, Juozas Balčiūnas (gyv. Kalifornijoje), Petras Jakštas, Simas Urbonavičius-Urbonas, kuris čia atgaivino “Kari”, 1950 m. Mes lenkiame galvas tiems karinės minties plunksnos darbuotojams, kurių savanorių širdis užgeso, o likusiems gyviems, linkime tęsti tą dvasinę stiprybę, taip reikalingą šių dienų gyvenime.

“KARYS” KARO AUDROSE IR JAV

1940 m. klatingai užplūdusi sovietinė karinė jėga, nušlavė pirmiausia apaudą, jos tarpe ir “Kari”, kurį pavadino “Karių Tiesa”. Pamynę po kojų mūsų Karo Muziejų, sutrypė narsiųjų savanorių ir karių kapus, pradėdant nuo Eimučio, Lukšio, Juozapavičiaus ir iki tylaus Nežinomo Kario paminklo, atstovaujancio ilgą grandinę didvyrių kovotojų. “Karys”, spausdintas “Spindulio” gilia spaude, pavirto šlamšteliu, vėliau ir visiškai dingo, nors dar likutis mūsų kariuomenės alsavo prie Vilniaus.

Tačiau, po metų vėl užtelėjo Lietuvos sukilimas, buvę kariai pakėlė ginklą prieš okupantą ir Stalino “saulė” buvo nusviesta į šiukšlyną. Naujas karas, naujas okupantas, sukilėlių vyriausybė tapo užsklęsta, tačiau “Karys”, vargais negalais, pabudo ir ėjo keletą metų. Gaila, jo puslapių šiapus Atlanto nesimato, nes Amerika kariavo su okupantu. Jame rašė kovoją batalionuose kariai, ten atspindėjo to meto kovos ir mirtys.

1944 m. iš naujo apsiniaukė, krauju susitėpęs, tremtinių golgotos kelias, paženklintas bolševikinio sovieto. Tačiau, vienintelis laisvajame pasaulyje karinės minties žurnalas eina jau 25 metai čia, laisvėje. “Karys” gyvuoja plačiai pasklėdęs po visą Ameriką ir kitas laisvas šalis.

SUNKUS “KARIO” KELIAS LAISVOJE ŽEMĖJE

Idealistas laisvės metais buvęs “Kario” red. S. Urbonas ir New Yorko ramovėnai sujudo jį atgaivinti. Labai gerai prisimenu tą jo šauksmą, kviečiantį visus “Kari” mylėti ir pasikviesti į savus namus, tačiau, tada, mūsų tremtinių jėgos buvo silpnos, neturėjome nieko, buvome tuščiomis rankomis, nei pilnų banko knygucių, nei namų, mašinų, lėktuvų, laivų ar vasarnamių.

Buvau Čikagoje “Kario” atstovu, surengėm Lietuvos Auditorijoj pirmąjį koncertą. Red. S. Urbonas atvyko, tačiau, kažin kokio pelno neparsivežė. Vos 261 prenumeratoriai ir tie vos gyvi. “Karys” vos pavilklo kojas. Tą krizį ir redaktorius ir leidėjai sunkiai išgyveno.

Rengiau “Kariui” gegužinę. Senųjų, buv. karių, kiek atvyko, nors ir oras buvo gražus. Per Sophie Barcus Radio valandą kalbėdamas ilgus metus raginau skaityti ir remti “Kari”. Pasikeitė redaktoriai, perėmė D. Penikas, vėliau Z. Raulinaitis, ir aš, pavargęs, atsisakiau būti atstovu. Iniciatyvos ėmėsi J. Stankūnas, kuris sėkmingai vykdė “Kario” rėmimo parengimus jau eilė metų. Dėka ramovėnų ir birutičių, Čikagos šaulių ir visuomenės, “Kariui” kasmet nukeliauja keleta šimtinių. Didelis džiaugsmas, kad dabar yra išleidžiama net 1400 egz. Tačiau mūsų, senųjų skaitytųjų, gretos kasmet mažėja. Po mūsų, jei dar “Karys” neparkeliaus į laisvą Lietuvą, jis čia neturi mirti. Iki kol esame, mums reiktų kiekviena proga atsiminti “Kari”, ar tai dovana jaunimui, ar jungtuvėse, ar išėjus į kariuomenę, jį vis užsakyti.

Reikia rūpintis ir talentais, šauliai gyvuoja ir dirba šia linkme. Reikia, kad kas nušviestų mūsų ateičiai paskutiniųjų partizanų kovas ir perduotų jas į “Kari”. Gerai, kad “L.L.” paskelbė premiją, tačiau, ar daug tokio pobūdžio romanų ar beletristikos turime? “Ramovė” galėtų paskelbti savanoriams atminti romano premiją. Linkėjime, kad “Kario” puslapiuose degs jų ryžto, pasiaukojimo ir karžygiškumo dvasia!

A. A.

Paulinai Bričkieni

tragiškai mirus, gilaus liūdesio valandoje
jos vyrą Juozą, mūsų brolių šaulį, dukrą
Loretą, sūnus Joną ir Viktorą, gimines ir
pažįstamus nuoširdžiai užjaučiame ir kartu
liūdime

Los Angeles “Juozo Daumanto”
Šaulių kuopos valdyba ir šauliai

NUOMONIŲ SKIRTUMAI

Dėl mano pasisakymų, kad Lietuvos kariuomenė, o taip pat ir vyriausybė, nebuvo pajėgios nei 1939 m. nei 1940 m. pasipriešinti bolševikiniam okupantui, prisitastė net du kritikai (tikrumoje, tai jau jėga, su kuria negalima nesiskaičiuoti), kurie įsitikinę savos nuomonės neklaidingumu stengiasi įrodinėti, kad anuo kritiškiausiu Lietuvos nepriklausomybei metu nebuvisi jau tokia beviltiška padėtis. Kariuomenė, atseit, tu metu buvusi gerai išmokyta, moderniškais ginklais apginkluota ir dėl to galėjo ir privalėjo pradėti karo veiksmus, kitaip tariant, išnaudoti retai pasitaikančią progą, atsiimti Lietuvos sostinę Vilnių su priklausančiomis teritorijomis. Bet kaip tik čia ištiko nelaukta nesėkmė: neatsirado tinkamų kariuomenės vadų, kurie tokiems žygiams būtų galėję vadovauti. Tiesa, buvo kariuomenės vadas, vienas iš generolų, bet jis atsisakė pradėti karo veiksmus ir dėl to vėliau atsirado eibės visokių istorinių ir neistorinių blygybių. Tai gi, anot mano kritiko, gerb. A. Šukio, tai kokių dar daugiau įrodymų reikia. Tik kiek sunkiau suprasti tokį supuolimą, kad tik dabar, praėjus keliems dešimtmečiams, paaiškėjo, kad tokių "karinai" nusiteikusių vadų nebuvo stoka, tik visa nelaimė, kad jie savo laiku ir savo vietoje nepasirodė. Ir jei taip nebūtų įvykę, mes šiandieną, tikriausiai, būtume patenkinti ir laimingi. Ir kad taip neįvyko, tai ne kitaip, kaip gerojo Dievulio neapsižiūrėjimas.

Toliau, norėčiau mano kritikui, ne juokais smerkiančiam Lietuvos vyriausybę ir kariuomenę (atsiprašau, ne kariuomenę, bet kariuomenės vadą), Nepriklausomybės Kovų dalyviui, gerb. A. Šukiui bent kukliai paminėti, kad laikotarpiai tarp 1919 m. ir 1940 m. iš pagrindų buvo skirtingi tiek valstybės vidaus santvarkoje, tiek kariuomenės organizacijoje. Pirmiausia, tai naujai beatsikuriančioje valstybėje atsiradimas begalinio skaičiaus įvairių partijų, kurios savo veikla nevisuomet prisidėdavo prie valstybės stiprėjimo ir dėl to kartais susidariusi nevisai normali padėtis negalėjo neturėti neigiamos įtakos ir į kariuomenės organizavimą. O tai ir buvo, pirmiausia, pasėkos visokių pasisekusių ir nepasisekusių sukilimų ir karinių valstybių pasikeitimų. Čia tenka paminėti, kad dvidešimtmečio laikotarpyje buvo pasikeitę apie dvidešimt generalinio štabo viršininkų. Kitaip tariant, dėl visokių susidėjusių aplinkybių laikas ne visuomet dirbo Lietuvos valstybės labui. O kur dar Lietuvos priešų visokeriopa po-
grindžio veikla, kuri beatsikuriančioje

iš griuvusių valstybėje turėjo neblogą dirvą, apie kurią, kaip atrodo, mano kritikai susidarę gana miglotą vaizdą, kitaip jie nebūtų tokie "negailęstingi" kaltintojai, kaip vyriausybei, taip ir karinei vadovybei.

Kalbėti apie Lietuvos kariuomenės aukštesnę pajėgumą ir apginklavimą moderniais ginklais, tai tikra sensacija, tikrai pasakius, tai fantazija. Bent kiek susipažinusi su nepriklausomos Lietuvos gyvenimu darosi visai aišku ir yra logiška, kad valstybė turinti apie tris milijonus gyventojų negalėjo turėti didesnio skaičiaus kariuomenės, kurią būtų galima išstatyti prieš didesnę ir skaitlingesnę vergų pagamintais ginklais apginkluotą priešą kariuomenę. Neaišku iš kur Lietuvos valstybė galėjo kariuomenę apginkluoti moderniškais ginklais, kuriuos gaminti pajėgia tik didesnės valstybės. Tiesa, optimistai linkę manyti, kad Lietuvos kariuomenei įsijungus į karo veiksmus ginklavimas savaime galėjo susitvarkyti, nes į pagalbą tuojau būtų atėjus vokiečių kariuomenė, kadangi patys vokiečiai buvo pasiūlę Lietuvos vyriausybei tokį įsijungimą padaryti ir žygiuoti, kad atsiimtų Vilnių.

Tačiau, labai tenka abejoti vokiečių nuoširdumu, kad jie būtų darę tai tikslu pagelbėti Lietuvos valstybei. Lietuviai entuziastai negali atsikratyti minties, kad buvusi tik viena išeitis, tai prisijungti, kad ir prie kariujančios Vokietijos, bet jokių būdų nelikti neutraliais ir laukti kol priešas užims kraštą. Čia tektų paminėti, kad ta linkme buvo daromos vyriausybės pastangos, bet Hitleris apie tai nenorėjo ir girdėti. Kiek ir kaip vokiečiai rūpinosi Lietuvos nepriklausomybe, dargi rusų vokiečių karui prasidėjus, neblogą vaizdą galima susidaryti perskaičius plk. Škirpos knygą "Sukilimas", kur aprašomos dėtos pastangos atstatyti Lietuvos suverenumą. Čia jau daugiau paaiškėja Lietuvos atžvilgiu vokiečių vyriausybės su Hitlerio priešakyje, "nuoširdumas". Ir knygos pavadinimas turėtų tikrumoje būti: "Kaip vokiečiai mulkino Lietuvos diplomatus", bet ne "Sukilimas". Ir pagaliau, jei vis tik būtų atsiradęs toks drąsus ir karingai nusiteikęs vadas, kokie dabartiniai kritikai pasigenda ir greta vokiečių būtų kariavę ir lietuviai, kas būtų atsitikę, kai karą vokiečiai pralaimėjo. Ar Vakarų demokratai su savo numylėtu draugu Stalinu, kartais nebūtų Lietuvos vyriausybę, kaip "kolaborantus" pakvietę į Niurnbergą ir paprasę atsistoti į kaltinamųjų suolą?

Mano kitas kritikas, gerbiamas "J.N.", kuris jau ne taip griežtai kaltina buv.

Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės vadovybę, labai neatlaidžiai smerkia Lietuvos vyriausybę, kuri naudojo "štrauso politiką".

Savo nuomonei sutvirtinti jis pacituoja iš praeities, kaip senovėje lietuviai buvę narštūs, kiek žymių asmenybių iškilo, kiek lietuviai buvo nugalėję priešų ir kokius didelius žemės plotus buvo užėmę. Tenka apgailėstauti, kad kritikas, plačiau aprašydamas praeitį, nepaminėjo, kas atsitiko su lietuviais, t.y., kur jie dingo, kaip užkariavo kitų kraštų, kad ir slavų, išstisus plotus? Atrodo, kad jei anuo metu Lietuvoje būtų buvusi ne toji, o kita vyriausybė, kuri būtų įsivėlusį į dviejų išsigimėlių plėšikų karą, tai viskas būtų išėję tik Lietuvos naudai, t.y., ir istorikai daug palankiau būtų aprašę ir Vakarų demokratinės valstybės būtų galėjusios kitaip į mus pažiūrėti. Dargi ir Stalinas būtų daugiau mus vertinęs, kaip narsią lietuvių tautą. Tačiau ir čia įvyko netikėta nelaimė, kad kritiškiausiu metu, kai jie buvo reikalingi, neatsirado tinkamų valstybei vadovauti politikų ir dėl to visi reikalai pakrypo priešinga kryptimi.

Na, o toliau, aš norėčiau mano gerbiamų kritikų prašyti ir man leisti, bent kukliai savo nuomonę pareikšti, kad, bendrai, bet kokia vyriausybė neapsieina be klaidų. Tas yra savaime aišku, kaip sakoma, kas nieko nedaro, tas neklysta. Negalėjo tokių klaidų išvengti ir Lietuvos vyriausybė, ypač naujai beatsikuriančioje valstybėje, kur buvo jaučiamas intelektualų, valstybininkų ir kt. trūkumas. Nebeturi didesnės reikšmės, kokios bebūtų buvę mažųjų valstybių vyriausybės, ar šiaip jų politikai. Juk šiandieną pasaulyje plečiasi chaosas, griūna viena po kitos ištisos valstybės. Kad komunizmas be jokio karo plečiasi, tai kaltininkų toli ieškoti netenka. Komunizmas su savo blygybėmis išsiplėtė ne kienu kito, bet Vakarų demokratinė valstybių dėka. Tik dėka jų Rusijoje išaugo žmogus - žvėris Stalino asmenyje sunaikinęs ne dešimtis, bet šimtus milijonų nekaltų žmonių. Ir jei ne vakariečių demokratinė valstybių parama, tai surkurta žydų Markso, Engelsono ir kt. doktrina senai būtų išgaravusi be pėdsakų. Toliau, tai nepaslapstis, kad dar gana nepasibaigus Jaltaje susirinkę fiziniai ir dvasiniai invalidai Baltijos valstybes, Lietuvą, Latviją ir Estiją, atidavė visiškai Stalino malonei. Apie tai gana plačiai skelbė vokiečiai, bet ne visi tuo norėjo tikėti: kaip gi čia taip gali būti? Tai vokiečių propaganda! Bet vėliau paaiškėjo, kad tai

(Nukelta į virš. 3 psl.)

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRINITAS

Gausi, darbinga, Šaulių Sąjungos stovykla Kanadoje

Liepos 1 d., 1:00 val., Fordo automobilis "Pinto", padaręs 304 mylias, sustojo gražioje tėvų Pranciškonų Wasagos stovyklavietėje. Juo atvyko LŠST pirmininkas Vincas Tamošiūnas, foto reporteris Kazys Sragauskas ir spaudos bendradarbis Antanas Grinius. Jie buvo pirmieji šaulių stovyklos gyventojai. Nors stovykla buvo dar neatidaryta, bet joje jau nuo penktadienio dirbo-tritūsė ūkvedys Vytautas Stočkus ir jo žmonelė Aldona.

Jie mus ne tik mielai sutiko, pavalgydino ir po ilgos kelionės ištroškusius pagirdė, bet ir apgyvendino geriausiame stovyklos pastate — klebonijoje. Mums atsikvėpus ir pailsėjus, ūkvedys Vytautas Stočkus aprodė stovyklą. Gražiamie 25 akrų miške, grupėmis, po keturis ir daugiau, susimetę auga gražūs balti beržai, pušys, eglės, uosiai, drebulės ir kitoki, Lietuvos miškus primenantys, medžiai. Tame miške, nežiūrint, kad stovykla dar neprasidėjo, gyvenimas ir be mūsų verda-kunkuliuoja. Bitutės medų neša, geniai medis nuo medžio skrenda ir savo aštrių snapu kalena ir ko tai ieško. Skraido ir kiti, įvairiais rūbais pasipuošę paukščiai. O jų čiulbėjimas toks malonus ir širdį kutenantis... Voverytės šaka nuo šakos šokinėja ir, kaip atrodo, džiaugiasi, kad ir jos nebus jau vienos ir turės naujų gyventojų. Kiek rečiau užtinkamas kiškis, bet ir jų gan daug. Čipmankai beveik ant kiekvieno kampo tave sutikę ir akis išsproginę žiūri: iš kur tie žmonės atsirado? Stovykloje ir už jos ribų auga daug uogų ir mėgėjai galėjo ne tik paragauti, bet ir pasigardžiuoti. Radome ten ir keletą uodų, ir kaip atrodo, visi buvo ištroškę. Jei jau kam uodas įkando, tai ir įkando. Siurbė kraują iki prisisotino.

Tokiame, dar mažai civilizacijos paliestame miške, pastatyta 23 įvairaus dydžio pastatai ir įrengta stovykla. Pas-

tatų tarpe randame: kleboniją, ligoninę, salę su virtuve, raštinę, mergaičių ir berniukų bendrabučius, prausyklas, dušus ir kt.

O kas charakteringa, tai dvylika mažų, tik 6 žmones talpinančių namukų. Sporto aikštė, lauzvietė, prie jos žemėje įrengtas Lietuvos žemėlapis ir netoli Rūpintojėlis. Ir, kaip atrodo, kad nesugadinus šios gražios miško aplinkumos, stovyklos keliai dar neasfaltuoti — minkštas baltas smėlis ten viešpatauja ir automobilis, vienas kitas, įklimpsta.

Netoli stovyklos yra Huron ežero Georgian įlankos smėlėtus 9 mylias besitęsiantis paplūdimys. Ežere nuo ryto iki vakaro maudosi žmonės, plaukia laiveliai, o jo paplūdimyje saulės vonias priminėja įvairaus amžiaus ir lyties žmonės. Ežeras sėklus. Dugnas kietas ir maudantis galima nubristi toli, toli. Šalia paplūdimio tęsiasi įvairių vilų-vasarnamių pristatytas kurortinis miestelis, turintis 4000 pastovių gyventojų. O kiek jų būna vasaros metu, taip ir neteko sužinoti. Miestelis turi: policiją, paštą, informacijos biurą, kaletą krautuvų, restoranų, ir daug gražių ir negražių vasarnamių. Iš jų kai kurie yra visai maži. Nors ir nedidelis miestelis, bet jame yra zoologijos ir botanikos parkas ir muziejus su elektronikos teatru mažojoje Wasagos upės Nancy saloje.

JAV nepriklausomybės kovų metu anglų karo laivas "Nancy" pasislėpė Wasagos upėje. Trys Amerikos laivai, plaukiojantieji Huron ežere, jį užtiko ir paleistais iš savo laivų patrankų šūviais jį padegė ir nuskandino. Kanadiečiai laivo likučius iškėlė, toje vietoje įrengė laivo pavidalo dirbtinę salą ir joje pastatė švyturį. Kitoje, šalia jos saloje, pastatytas muziejus ir elektronikos teatras. Teatre rodoma kaip buvo užpultas ir nuskandintas anglų laivas, o muziejuje yra išstatyta įvairūs jūrininkų eksponatai, jūrininkų nuotraukos ir, kas

įdomiausia, šalia to muziejaus Wasagos upėje plūduriuoja iškeltos nuskendusio laivo liekanos-dugnas. Ir kaip atrodo senovėje ir karo laivai buvo mediniai. Mums atvažiavus ir apžiūrėjus stovyklą, tuoj atvažiavo ir tolimieji, nuo Bostono, šauliai — Elena Gorodeckienė, Stasys Urbonas ir Stasys Augonis.

Stasys Urbonas — tai didelių gabumų žmogus. Jis fotografuoja, filmuoja ir visokius darbus dirba-remontuoja. Nežiūrint, kad jis į stovyklą važiavo, bet vistiek įrankius atsivežė. Jis čia įsukinėjo elektros lemputes, taisė garsiakalbius ir vakarais važiudavo ir fotografuodavo į ežero vandenį grimstančią saulę.

Kultūrinė stovykla pradėta ketvirtadienį liepos 3 d. dr. Kazio Pautieniaus paskaita "Perdidelis gyventojų prieauglis ir maisto problema", po kurios sekė susipažinimo vakarienė ir šokiai.

Iškilmingas stovyklos atidarymas įvyko liepos 4 d., 7:30 val. vėliavų pakėlimu. Atvykstančią į vėliavų pakėlimo ceremoniją šaulių vadovybę su raportu sutiko stovyklos komendantas Stasys Petruskas. Atidarymo proga žodį tarė: LŠST pirmininkas Vincas Tamošiūnas, stovyklos vadovas ir "VI. Pūtvio" šaulių kuopos pirmininkas Stasys Jokubaitis ir LŠST kultūros vadovas ir "Zalgirio" šaulių kuopos pirmininkas komp. Alfonsas Mikulskis. Giedant Lietuvos himną vėliavas į aukštį kėlė: Ona Mikulskienė — Amerikos, Vincas Tamošiūnas — Lietuvos ir stasys Jokubaitis — Kanados. Vėliavų pakėlimo dalyvavo uniformuoti šauliai su devyniomis kuopų vėliavomis ir svečiai.

Po pusryčių, 9:30 val., Jadvyga Budrienė skaitė paskaitą "Iš ko ir kaip išsivystė L. Šaulių Sąjunga ir kaip joje atsirado moterys". Paskaitininkės mintys giliai išmastytos, visiems suprantamos. Nenuostabu, juk sesė Budrienė buvo

Kaune ministerijos šaulių būrio moterų p-kė. Ji suaugus su šaulių sąjunga ir dabar "Žalgirio" kuopoje yra trykštąs gyvasis sidabras.

Vakare turėjome laužą. Laužą atidarė muz. Alfonsas Mikulskis ir programai vesti pakvietė Dalią Orentaitę. Tai gabi ir sumani mergina. Buvusi išrinkta JAV Lietuvos gražuole. Laužą dideliais padirbtais trimis degtukais uždegė: Viktoras Baranauskas, Lilija Kontautaitė ir Antanas Šukaitis. Programa pradėta daina "Lietuva brangi", vadovaujant muz. Alfonsui Mikulskiui.

Toliau vyko kiti pasirodymai: solo, duetas, bendros dainos, pasakos, šokiai ir įvairūs kiti žaidimai. Programą atliko: A. Mikulskis, Dalia Orentaitė, Rinkūnaitė, Natalija Slivinskaitė, A. Šetikas, Budrienė, Orentienė, Vl. Rukšys, J. Borevičius, V. Sušinskas ir jaunimas. Iš programos atlikėjų visiems labai patiko 12 metų mergaitės Natalijos Slivinskaitės padainuotos dainos. Ji savo balsu visus tiesiog žavėte žavėjo. Jai baigus, publika ilgai, ilgai plojo. Tačiau, jauna solistė daugiau nepasirodė. Programai pasibaigus visi buvome pavaišinti "K. Mindaugo" šaulių kuopos iš Montrealio atvežtu statinėje vynu.

Liepos 5 d. Jūrų šaulių "Klaipėda" kuopos pirmininkas Karolis Milkovaitis skaitė paskaitą "Šaulys išsivijoje". Paskaita buvo gerai paruošta ir visiems patiko. Šaulių Sąjungos kapelionas kun. J. Borevičius S.J. prašė, kad ši paskaita būtų atspausdinta ir išsiuntinėta visoms šaulių kuopoms ir paskelbta spaudoje.

Ontario apylinkės ir jų gražūs vaizdai Jono Šimkaus buvo parodyti filme. Petras Misevičius iš Toronto turėjo įsirengęs spaudos kioską ir norinčius apžvelgti lietuviška spauda ir lietuviškais meno išdirbiniais.

Vakare turėjome banketą ir jame dalyvavo apie 200 svečių. Programą atliko "Vlodo Pūtvio" šaulių dramos teatras "Aitvaras". Jaunavedžių pora Danguolė ir Eriks Rotkiai, dviejuose pasirodymuose padainavo: Mėlynos akys, Plaukia sau laivelis, Pilki keleliai ir Rožė. Valančiaus ir Čiurlionio sukakčių proga savo paties sukurtą eilėraščių deklamavo Antanas Suktaitis. Malonu buvo klausyti, kad deklamatorius A. Suktaitis savo kūrinyje, pagerbiant Valančių-Čiurlionį, įrikiavo Nepriklausomos Lietuvos ir mūsų tautos tragedijos metą. Šauliai nepasimetė ir Suktaitis iškėlė didelius nuopelnus Šaulių Sąjungos. A. Suktaitį šauliai ir svečiai palydėjo labai šiltais plojimais.

Studentai Petrauskas ir Vaičiūnas, muz. Dolskio dainos "Leisk man, leisk

man" įdainuotus žodžius imitavo veiksniu ir žiūrovams sukėlė daug juoko. Teatro "Aitvaras" aktoriai: Stepas Ramanauskas, Lilė Nekrošienė, Regina Gintienė, Vyčė Balčiūnaitė ir Danutė Jokubaitytė, vadovaujami rež. Aldonos Dargybės-Biškevičienės, atliko ištrauką iš vaidinimo "Generacijos Medis". Vaidinime pasireiškė motinos Didžiulienės-Lilės Nekrošienės — įvairūs reikalavimai, o tėvo Didžiulio šaltas į tai reagavimas (Stepas Ramanauskas). Šokiams grojo Jonas Adomaitis iš Toronto 5000 orgono akordeonu.

Stovyklavietėje pravestose šaudymo varžybose laimėjo: I vietą (iš 200 galimų) išmušęs 176 taškus G. Daugėla, II vietą — 159 A. Grabauskas ir III vietą — 157 V. Stočkus. Moterų I vieta (170) B. Martišienė ir jaunuolių I vieta (106) V. Bazikas. Jiems V. Tamošiūnas ir šaudymo vadovas B. Savickas įteikė dovanas.

Sekmadienį, liepos 6 d. "K. Mindaugo" kuopos valdybos narys Juozas Šiaučius skaitė paskaitą "Mūsų pačių pažinimo nuodėmės". Paskaitoje iškelti šaulių eilėse pasireiškį negerumai.

11:00 kun. dr. Jonas Borevičius, s.j., atlaikė stovyklos salėje iškilmingas mišias ir pasakė turiningą šauliams skirtą pamokslą. Mišių skaitymus skaitė Vincas Tamošiūnas ir vėliava, su Ona Mikulskiene, nunešė ir auką prie altoriaus. Mišiose dalyvavo uniformuoti šauliai ir svečiai. Mišioms pasibaigus buvo atliktos vėliavų nuleidimo ceremonijos. Šį kartą, giedant Lietuvos himną vėliavas nuleido: LŠST Garbės Teismo pirmininkas Marijonas Šnapštys, "Juozapavičiaus" šaulių kuopos pirmininkas dr. Kazys Pautienius ir "Žalgirio" šaulių kuopos pirmininkas Alfonsas Mikulskis. Vėliavų pakėlimo ir nuleidimo tarnybą sudarė: komendantas Ignas Petrauskas ir sargybniečiai: A. Grabauskas, V. Rinkevičius, V. Pečiulis, P. Baronas, B. Savickas ir A. Artčikonis. Jei iš jų kuris dalyvauti negalėdavo, jo vietą užimdavo kitas. Jų pavardžių neturiu. St. Jokubaitis padėjo už tarnybą, o Šaulių Sąjungos pirmininkas Vincas Tamošiūnas savo tartame žodyje prašė vėliavas, kabėjusias šioje stovykloje, laikyti, ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę, perduoti jas Vilniaus muziejui.

Vėliavas nuleidus, turėjome paskutinius pietus. Pietums pasibaigus, stovyklos vyr. vadovas St. Jokubaitis pristatė stovyklos vadovybę. Ją sudarė: stovyklos garbės pirmininkė Elena Juciūtė, vyr. stovyklos vadovas Stasys Jokubaitis, komendantas Ignas Petrauskas, pad. A. Šukaitis ir P. Gulbinskas, sargybos viršininkas A. Šetikas, pad. M. Juodis ir

K. Naudzius. Vyr. šeimininkė St. Petkevičienė, pad. M. Jokubaitienė, A. Stočkienė, T. Benotienė ir P. Juodienė. Tiekimo vadovas ir registracija St. Dargis, pad. R. Daugėlienė ir V. Bačėnas. Stovyklos ūkvedys Vyt. Stočkus. Tvarkdariai: V. Pečiulis, V. Gražulis. Sporto vadovas — Balys Savickas, pad. A. Artčikonis ir V. Rukšys. C.V-bos kultūros reikalų vadovas Alf. Mikulskis, stovyklos gydytojas dr. K. Pautienius ir kapelionas kun. dr. Jonas Borevičius, S.J.

Stovykla gerai pasisekė ir turėjo 152 registruotus narius, kurių tarpe 19 kuopų pirmininkų su devyniomis vėliavomis. Bostono jaunimo kuopą atstovavo trys jaunuoliai: vicepirm. Jonas Stundžia, Lilija Kontautaitė ir Danutė Griauslytė. Dalyvavo šie kuopų pirmininkai: Juozas Leščinskas, Alfa Šukys, Juozas Stašaitis, Petras Šaulys (įgaliotas kuopos p-ko), Povilas Kanopa, Algirdas Zenkus, Stepas Jokubickas, Karolis Milkovaitis, Adolfas Šetikas, Viktoras Sušinskas, Jonas Yla ("Vytauto D." rinktinės įgaliotas), Alfonsas Smigelskis (kuopos pirm. įgaliotas), Jonas Šimkus, Vik. Baranauskas, Mykolas Cibas (kuopos pirm. įgaliotas), Alfonsas Mikulskis, Stasys Jokubaitis, dr. Kazys Pautienius ir jaun. kuopos Jonas Stundžia (kuopos pirm. įgaliotas).

Žurnalistai: dr. Kazys Pautienius, Antanas Grinius, Juozas Stašaitis, Stepas Jokubickas, Stasys Dargis ir Jonas Yla.

Foto reporteriai: Kazys Sragauskas, Juozas Stašaitis, Stasys Urbonas, Juozas Šiaučius ir Stepas Jokubickas.

Stovyklavimo laikotarpyje aplankytos įdomesnės vietos: Sainte Marie pilis, muziejus ir kankinių koplyčia, su ten pastatytu lietuviško stiliaus kryžium. Kankinių bažnyčioje sugiedota "Marija, Marija". Wasagos muziejus ir elektronikos teatras, esantis Wasagos upės Nancy saloje. Taip pat zoologijos sodas ir botanikos pastatas. Nepamiršta aplankyti ir II Gerojo Ganytojo stovykla ir prie jos esantis lietuviškas restoranas, kuriame jo šeimininkės M. Liegienės buvome apžvelgti lietuviškų valgių pietum. Tenka pasakyti, kad M. Liegienės restoranas kaip koks muziejus: sienose kabo Vytis, lietuviški žemėlapiai, Čiurlionio ir įvairūs kiti gražūs, Lietuvą primenantys paveikslai. Taip pat rankdarbiai, drožiniai. O kas man daugiausia į akis krito, tai kabantis ant sienos audinyje jaustas Lietuvos Himnas. Norint visas aplankytas vietas aprašyti, reiktų po atskirą rašinį kiekvienai vietai.

Stovyklos metu buvo C.V. posėdis, o taip pat LŠST p-kas Vincas Tamošiūnas turėjo posėdį su kuopų pirmininkais. Stovykla uždaryta sekmdieni 3:00 val.

MŪSŲ ŽUVUSIEJI UŽ LAISVĘ

O ŽADVYDAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

ŠAULIAI KANKINIAI

1941.VI.24/25 naktį, Rainių miškelyje, arti Telšių, enkavedistai žiauriomis priemonėmis nukankino 73 politinius kalinius. Čia pateikiu tik šaulių sąrašą.

III Telšių Šaulių Rinktinės:

1. Čiužas, Antanas, g. 1922 m., amatų mokyklos mokinys, kilęs iš darbininkų šeimos;
2. Daukša, Pranas, g. 1914 m., ats. ltn., mokytojas;
3. Glzauskas, Henrikas, g. 1918 m., miesto v-bos buhalteris, sūnus ūkio nuomininko;
4. Gužauskas, Pranas, g. 1911 m., ipotekos vedėjas;
5. Jakštas, Jonas, ats. ltn., ūkininkas;
6. Kavolius, Petras, ūkininkas;
7. Kusa, Leonas, policininkas;
8. Lileikis, Vytautas, g. 1915 m., aps. liginės raštinės tarnautojas, kilęs iš valdininkų šeimos;
9. Milius, Jonas, g. 1903 m., batsiuovys;
10. Pabarčius, Vaclovas, g. 1903 m., pienininkas;
11. Pakalniškis, Liudas, g. 1910 m., ūkininkas;
12. Sungaila, Vladas, policininkas;
13. Šleinius, Jonas, g. 1905 m., malūnininkas;
14. Truška, Juozas, policininkas.

XV Kretingos Šaulių Rinktinės:

1. Balsevičius, Stasys, g. 1913 m., Kumžaičių k., Kūlių vls., Kretingos aps., Kūlių š. būrio šaulys, ūkininkas. Suimtas 1941.II.23, naktį. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose.
2. Daknevičius, Stasys, g. 1904.III.19 Vaitelių k., Gargždų vls., Kretingos aps., ats. kav. pusk., ilgametis Gargždų š. b. vadas, visuomenininkas, vienas iš pagrindžio organizatorių ir vadovų, ūkininkas. Suimtas 1941.I.12, naktį. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose. Už nuopelnus Lietuvai ir Šaulių S-gai apdovanotas DLK Gedimino ir Šaulių Žvaigždės medaliais.
3. Dibisteris, Antanas, g. 1904.VI.12, Gribžėnų k., Gargždų vls., Kretingos aps., ats. ltn. mokytojas, Kartenos pr. mokyklos v-jas, Kartenos š. b. vadas. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose;
4. Gaudutis, Augustinas, Darbėnų š. b. valdybos narys, visuomenininkas, Darbėnų vls. sek-

retorius. Už nuopelnus Lietuvai ir Šaulių S-gai apdovanotas Šaulių Žvaigžde. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose;

5. Geležinis, Ignas, Kretingos š. kp. šaulys, tautininkų veikėjas, Kretingos aps. mokesčių inspektorius. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose;

6. Katkus, Kazys, ats. kav. vachmistras, Platelių š. b. vadas, ūkininkas. Suimtas 1940.VIII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose;

7. Kaveckas, Vladas, teisininkas, Kūlių š. b. šaulys-rėmėjas, Kretingos apylinkės teisėjas, vėliau Šaiulių notaras, visuomenininkas. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Šiaulių ir Telšių kalėjimuose;

8. Lukauskas, Pranas, g. 1909 m., Gerduvėnų k., Gargždų vls., Kretingos aps., Gargždų š. b. šaulys, ūkininkas. Suimtas 1941.I.12 naktį. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose;

9. Petronaitis, Vladas, g. 1888 m., Plauciškų k., Rozalimo vls., Panevėžio aps., teisininkas, advokatas, savanoris, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliereus, Kretingos š. kp. šaulys, visuomenininkas. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose.

10. Šalčius, Edmundas, Palangos š. kp. šaulys, pašto valdininkas. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose;

11. Vičius, Jurgis, ats. viršila, Arslos š.b. vadas, ilgametis Mosėdžio vls. viršaitis. Suimtas 1940.VII.13. Kalintas Kretingos ir Telšių kalėjimuose.

— o —

Kochanauskas, Bronius, Kaukolikų š. b. vadas, stambus ūkininkas. 1940 m. Skuode politruko peršautas, bevežant į Mažeikių m. liginę, pakeliui mirė.

Per masinius trėmimus, 1941.VI.14/15, Kretingos Šaulių Rinktinės ištremti šauliai:

Čiurinskas, Edvardas, Veviržėnų š.b. vadas, policijos nuovados v-kas. Ištremtas su šeima. Likimas nežinomas;

Kudarauskas, mokytojas, Lenkimų š. b. vadas. Ištremtas su šeima. Likimas nežinomas;

Bražiūnas, Antanas, mokytojas, Salantų š. b. vadas. Likimas nežinomas;

Lapėnas, ats. ltn., girininkas, Palangos š. kp. vadas. Likimas nežinomas;

Iš kairės kpt. Jonas Žemaitaitis, ištremtas į Sibirą, ponis ir kpt. O. Žadvydą.

Vaitkus, mokytojas, Palangos š. kp. šaulys. Likimas nežinomas;

Orentas, Vincas, agronomas, ats. ltn., Kretingos š. kp. vadas. Likimas nežinomas;

Andriejauskas, mokytojas, ats. ltn., Skuodo š. kp. vadas, gimn. inspektorius. Ištremtas su šeima. Likimas nežinomas;

Kuncaitis, Andriejavo š. b. vadas, policijos nuovados v-kas. Likimas nežinomas;

Simaitytė, Karolina, mokytoja, Andriejavo š. b. šaulė, Rudgalvių k. pr. mokyklos v-ja. Likimas nežinomas;

Puskunigis, ats. ltn., Kretingos š. kp. būrio vadas. Likimas nežinomas;

Janulis, Gargždų š. b. šaulys, Gargždų policijos nuovados v-kas. Ištremtas su šeima. Likimas nežinomas;

Vičiulis, mokytojas, Lenkimų pr. mokyklos v-jas, Lenkimų š. b. vadas. Ištremtas su šeima. Likimas nežinomas;

Mingėla, Gabrielius, Šačių š. b. vadas, vargonininkas, pašto agentūros vedėjas. Suimant bandė pabėgti, bet buvo enkavedisto Janino peršautas. Nuvežus į Kretingos m. ligoninę, besigydant kilo karas ir išsilaisvino. Jo šeima ištremta. Likimas nežinomas;

Lengvinas, Petras, ats. pusk., Vėžaičių š. b. vadas, ūkininkas. Veikė pogrindy, slapstėsi ir išvengė suėmimo. Šeimą ištremė ir jos likimas nežinomas. P. Lengvinas mirė 1943 m.

Šeškas, Aleksas, Vėžaičių š. b. šaulys, ūki-

ninkas. Pogrindy veikdamas slapstėsi ir išvengė suėmimo. Šeimą ištremė ir jos likimas nežinomas;

Balionis, Balys, ats. ltn., ilgametis Kretingos Šaulių Rinktinės raštvedys. Suėmimo išvengė, bet žmona su mažamete dukra ištremtos. Jų likimas nežinomas. B. Balionis mirė Detroite.

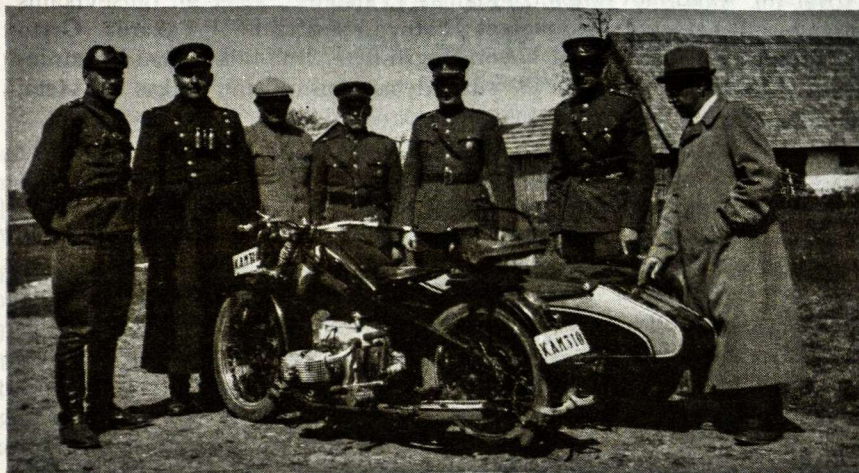
— o —

Tiškevičius, Kazys, sūnus Aleksandro, ats. kav. ltn., Kretingos š. kp. šaulys-rėmėjas, partizanų vadas, visuomenininkas. 1941 m. prasidėjus karui vadovavo Skuodo apylinkės partizanams. Sunkvežimiu važiuojant iš Skuodo į Kretingą, per neatpažinimą, vokiečių kareivis jį nušovė. Palaidotas grafų Tiškevičių šeimos koplyčioje, Kretingoje.

Tiškevičius, Aleksandras, g. apie 1866 m., Kretingos dvaro savininkas, visuomenininkas, dim. inž. ltn., Vietinės Rinktinės (seniausias) karys. 1944 m. vokiečių buvo prievarta išvežtas Vokietijon, kur. 1945 m. mirė Elstene, Oldenburgo provincijoje.

Gopas, kapelmeisteris, Kretingos š. kp. dūdų orkestro v-jas. 1941 m. Gestapo sušaudytas Šakiuose.

Dausynas, Leonas, Andriejavo š. b. šaulys, ūkininkas. 1941.VI.23 Ablingos k. sušaudytas vokiečių kareivių. Šiurpi tragedija ištiko viso Ablingos kaimo gyventojus. Pirmą karo dieną prazygiuodama, antroji vokiečių kariuomenės vora rado nušautus du vokiečių kareivius, nuo priekinės voros. Įtarė vietas gyventojus. Tuoj su-

Iš kairės 3-čias Jurgis Vilčius, nukankintas Rainių miškely, 5-tas Bronius Kochanauskas, mirė persautas politruko, 7-tas mokyt. Juška, ištremtas į Sibirą.

ėmė Ablingos k. 35, ir gretimo Žvaginių k. 7 vyrus. Juos uždarė daržinėje, o moteris ir vaikus Juozo Martinkaus name. Iš ryto visus sušaudė ir sudegino kaimo trobesius. Du berniukai, kurie žaisdami surado ginklų, buvo vielmomis prišti prie degančios daržinės ir gyvi sudeginti.

Ožeraitis, ats. ltn., muitinės tarnautojas liko Lietuvoje ir veikė pogrindyje. Vavovavo Kretingos "Kardo" Rinktinei. 1946.III.20 enkavedistų suimtas ir dingo be žinios.

Buragas, Petras, g. 1899.V.8, kapitonas, buv. Kretingos Šaulių Rinktinės vadas ir vėliau Rinktinės vado padėjėjas (iki 1936 m.). Gestapo su-

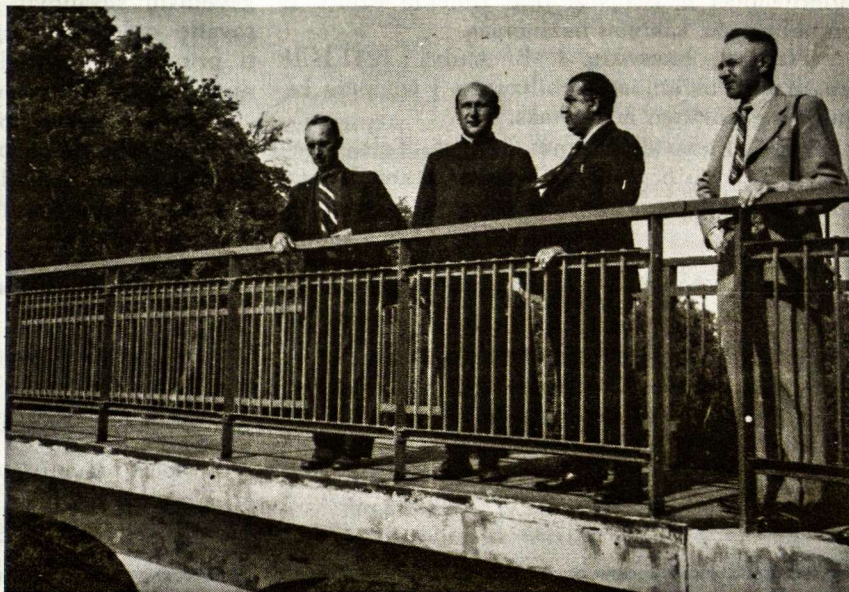
imtas ir 1943.III.16 įkalintas Stutthofo koncentracijos stovykloje. Likimas nežinomas.

Virkutis, ats. pusk., Mažeikių š. Rinktinės Tirkšlių š. b. šaulys. Aktyvus 1941 m. sukilimo dalyvis, Lentupio policijos p-to v-jas. 1944 m. partizanavo Pievėnų apylinkėje. Balėnų k. apsuptas bolševikų banditų, nepasidavė nelaisvėn ir rankine granata susisprogdino.

Bagdonavičius, ats. pusk., Mažeikių Š. R-nės, Lūšės gelež. st. š. b. šaulys. 1941 m. sukilimo aktyvus dalyvis. Tarnavo Tėvynės Apsaugos R-nėj. Dalyvavo fronte prie Papilės ir Sedos. 1945 m. pavasarį žuvo Gdynės apylinkėje.

Ylakavičius, Juozas, Mažeikių Š. R-nės, Uk-

Iš kairės: Stasys Daknevičius, nukankintas Rainių miškely, kun. Juozas Našlėnas, Gargždų š. b. šaulys, miręs 1974 m. sausio 11 d. Kūliuose, Janulis, ištremtas į Sibirą, O. Žadvydas — Červenės žudynėse išlikęs gyvas.

rinų š. b. šaulys, ūkininkas. 1941 m. sukilimo dalyvis. Tarnavo Tėvynės Apsaugos R-nėj, po išformavimo — pionierių daliny. Fronte per bombardavimą visiškai nustojo klausos. Susirgo džiova. Dar 1949 m. buvo gydomas Gautingeno ligoninėj, Vokietijoj. Napatvirtintomis žiniomis, mirė.

Širvinskas, Kostas, Mažeikių š. b. šaulys. Mažeikių aps. komendantūros civ. tarnautojas. 1941 m. bolševikams traukiantis į Rusiją, Šiaulių mieste dingo be žinios.

Kunickas, ats. pusk., Mažeikių geležinkelių st. š. b. būrininkas. 1940.VII.13 enkavedistų suimtas. Buvo kalinamas Šiaulių kalėjime. Karui prasidėjus, prekiniu traukiniu išvežtas Rusijos link. Dingo be žinios.

Vaičiulis, Mažeikių š. b. šaulys, linų fabriko darbininkas. 1940.VII.13 enkavedistų suimtas. Kalintas Šiaulių kalėjime. Prasidėjus karui, prekiniu traukiniu išvežtas Rusijos link. Likimas nežinomas.

Norkus, ats. pusk., Mažeikių š. b. šaulys, Mažeikių aps. komendantūros civ. tarnautojas. 1941.VI.14 su šeima išvežtas Rusijon. Likimas nežinomas.

Grigalius, Mažeikių š. b. šaulys, muitinės agentūros v-jas. 1941.VI.14 su šeima išvežtas Rusijos link. Likimas nežinomas.

Šiauly, Jonas, Mažeikių raitelių š. b. šaulys, darbininkas. Kairiųjų pakraipų laikraščių korespondentas. 1941.VI.14 išvežtas Rusijon ir likimas nežinomas.

Aleksandravičius, Mažeikių š. b. šaulys, darbininkas. Karo metu tarnavo pagalb. policijoj. Mobilizuotas ir išsiųstas prie Ilmenio ežero. Iš ten nebegrįžo. Likimas nežinomas.

Pisčikas, Mažeikių š. b. šaulys. 1941.II.18 repatriavo Vokietijon. Mobilizuotas į vokiečių kariuomenę. Likimas nežinomas.

Vylius-Vielavičius, Ignas, av. kpt., Telšių šaulių sk. 225 š. b. šaulys. Klaipėdos atvadavimo dalyvis. 1944 m. vasarą važinėjo po Žemaitiją

organizuodamas "Vanagus". 1944 m. bolševikams okupuojant Lietuvą, pasitraukė į Vakarų. Grįžo atgal kovoti pogrindyje. Bolševikų spaudos žiniomis, jis sušaudytas. Sušaudymo laikas ir vieta, sovietinėj spaudoj nebuvo paminėta.

Šarauskas, Juozas, plk., Lietuvos Šaulių S-gos Tarybos narys. 1941 m. birželio 26-27 naktį prie Červenės enkavedistų sušaudytas.

Daudzvardas, Vincas, LŠS-gos kultūros ir propagandos sk. v-kas. 1941.VI.26-27 naktį prie Červenės enkavedistų sušaudytas.

Gedmantas, Antanas, ad. kpt., LŠS-gos rikiuotės sk. v-kas. 1941 m. gegužės mėn. areštuotas. Birželio 23 išvežtas į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo. Dingo be žinios.

Žemgulys, Juozas, plk. gyd., buv. LŠS-gos sanitarijos sk. v-jas. 1941.VI.26 Panevėžy bolševikų nužudytas.

Žukas, K., ats. ltn., LŠS štabo tarnautojas. 1941.VI.14 išstremtas į Sibiro priv. darbo stovyklas. Likimas nežinomas.

Žemaitaitis, Jonas, kpt., Biržų Š. R-nės vado padėjėjas, 1941 m. išstremtas į Sibiro priv. darbo stovyklas. Likimas nežinomas.

Petravičius, Vincas, ats. pusk., Raseinių Š. R-nės Girdžių š. b. vadas, Girdžių girininkijos eigulis. 1944 m. dingo be žinios. Jo šeima: žmona ir keturi vaikai, 1941.VI.14 išstremti į Sibiro priv. darbo stovyklas. Šeimos likimas nežinomas.

Dalbokas, Viktoras, g. 1911 m. Norkūnų k., Krakių vls., Kėdainių aps. Kėdainių Š. R-nės, Krakių š. b. šaulys. Karinę prievolę atliko Ulonų pulke. 1944.XII.17 drauge su šešiais vyrais enkavedistų sušaudyti. Visi septyni lavonai, ištisą savaitę gulėjo Krakių turgavietėj. Vėliau išvilkti prie Smilgos upelio, o iš ten, po kelių dienų lavonai pašalinti, niekas nežino kur.

Drauge sušaudyti: **Dalbokas, Vincas** iš Krakių m. (Viktoro pusbrolis), **Urba, Petras** iš Norkūnų k., **Zenkus, Vladas** iš Krakių m. Kiti lavonai nebuvo atpažinti.

A. A.

ANELEI STANKIENEI

mirus, jos vyrui Pranui Stankui, sūnui konstantinui, dukrai Leonorai Simonaitienei, broliui Konstantinui Rūkui ir jų šeimoms gilią užuojautą reiškia ir kartu liūdi

L. K. V. S. "Ramovė"
Hartfordo Skyrius

Šaulį Juozą Bričkų,

mylimai žmonai **PAULINAI** mirus

nuoširdžiai užjaučiame

Stasė ir Osvaldas Žadvydai

ŠAULIŲ SAJUNGOS LIKVIDAVIMAS

Jau liepos pradžioje buvo nutarta Šaulių Sąjungą likviduoti. Krašto apsaugos ministeris liepos 11 dieną buvo patiekęs Respublikos Prezidentui aktą apie Šaulių Sąjungos likvidavimą. Tą pačią dieną, t.y. liepos 11 d., tas aktas Justo Paleckio jau buvo pasirašytas (Resp. Prezidento aktas Nr. 1048/a, 1940.VII.11 d.). Po dviejų dienų, t.y. liepos 13 d., buvo priimtas ir Šaulių Sąjungos likvidavimo įstatymas. Tačiau viešai ir oficiališkai tie dokumentai nebuvo skelbiami iki liepos 15 d. Kodėl? Reikia manyti, kad todėl, jog liepos 14 d. buvo rinkimai į liaudies seimą, ir todėl buvo patogiau tokius nepopuliarius valdžios potvarkius apie visišką Šaulių Sąjungos likvidavimą paskelbti ne prieš, bet po rinkimų.

Pirmas viešas dokumentas apie Šaulių Sąjungos likvidavimą pasirodė liepos 15 d. Tą dieną Šaulių Sąjungos štabas išsiuntinėjo šaulių rinktinių vadams tokį aplinkraštį:

Labai skubu.

Lietuvos Respublika
K. A. M.
Šaulių Sąjungos Vadas
1940 m. liepos m. 15 d.
Nr. 7345
Kaunas

Šaulių rinktinių vadams.

Respublikos Prezidento š.m. liepos 11 dieną paskelbtu įstatymu Šaulių Sąjunga su visais jos daliniais, įstaigomis ir organizacijomis nuo 1940 m. liepos 13 dienos nustojo veikusi ir likviduojama. Likvidavimo tvarką nustatys Krašto Apsaugos Ministeris ir tuo reikalu greitu laiku bus duoti nurodymai.

Rinktinės ir daliniai pasiruošia tuojau likvidacijai: sutvarko bylas, sąskaitas, apyskaitas, kasą, knygas, surenka išduotus avansus, turtą.

Dėl pinigų, turto ir bylų perdavimo bus pranešta.

Dėl bylų ir apyskaitų sutvarkymo vadovautis kar. Rašt. statutu ir Ū. 1-2 nuostatais.

Gen. št. plk. lt. *Žukas*,
Štabo viršininkas
L.e. Šaulių S-gos vado p.

Liepos 17 dieną "Vyriausybės Žiniuose" (Nr. 717, eil. 5670), buvo paskelbtas toks

Šaulių Sąjungos likvidavimo įstatymas

1.

Šaulių Sąjunga su visais jos daliniais, įstaigomis ir organizacijomis nuo 1940 metų liepos 13 dienos likviduojama.

2.

Šaulių Sąjungos likvidavimo ir turto perdavimo tvarką nustato Krašto Apsaugos Ministeris.

3.

Šaulių Sąjungos įstatymas ("V. Ž." Nr. 490, eil. 3423) ir Respublikos Prezidento 1936 metų balandžio 23 dieną patvirtintas Šaulių Sąjungos statutas panaikinami.

4.

Šis įstatymas veikia nuo 1940 m. liepos 13 dienos.

J. Paleckis

E. Respublikos Prezidento p.
Ministeris Pirmininkas

Prof. *V. Krėvė-Mickevičius*
Ministerio Pirmininko Pavaduotojas

Kaunas, 1940 m. liepos 13 d.

Liepos 25 d. pasirodė toks įsakymas Liaudies Kariuomenei (Nr. 97 § 1):

Respublikos Prezidento š.m. liepos mėn. 11 dienos aktu Nr. 1048/a sustabdomas Šaulių Sąjungos veikimas nuo 1940 m. liepos mėn. 11 dienos. Šaulių Sąjunga nuo š.m. liepos mėn. 13 d. likviduojama ("V. Ž." Nr. 717).

D. gen *Vitkauskas*

Krašto Apsaugos Ministeris

B. gen. *Žemaitis*
Kariuomenės Vadas

Macijauskas
Politinis Vadovas

Tą pačią dieną "Vyriausybės Žiniuose" (Nr. 720, eil. 5757) krašto apsaugos ministeris paskelbė šią Šaulių Sąjungos turto perdavimo tvarką:

"Pasirėmęs Šaulių Sąjungos likvidavimo įst. 2 str. (V. Ž. Nr. 717, eil. 5670) ir susitaręs su Vidaus Reikalų Ministru ir Valstybės Kontrolierium, skelbiu šią Šaulių Sąjungos turto perdavimo tvarką:

1.

Šaulių Sąjungos valdinį bei visuomeninį turtą ir lėšas nuo 1940 m. liepos 11 dienos perima Krašto Apsaugos Ministerija.

2.

Šaulių Sąjungos valdinės lėšos likviduojamos šia tvarka: 1) pareigūnai neatidėliodami atsiskaito iš jiems duotų avansų, 2) pinigų likučiai įnešami kreditams papildyti į tą išlaidų sąmatos § ir str., iš kurio jie buvo asignuoti.

3.

Šaulių Sąjungos visuomeninės lėšos įnešamos į Krašto Apsaugos Ministerijos depozitą.

4.

Šaulių Sąjungos nekilnojamo turto, o taip pat trobesiuose esančių baldų bei inventoriaus, susi-

jusio su trobesio eksplotavimu, centrinė globa pavedama Karo Butų Viršininkui, o artimiausią priežiūrą (valdymą) apskričių kariniai viršininkai, susitarę su apskričių viršininkais, paveda vykdyti vietos policijos bei savivaldybės įstaigoms.

Šiam turtui apskričių kariniai viršininkai ir Šaulių Sąjungos Štabas sudaro sąrašus ir juos kartu su žemės sklypų ir trobesių planais bei schemomis ir nuosavybės dokumentais ligi š.m. rugpiūčio 15 dienos atsiunčia Karo Butų Viršininkui.

sąrašuose turi būti nurodyta, kokiam reikalui dabartiniu metu tas turtas naudojamas, kokia jo vertė, kiek gaunama pajamų ir kokių ap sunkinimų (skolų, įkeitimų) tas turtas turi.

Perimto nekilnojamo turto eksploatavimo pajamos įmokamos į Krašto Apsaugos Ministerijos pajamų sąmatos 38 § 5 str. To turto skolos apmokamos ir remontai vykdomi iš išlaidų sąmatos 52 § 1 str.

5.

Šaulių Sąjungos valdinis kilnojamas turtas, išskyrus 4 str. nurodytą, perduodamas apskričių kariniams viršininkams, kurie sudaro to turto atskirai — tarnybomis dviem egzemplioriais sąrašus, nurodydami turto tinkamumą, ir tuos sąrašus iki 1940 m. rugpiūčio 10 dienos nusiunčia atitinkamiems tarnybų viršininkams.

6.

Šaulių Sąjungos visuomeninį kilnojamąjį turtą (išskyrus 4 str. nurodytą), kaip antai: sporto įrankius, muzikos instrumentus, gaidas, bibliotekų knygas, ugniagesių reikmenis ir pan. daiktus apskričių kariniai viršininkai, susitarę su apskričių viršininkais, pagal sudarytą sąrašą, paveda globoti vietos policijos ar savivaldybės įstaigoms. Sąrašo vienas egzempliorius iki 1940.VIII.10 d. pasiunčiamas likvidacinei komisijai. Be to, sąrašas dar turi būti nurodyta, iš kurio dalinio (būrio, rinktinės) tas turtas perimtas ir to dalinio būstinės vieta.

(Bus daugiau)

"Kar. A. Juozapavičiaus" kp. veikla Klevelande

Š.m. birželio 8 d. "Kar. A. Juozapavičiaus" šauliai š. Alb. Andriušaičio ūkyje turėjo šaudymo pratimus. Kilęs iš Suvalkijos ūkio šeimininkas Lietuvoj buvo aktyvus Bartininkų šaulių būrio šaulys. Jis dirba fabrike, o laisvalaikiu savo ūkyje pasidarė visa ko trūksta: pats pasidarė motorinį laivą, o šį kart aprodė savo darbo, bet gali konkuruoti su fabrikiniais, suolus, kad atvykusieji šauliai turėtų ant ko pavėsy susėsti.

Buvo šaudoma stačiomis, klupsčiomis ir gulom. Kiekvienas šaulys turėjo pro-

gos iššauti po 15 šovinių. Taikliaisiais šaudytojais buvo: studentas J. Navickas — 98 taškai, stud. G. Puškorius — 71 taškas ir Feliksas Navikas — 68 taškai.

Po šaudymo pratimų, malonių šeiminių globojami svečiai pasivaišino ir praleido linksmi popietę.

Birželio 29 dieną ten pat įvyko varžybiniai šaudymai. Geriausiems šaudytojams buvo įteiktos premijos — knygos, kurias padovanojo šauliai Mykolas ir Albina Smelstoriai. M. Smelstorius Lietuvoj buvo Marijampolės šaulių būrio šaulys, apdovanotas šaulių medaliu. Yra "Juozapavičiaus" kp. tiekimo vado-

vas ir kp. vėliavnešys.

Geriausi šauliai: J. Navickas — 103 taškai, dovana "Vlado Pūtvio gyvenimas ir raštai"; Al. Kazis — 94 taškai, knyga Vl. Mingėlos "Medinis Dievas" ir L. Kazienė, kp. iždininkė — 76 taškai, dovana Butkaus "Vyrai Gedimino Kalne". Dalyvavo 15 šaulių, jų tarpe dvi moterys.

Liepos 3-6 dienomis Wasagoj "Juozapavičiaus" kp. p-kas dr. K. Pautienis buvo šaulių kultūrinės stovyklos gydytojas ir skaitė paskaitą "Pergreitas pasaulio gyventojų prieauglis ir maisto problema".

K. P.

Iš k. į d. kp. p-kas dr. K. Pautienis įteikia Vlado Pūtvio raštus pirmą vietą laimėjusiam studentui J. Navickui. Sėdi antrą vietą laimėjęs Al. Kazis ir trečią vietą laimėjusi L. Kazienė. Dešinėje: būrys šaulių pasiruošęs šaudymui.

“Kar. A. Juozapavičiaus” kp. šauliai š.m. birželio 8 d. ruošiasi šaudymo pratimams, šaulio Al. Andriūšaičio ūkyje, kuris turi 75 akrus žemės.

“Simo Kudirkos” šaulių kp. New Yorke veiklos apžvalga

Š.m. gegužės 17 d. metinis kp. susirinkimas išrinko naują kp. valdybą: kp. p-kas Algirdas Jankauskas, vicepirm. Vaclovas Butkys, kasininkas Vladas Vasikauskas, sekretorius Antanas Pumputis, parengimų vadovė Elena Mickeliūnienė, par. vadovės padėjėjas Juozas Jurkuvėnas, sporto ir šaudymo vadovas Albinas Sakalas.

Revizijos komisija: Aloyzas Balsys, Bronius Bobelis, Stasys Nutautas. Kuopos Garbės Teismas: Bronius Bieliukas, Jurgis Kiaunė ir Petras Minkūnas.

Pasisekusi kp. šventė. Šaulių kp. New Yorke atgaivinta prieš ketverius metus birželio mėnesį. Taigi, birželio mėn. kuopa šventė atkūrimo šventę.

Kadangi birželis surištas su didesniais Lietuvos valstybės istoriniais įvykiais, todėl kp. savo įkūrimo šventę ir jungia su tais įvykiais, paminėdama lėtai mirčiai Sibire bolševikų išvežtus tūkstančius lietuvių. Šiemet šventės metu buvo New Yorke visuomenei pristatyta š. kalinės Elenos Juciūtės kuopos išleista ir jau išplatinta knyga “Pėdos mirties zonoje”, nes knygoje ir kalbama apie tų nelaimingųjų tautiečių gyvenimą Sibiro tundrose, kalėjimuose ir priverčiamųjų darbų stovyklose.

Šventė pradėta birželio 15 d. 11 val. ryto šv. mišiomis Apreiškimo parapijos bažnyčioje, kurias užprašė kuopa už nepriklausomybės kovose žuvusius karius, savanorius-kūrėjus, šaulius, partizanus ir Sibiro tremtinius. Koncelebracinės mišias atnašavo klebonas kun. Pranas Raugas su asista: prof. dr. kun. Vincen-

tu Bartuška ir kun. Stasiu Raila. Lekciją skaitė š. Aloyzas Balsys. Šventei pritaikytą turiningą pamokslą pasakė kun. dr. V. Bartuška. Auką nešė dvi skautukės ir tik prieš keturis mėnesius pas brolių atvykusi, 27 metus išbuvus Sibire tremtinė Leonora Juočeapienė, kp. p-ko Algirdo Jankausko lydima. Prieš mišias į bažnyčią šauliai, skautai ir ramovėnai įnešė penkias vėliavas. Labai gražiai ir įspūdingai skambėjo parapijos choro mišių metu giedamos giesmės, himnai ir “Neapleisk, Aukščiausias, mūsų”. Parapijos chorui vadovauja nepailstantis muzikas š. Algirdas Kačanauskas. Bažnyčia buvo pilnutėlė. Po pamaldų žemutinėje salėje dalyviai geraširdžio klebono buvo pavaišinti kava ir pyragais, kuriuos paruošė parapijos parengimų vadovė Marytė Šalinskienė su būriu pagalbininkų.

4 val. p.p. Kultūros Židinio patalpoje įvyko akademijs. Akademijs atidarė ir dalyvius trumpu įžanginiu žodžiu pasveikino kp. p-kas Algirdas Jankauskas. Į prezidiumą pakvietė: Lietuvos gen. konsulą A. Simutį, VLIKo p-ką dr. Kęsutį Valiūną, Sibiro tremtinę Leonorą Juočeapienę, LKV Ramovės N.Y. skyriaus pirm. Joną Rūtenį, Savanorių-Kūrėjų Sąjungos N.Y. skyriaus pirm. Leoną Virbicką, D.L.K. Birutės dr-jos N.Y. skyriaus pirm. M. Klivėckienę, “Simo Kudirkos” kuopos kapel. T. Paulių Baltakį, OFM, tautinių šokių vadovę Jadvygą Matulaitienę, pagrindinę prelegentę prof. š. Emiliją Pūtvytę, prelegentę Ireną Banaitienę. Tautos himnus sugiedoti pakviestas š. Mečislovas Razgaitis, akomp. š. muz. Algirdui Kačanauskui.

Invokaciją sukalbėjo T. Paulius Baltakis, OFM. Jis jautriais, parinktais žodžiais kreipėsi į Gerąjį Dievulį, laiminti mūsų visų dirbančių dėl tėvynės Lietuvos laisvės atgavimo darbus.

Toliau pakviesta įnešti Šaulių Žvaigždės ordinus ir kuopos vėliavą. Ordinai įnešti įsegti į tautiniai papuoštą pagalvėlę, nešamą tautiniais rūbais pasi-puošusio Antano Revento anūko Tomo, lydint dviem sesutėm Jankauskaitėm. Juozas Jurkuvėnas su palyda — Vladu Vasikausku ir Albinu Sakalu, įnešė kuopos vėliavą. Į sceną įnešus ordinus ir vėliavą, pakviestas Lietuvos Gen. Konsulas A. Simutis kandidatams įsegti skirtus ordinus, čia pat pakviesti kandidatai ordinų žvaigždės priimti: Jadvyga Matulaitienė ir T. Paulius Baltakis, OFM. Konsului segant kandidatams Šaulių Žvaigždės ordinus, kuopos pirmininkas kiekvienam perskaitė apdovanojimo Aktą, kurie buvo įteikti apdovanojamiems. Prie mikrofono pakviestas Lietuvos Gen. Konsulas A. Simutis tarti sveikinimo kalbą. Savo kalboje konsulas palietė šaulių veiklą nepriklausomos Lietuvos laikais ir čia veiklą kultūros srityje. Pirminė brolių ir sesių tremties dalia š Sibiro tundrose, dar ir dabar okupantas rusas nesiliauja trėmęs geriausius Lietuvos sūnus ir dukras, tremdamas juos į tolimą Sibirą lėtai mirčiai, ką paliudija neseniai kuopos išleista knyga, parašyta Elenos Juciūtės “Pėdos Mirties Zonoje”, tą pat liudija ir čia pat sėdinti gyva liudininkė, buvusi tremtinė Leonora Juočeapienė. Baigdamas, kvietė visus vieningai darbuotis iki bus vėl

atstatyta Lietuvos nepriklausomybė, o tas laikas gali būti ilgas . . .

Po konsulo sveikinimo žodžio, pirmą programai toliau vesti pakvietė sesė Vida Jankauskienė. Sceną sutvarkius, programos vedėja, publikai pristatė prof. Emiliją Pūtvytę, kuri savo paskaitą atvaizdavo skaidrėmis, kiekvieną paveikslą apsakydama žodžiais. Žmonės skaidrėse matė vargo išvagotais veidais žmones, briedžių bandas, jų piemenis, "zemliankas", sniego pūgas, nešančius kiekvienam gyvui mirtį, kas nemoka su tomis pūgomis kovoti, ar, geriau sakant, apsisaugoti. Matėme jau modernesnes vietas, vykdomas statybas, bet, dėja, dar toli nuo kultūros . . . Prelegentė vaizdžiai atpasakojo kiekvieną vaizdelį, bet žmonės po paskaitos pasigedo, kad prelegentei kaž kaip praslydo mintis, pamiršo įvykio momentą ir kodėl šią sukaktoj mimine? . . . Juk tie briedžių piemenys "pažangos pionieriai", ar nebus įvairių tautų tremtiniai, kurie atlikę bausmes, be teisės grįžti į savo gimtąjį kraštą, turėjo prievarta kultūrinti, save išsilaikyti, daryti pažangą, gelbėdami savo gyvybę.

Programos vedėja prie mikrofono pakvietė menines pajėgas. "Voco Coelum" poemą, naują kūrinį, jautriai perteikė pats autorius Jonas Rutenis, Aloyzas Balsys deklamavo du eilėraščius — Putino ir "Paskutinis Birželis", Pūkelevičiūtės. Jis autorių kūrinis puikiai perdavė auditorijai.

Po trumpos pertraukos, red. raš. Paulius Jurkus, pavaduodamas Knygai Leisti Komiteto pirmininką Antaną Reventą, kuris išvykęs į šiltesnius kraštus sveikatos taisyti, trumpai pristatė istoriją, kaip susiklostė reikalai, kad kuopa ėmėsi žygių išleisti Elenos Juciūtės parašytą knygą "Pėdos Mirties Zonoje". Kadangi autorės sveikata dar šiuo metu nėra pakankamai stipri, į New Yorką nepajėgė atvykti, čia pat į mikrofoną buvo įjungta autorės įkalbėta 3 min. kalba. Kalba buvo labai gerai perduota. Ji dėkojo visiems parėmusiems finansškai, patarimais, darbu, kad knyga galėjo su jų pagalba išvysti dienos šviesą. "Simo Kudirkos" šauliams, valdybai ir knygai leisti komitetui, kuris ryžosi ir ištesėjo — iki knygos pasirodymo rinkoje. Jos trumpa kalba publikos buvo palydėta griausmingais plojimais.

Toliau programą vedė Vida Jankauskienė. Publikai pristatyta Irena Banaitienė, kalbėti apie Elenos Juciūtės knygą "Pėdos Mirties Zonoje". Banaitienė kalbėjo su dideliu įsijautimu, sugebėjo išryškinti žymesnes knygos vietas ir jas pristatyti visuomenei. Gražiai derinosi

skaitymai iš knygos ištraukų — manaškos kančios nuo mūsų, pačios autorės malkų vilkimas, — pajavairino pačią paskaitą. Pasak I. Banaitienės, knyga lengvai skaitoma, vaizdai ir įvykiai lyg filmoje keičiasi vienas po kito. Autorė, septynis metus išgyvenus Sibire, kilnota iš vienos vergų stovyklos į kitą, iš kalėjimo į kalėjimą, tiksliai registravus mintyje įvykius, kuriuos patiekė mums 544 psl. knygoje. Knyga skaitytoją vaizdžiai supažindina su mūsų brolių ir sesių sunkia Sibiro dalia.

Kuopos pirmininkas tarė atsiveikimo ir padėkos žodį. Padėkojėms svečiams, prelegentėms, menininkams, programos pildytojams, o ypatingai New Yorko lietuviškai visuomenei, knygos mylėtojams, kurie gausiai susirinko, pakvietė visus į žemutinę salę, kur svečių laukė karšta kvepianti kavutė su sausainiais, paruoštais sesės Elenos Mikelionienės su kitomis pagalbininkėmis.

Publika prie kavutės iki vėlyvos nakties užkandžiaus ir dalinosi dienos įspūdžiais.

K. Bačasuskas

"Dr. Vinco Kudirkos" šaulių kuopos Worcesterstyreje 1975 m. I-mo pusmečio veikla

Ir šiais metais kuopa organizuotai ir aktyviai su savo vėliavomis dalyvavo Vasario 16-tos, Motinos Dienos ir išvežtųjų į Sibirą minėjimuose.

Kovo 23 d. įvyko metinis kuopos susirinkimas. Pirm. A. Zenkus trumpai priminė kas buvo padaryta praėjusiais metais ir patiekė šių metų veiklos planą. Perskaityti padėkos laiški iš Suvalkų Trikampio lietuvių, kuriems sesės pasiuntė porą siuntinių. Fr. Spirauskienė išrinkta kuopos ūkio reikalų vedėja, ku-

rios žinioje bus šauliški ženklai uniformoms ir atsiųstos platinimai knygos. Knyga "Vlado Pūtvio Gyvenimas ir Parinktieji Raštai" uoliai platinama. Be to, žurnalo "Kario" kvota irgi išpildyta, nes didesnė pusė kuopos narių jį skaito. Taip pat pirm. pranešė, kad Vlado Pūtvio kuopa Toronte ruošia kultūrinį savaitgalį liepos mėn., į kurį keletas narių žada vykti. Kuopa narių skaičiumi didėja ir veikla yra gyva. Per šį susirinkimą nauju nariu įstojo Andrius Urbonas.

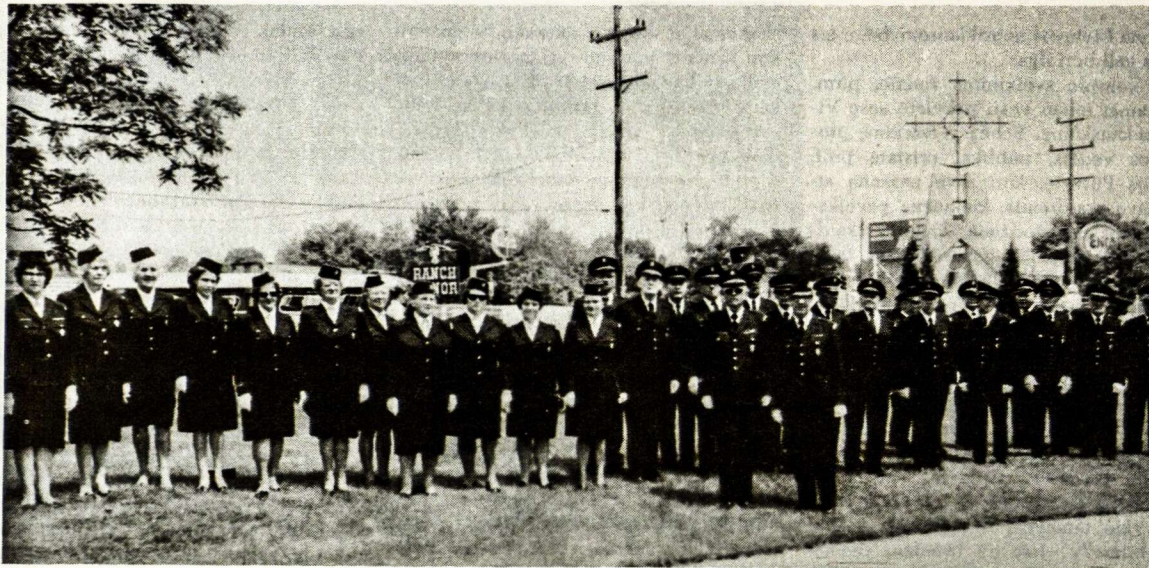
Naujosios Anglijos rinktinė numačiusi ruošti kultūrinį savaitgalį rugpjūčio 30-31 dienomis. Kadangi tai įvyks Worcesterstyre, Maironio parke, tai visi techniški paruošiamieji darbai teks mūsų kuopai. Mes turėsime rūpintis maistu, nakvynėmis ir programa. Be paskaitų ir šaudymo bus šokiai su programa šeštadienio vakare, ir savaitgalio užbaigimo laukas sekmadienį.

Metinė šventė

Kadangi kuopos vėliava buvo pašventinta gegužės mėnesį, todėl ir metinė šventė švenčiama taip pat gegužės mėnesį. Šiais metais ji pradėta koncertu, kuris įvyko gegužės 24 d. Maironio parke. Programą atliko New Yorko vyrų choras "Perkūnas", vadovaujamas muziko Vyt. Stroliaus. Pirmą ir trečią programos dalį dirigavo Vyt. Strolia, o antrą dirigavo asistentas Vyt. Daugirdas. Pirmoje ir antroje dalyje choras išpildė lietuvių kompozitorių ir liaudies dainas, o trečioje ištraukas iš operų. Akomponavo A. Prižgintas. Sklandžiai programą pravedė patraukli ir gabi pranešėja-aktorė Irena Veblaitienė, kuri su choru visur vyksta. Pertraukų metu, leisdamas

Worcesterio "Dr. Vinco Kudirkos" šaulių kuopos nariai duoda priesaiką, kurią priima A. Zenkus. Iš d. į k. A. Urbonas, E. Meilus, St. Kleinas, J. Jurkėnas ir kiti. Nuotr. St. Urbono

“Vytauto Didžiojo” Rinktinės šauliai šv. Kazimiero kapinėse Čikagoj, dalyvavę mirusių pagerbimo iškil-mėse. Prieky: Rinktinės p-kas Vl. Išganaitis ir Rinktinės Garbės Teismo p-kas Algirdas Budreckas. Pirmoji iš kairės Rinktinės Moterų vadovė Stasė Cecevičienė. Nuotr. C. Genučio

dainininkams atsikvėpti, ji padeklamavo su dideliu įsijautimu P. Vaičiaičio eilė-raštį “Yra šalis” ir trumpai apibūdino choro įsikūrimą, veiklą, ir net pačius choristus. Griausmingai nuskambėjo “Perkūno” dainos Worcestersty, todėl kuopa ir visa visuomenė dėkinga už kultūringai praleistą vakarą. Po programos buvo vakarienė ir šokiai, kurių metu taip pat skambėjo lietuviškos dainos, dainuojamos choristų.

Sekmadienį, gegužės 25 d. taip pat Maironio parke, įvyko iškilmingas kuopos susirinkimas. Šauliams išsirikiavus ir įnešus vėliavą, į priekį išėjo 10 narių duoti priesaiką. Prisiekusiais šauliais tapo: Aniceta Gedmintienė, Brita Meiluvienė, Teresė Juškienė, Janina Miliauskienė, Antanas Tamkus, Andrius Urbonas, Juozas Jurkėnas, Edvardas Meilus, Stasys Kleinas ir Vytas Ramonas. Pirm. A. Zenkus pasveikino naujus šaulius ir palinkėjo sėkmingai dirbti Tėvynės ir Šaulių Sąjungos naudai.

Tuo pačiu į kuopą įstoti pareiškė norą jauna narė Bernadeta Miliauskaitė. Tikėkim, kad jos pavyzdžiu paseks ir daugiau Worcesterio jaunimo ir įsijungs į šaulių eiles.

Po oficialios dalies pirm. pakvietė žodį tarti buvusį Lietuvoje rinktinės vadą Adolfą Venclauską. Jis trumpai apibūdino mūsų skirtingą veikimą čia nuo buvusio Lietuvoj veikimo. Mes jungiamės į organizacijas, kad būtų lengviau

išlaikyti lietuviybę. Bet tuo pačiu mūsų uždavinys būti pavyzdžiu ir patraukti jaunimą, nes jiems nutautėti yra daug didesnis pavojus.

Po to pirmininkas padėjo visiems nariams už sąžiningai atliktą darbą vakarykščio koncerto metu, o iš gauto pelno nariai nutarė paaukoti 100 dol. III-čiam Jaunimo Kongresui paremti, kuris įvyks šiais metais P. Amerikoj.

Po susirinkimo sesės visus pavaišino kavute.

E. G.

Mirusiųjų pagerbimo dienos

Šiais metais, kaip ir pernai, turėjome dvi Kapų Puošimo Dienas. Federalinė valdžia nustatė-paskyrė švęsti Kapų Puošimo Dieną paskutinį gegužės mėnesio pirmadienį. Illinois valstija laikosi senps tradicijos — gegužės 30 dieną.

Šiais metais man teko ir vėl dalyvauti mūsų valstijos nustatytos Kapų Puošimo Dienos šventėje šv. Kazimiero Lietuvių kapinėse. Žmonių kapinėse buvo neperdaugiausia, nes esant tokiom pat dviem šventėm kapų lankytojus supainioja.

Ar ilgai tokia betvarkė dar tęsis? Šaulių Sąjunga buvo pasiruošusi atstovauti prie pastatyto paminklo prel. Mykolui Krupavičiui, bet, deja, apart pamaldų ir paminklo pašventinimo, jokio pagerbimo nebuvo. Gaila, kad tokiam garbingam mūsų tautos sūnui tiek ir buvo skirta...

Esu priverstas, nors ir negyvu žodžiu prabilėti: Prie šio naujai pastatyto paminklo šv. Kazimiero Lietuvių kapinėse, mes, šauliai, pagerbkime ir prisiminkime mūsų garbingą tautos sūnų, patriotą prelatą Mykolą Krupavičių.

Pažinojo jį visa Lietuva, ne tik kaip dvasiškį, bet politiką ir visuomenininką. Tokiu jis išliko per visą gyvenimą ir tremtyje, iki jo širdis sustojo plakusi.

Likimas taip lėmė, kad turėjau progos per keletą metų kas savaitę matytis su velioniu ir pasidalinti įvairiomis gyvenimo problemomis. Kiekviena proga jis prisimindavo pavergtų mūsų brolių ir sesių tėvynėje kančias ir visad sielojosi dėl mūsų lietuviybės išlikimo išeivijoje. Ypač velionio gyvenimo sauleidėje svarbiausias tikslas ir prasmė jam buvo: kad išeivijoje mūsų tautiečiai išliktų susipratusiai lietuviais ir bekompromisiniai vestų kovą už savo tėvų kraštą tol, kol vėl ji bus laisva, nepriklausoma Lietuvos suverenine valstybe.

Mes, šauliai, lankydami velionio prel. Krupavičiaus kapą, pasižadėkime tęsti ir įgyvendinti jo paliktą testamentą: būti susipratusiai lietuviais ir visomis išgalėmis siekti mūsų tautai ir tėvynei Lietuvai atgauti laisvę.

Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje amžinos atminties prelato Mykolo Krupavičiaus paliktą lietuvių tautai ir tėvynei Lietuvai testamentą didžiai ver-

tina ir velionio žiebtai lietuviybės ir kovos liepsnelei visų šaulių širdyse neduos užgesti. To sieks Lietuvos Šaulių S-ga, o taip pat ir "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė.

Amžinos atminties prelado Mykolo Krupavičiaus skelbtos idėjos, kaip reikia mylėti savo tautą, tėvynę ir kovot už jos laisvę, liks mums šauliams keldrodės ir stiprybė...

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė lankė tas pačias kapines sekmadienį, gegužės 25 d., o šiandien jie ir vėl čia. Taip pat sekmadienį jie buvo Lietuvių Tautinėse kapinėse ir aplankė mirusių šaulių kapus.

Po pamaldų šauliai rikiuotėje vyko prie Šv. Kazimiero Lietuvių kapinių steigėjų paminklo, kur įvyko iškilmės.

Bendruomenės Pasauliečių Teisėms apsaugoti Šv. Kazimiero Lietuvių kapinių komiteto pirm. Algis Regis, iškilmių pagrindiniame žodyje išryškino, kad ši vieta mums nežymi mirtį, bet daugiau nemirtingumą tą idealų, kurie užmėjo čia palaidotųjų gyvenimo kelią. Todėl tenka susimąstyti, nes čia ilsisi mūsų tautos vaikai, kurie kalba į mus ir jaudina mūsų širdis ir kreipiasi į mus apjungti praeitį ir dabartį prasmingam įsipareigojimui mūsų tautai. Su šiomis mintimis visa tai perduokime mūsų jaunajai kartai...

Toliau kalbėjo Algis Regis: "Kadangi ši Mirusiųjų Prisiminimo Diena šiandien rišasi su prel. M. Krupavičiaus paminklo pašventinimu, yra prasminga prisiminti jį bent vienu epizodu, kuris paryškina jį kaip didį krikščionį ir karžiagiškos dvasios lietuvių. Kuomet šias mūsų tautos kapines nusiaubė nepagalvoti Archidiecezijos potvarkiai, suniekinantys lietuvių garbę ir išbraukiantys lietuviškumo pėdsakus paminklų cenzūrose ir mūsų tautos krikščioniškame mene ir tradicijose, patriotiškoji visuomenė išėjo apginti savo tautinių ir religinių teisių stipriais protesto susirinkimais, ryžtingomis demonstracijomis ir net pikietais..."

Prel. Krupavičius entuziastingai pasveikino ir pagyrė už "išėjimą ginti tautos garbės ir jos ateities krikščionybėje". Jis pabrėžė, kad kaip partizanas pats apsisprendžia kovoti už tėvynę ne laukdamas įsakymų, taip ir lietuvis krikščionis turi būti sąmoningas ir savystovus ir nieko neraginas privalo pajusti teisę ir pareigą apsispręsti pats, kada iškyla reikalas kovoti už savo tautos teises krikščionybėje".

A. Regis baigdamas kalbą pabrėžė, kad prel. Krupavičius, nors ir baigęs šią žemišką kelionę, pasilieka mums lygiai gyvu...

Lituanistinės mokyklos jaunimas tautiniuose rūbuose, žygiavo prie kapų steigėjų paminklo ir kiekvienas jų padėjo po gražiai pražudusį bijūną, kaip regimą dedikaciją tęsti ir perduoti mūsų tautos tradicijas būsimoms kartoms.

Šiose iškilmėse dalyvavo "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė. Prie paminklo stovėjo "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės garbės sargyba, kuriai vadovavo rinkt. pirm. V. Išganaitis. Iškilmės baigtos Lietuvos himnu.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė kasmet prisimena savo mirusius brolius ir seses šaulius, juos aplanko ir prie kiekvieno kapo pasimeldžia ir įsmeigia lietuvišką trispalvę.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinė jau daug metų puoselėja gražią tradiciją Kapų Puošimo Dieną lankydami šaulių kapus. Šauliai dalyvauja uniformuoti, kas sudaro gražų, didingą ir įspūdingą vaizdą. Šauliška pagarba ir padėka jiems.

Algirdas Budreckas

Žodis apie Vasagą iš Čikagos

Skaitydami Kanados lietuvių spaudoje dažnai randame minimą Vasagą. Ir kas gi toji Vasaga? Tai lietuvių pamėgtas kurortinis miestelis, apie 70 mylių nuo Toronto, į šiaurę, prie gražaus Georgian Bay ežero. Sakoma, Wasagoj kas antras vasarnamis priklauso lietuviams, jei tai tiesa, būtų daug.

Sužinojęs, kad liepos 3-6 dienomis šauliai rengia Wasagoj kultūrinę stovyklą, ryžausi važiuoti. Paimęs norinčias važiuoti seses M. Dapkienę ir J. Dikšienę, išvažiavau. Galvojom, kad mes trys būsim vieninteliai D.L.K. Vytauto Didžiojo rinktinės šauliai, maloniai nustebo ramę dvi sesutes Šilingaites. Kiek vėliau atsirado sąjungos kapelionas jun. J. Borevičius ir Cicero jūrų šaulių kp. "Klaipėda" p-kas K. Milkovaitis su dviem palydovais.

Nors stovykloj ir trūko kai kurių patogumų, tačiau ten praleistos keturios dienos buvo tikrai malonios. Viską aprašyti reiktų knygos, ne mažo straipsnelio. Kadangi spaudos žmonių buve nemaža, gal ir parašys.

Liepos 4 d. JAV šventė nepriklausomybės šventė, bet Kanadoj tyku, ramu. Tą dieną važiuovome į istorinę Midlando vietą. Ten 1639 m. iš Prancūzijos atvykę jėzuitai įsteigė misijų punktą, tikslu skleisti krikščionybę indėnų tarpe. Atrodo, kad jėzuitai buvo gerokai įsitvirtinę, apsitvėrę aukšta tvora, vienok įsibrovę indėnai 16 jėzuitų nužudė. Prieš dešimtį metų vietovė valdžios pinigais buvo restauruota.

Kiek toliau ant kalno stovi milžiniš-

ka bažnyčia, pavadinta Kankinių šventove. Šalia šventovės stilingas lietuviškas kryžius su įrašais lietuvių ir anglų kalbomis, skirtas Lietuvos kankiniams. Kiekvieną dieną vietovę aplanko būriai žmonių, šis kryžius jiems primena mūsų kenciančių tautą.

Man, kaip senberniui, stovyklaujant teko zavėtis sesėmis: puikiomis šeimninkėmis, auksaburne kalbėtoja sese Budriene, talentingosiomis Orentaite ir Rinkūnaite, jaunute soliste Natalija Sliuviskaite. Žavėjaisi floridietė šaulės uniformoje M. Baranauskienė, kuri kilusi iš mišrios prancūzų-anglų šeimos, prieš trejus metus ištekėjusi už Baranausko, išmoko gražiai lietuviškai. Visų mielų ir gražių sesių negaliu išvardinti.

Kuo gi, susižavėjo mano bendrakeleivės? Žavėjosi jos stovyklos vadovu "Vl. Pūtvio" kp. p-ku broliu Stasiu Jokubaičiu, Sąjungos p-ku Vincu Tamošiūnu, muzikais Alf. Mikulskiu ir Cibu, taip gražiai giedojusiais pamaldų metu, žavėjosi Milkovaičiu ir Šiaučiūliu, turinčias paskaitas skaičiusias. Taipgi Eriku ir Danguole Rotkiais taip gražiai bankieto metu dainavusiais. Erikas, vienas iš penketuko, kuris kadaise su draugais koncertavo Čikagoje. Pasirodo, jau net du iš penkių paviliojo Kanados lietuvių. Žavėjosi mano bendrakeleivės judriuoju dr. Pautieniu, visais stovyklos komendantais, adjutantais, sporto vadovais ir štabu. Iš tiesų, tai buvo rinktiniai vyrai.

Tikiu, kad ši šaulių kultūrinė stovykla paliko visiems labai malonų įspūdį.

Jonas Yla

St. Catharines "Povilo Lukšio" kuopos žinios

Niagaros pusiasalio "P. Lukšio" kp. šauliai birželio 21 dieną suruošė Jonines, kurios gerai pasisekė. Populiarusis Hamiltono mergaičių choras ir jų vadovas solistas Vaclovas Verikaitis dainavo labai gražiai, rengėjai nesitikėjo, kad atsilankys toks didelis publikos skaičius. Žodžiu, šaulių įdėtos pastangos davė gražių vaisių.

Artinasi antrasis Kanados Moterų Šaulių sąskrydis-gegužinė, kuris įvyks rugpjūčio 17 d. 1 val. p.p. Old Boys Henley Island Club, ten pat, kur buvo Lukšio kp. vėliavos šventinimo iškilmės. Vieta graži, aplink vanduo, mašinoms pasistatyti didžiulė aikštė. Jei pasitaikytų blogas oras, yra salė. Bus gera muzika, turtinga loterija ir kiti įvairumai. Atvykę nesigailėsite. Kanados šaulės laukia visų iš arti ir toli.

LIETUVIAI KARIAI! laisvajame pasaulyje

G. Valutis, kuris priklausė ROTS Gage Parke, už stropumą ir pavyzdingumą gavo Amerikos Legiono VFW posto motinų dovaną — sidabrinį kardą. Linkime jam ir toliau siekti karinių mokslų.

Veteranas Juozas Karalius, paskutiniu metu gyvenęs Reseda, Calif., mirė gegužės 4 d. 48 metus išgyveno Čikagoje, Roselande. Priklausė veteranų postui 49. Palaidotas Čikagoje, šv. Kazimiero lietuvių kapinėse.

Ruminas Stanžas, gyvenantis Izraelyje, yra tos šalies kariuomenėje. Jis neseniai išspruko iš okupuotos Lietuvos ir "Dirvoje" rašo savo išgyvenimus.

Lietuvos kariuomenės ir II Pas. karo veteranas Šapalas, gyv. Belmont, Ill., išėjo į pensiją. Jis 7 metus tarnavo Lietuvos kariuomenėje. II Pas. karo metu jis pateko į amerikiečių kariuomenę. Atvykęs į Lemontą, vertėsi prekyba.

Stasys Aneliūnas, buvęs Lietuvos kariuomenės karininkas, mirė geg. 14, Montrealyje, Kanadoje. Liko dukra Danutė, sūnus Algis ir velionio žmona. Tarnavo 5 pėst. pulke.

Antanas Kuzma, gyv. prie Detroito, Pontiac mieste, buvo rastas negyvas savo bute gegužės mėn. pabaigoje. Priklausė Ramovei ir šaulių "St. Butkaus" kuopai.

Dr. Jonas Laurušonis, II Pas. karo veteranas, majoro laipsnio, mirė tesulaukęs 61 m., nuo širdies priepuolio, Woodbury, N.J. ligoninėje. Buvo gimęs Bayone, N.J. ir aplink ten gydė žmones, įvairiose ligoninėse.

Kun. C. Malakauskas, kuris dirba amerikiečių parapijoje, Oregono valstybėje, Crescent City, eina ir kapeliono pareigas JAV kariuomenėje.

Kpt. Juozas Bulota, prieš metus miręs Kanadoje, buvo žinomas kaip skautų veikėjas, inžinierius ir visuomenininkas, kilęs iš Lėliūnų, Utenos apskr. Artimieji ir liet. spauda metinių progą jį prisiminė malda.

Domininkas Varnas, žuvusio sūnaus ltn. Don Varno tėvas, sūnaus vardu padovanojo šv. Kazimiero ir Lietuvių Taut.

kapinėse vėliavų alėjoms Amerikos vėliavas.

Psk. Vincas Mamaitis, mūsų žinomas kariuomenės dainų mokytojas (buvo apdovanotas DLK Gedimino ordinu III laipsniu ir "Artimui Pagelbos" medaliu), buvęs Kauno šaulių choro dirigentas, šventė savo 50 metų muzikos darbo sukaktį. Jis tarnavo 2 pėst. pulke ir likitiniu karo policijos mokykloje. Mes jį gerai prisimename ir iš Meerbecko stovyklos, kur jis vadovavo įvairiems chorams. Linkime sveikatos ir sėkmės JAV dar ilgai darbuotis muzikos srityje.

Plk. ltn. Vladas Staniulis mirė Toronte, geg. 14 d., Western ligoninėje. Buvo kilęs iš Šaltininkų, Krosnos vlsč. Paliko dukrą ir du sūnus.

Los Angeles Ramovės skyrius pagerbė savo vyresnio amžiaus narius: Juozą Andrių, Juozą Kazakevičių, Kazį Pažemėną ir Kristupą Vec-Zemelį. Ta proga prisiminta ir Mirono knyga "Miršta tik žmonės".

Lietuvos Karo Mokyklos VII laidos karininkų suvažiavimas įvyks rugs. 7 d. Čikagoje. Dalyvaujantys prašomi pranešti p. Jurui, 4017 S. Artesian, Chicago, Ill. 60632.

A.a. likt. pusk. Jonas Bleizgys, buv. 3 kav. dragūnų pulko karys, mirė 1974 m. gruodžio 25 d. Toronte, Kanadoje, sulaukęs 58 metų amžiaus, po sunkios operacijos. Buvo aktyvus lietuviškosios visuomenės veikėjas, ypatingai Tautos Fondo Toronto atstovybėje. Jo atmini-

PULKININKĄ ANDRIŲ BUTKŪNĄ,

š. m. gegužės 1 d. atšventusį garbingą 85 metų amžiaus sukaktį, sveikiname, linkėdami geros sveikatos.

KARIO ŠTABAS

mui pagerbti, A. Firavičiaus iniciatyva, vietoj gėlių, Tautos Fondui buvo surinkta aukų 1,000 dol.

ATTITAISSOME: Balandžio mėn. KARYJE mirusiųjų tarpe minimas a.a. plk. inž. A. Banėnas plk. ltn. laipsniu. Jis buvo pakeltas į pulkininkus 1935.VIII.1.

Nuoširdūs lietuviškų reikalų rėmėjai St. Peterburgo, Floridoj "Romo Kalantos" kp. vicepirmininkas Antanas Bacevičius su žmona Elena, Miramar motelio savininkai, labai nuoširdžiai remia kiekvieną lietuvišką užmojų savo aukomis ir darbu. Kada į St. Peterburgą buvo pakviestas Simas Kudirka su šeima, Bacevičiai apmokėjo vienam kelionę lėktuvu ir rūpinosi jų atvykimu. Lankydamsis St. Peterburge, Simas Kudirka aplankė Eleną ir Antaną Bacevičius ir jiems asmeniškai padėkojo. Ta proga Bacevičiai suruošė Simui ir jo šeimai priėmimą — pusryčius, Havajų svetainę. Priėmime dalyvavo ir tuo metu apsistoję svečiai. Simo mamytėi buvo tikrai maloni staigmena, kai svečių tarpe susitiko nepriklausomą Lietuvą buvusį Griškabūdžio miestelio gydytoją dr. B. Baltrušaitį. Marija Šulskienė yra iš Griškabūdžio miestelio.

Vaišėse dalyvavo daugiau kaip 30 asmenų.

Jonas Valauskas

Mirus sūnui OSKARUI okupuotoje Lietuvoje,
Kario bendradarbį, pulkininką
OSKARĄ URBONĄ,
didžio skausmo val. ndoje, nuoširdžiai užjaučiame.

KARIO ŠTABAS

Š.m. rugpiūčio 13 d., po sunkios ligos, sulaukęs 77 metų amžiaus, mirė gen Anthony Mc Auliffe, istorijoje pasiūkęs II Pas. karo didvyriu, gynęs Bastognę, Belgijoje, 1944 m. gruodžio mėn. vokiečių priešpuolio Vakarų fronte metu.

Daugumas prisimename paskutinį vokiečių bandymą Vakarų fronte sustabdyti vakariečių pajėgas "Wacht am Rhein" priešpuoliu, tam panaudojant visus galimus išteklius, net atitraukiant nemažą dalį jėgų iš Rytų fronto, kuriame rusų puolimų intensyvumas sumažėjo iki neveiklumo nuo 1944 m. lapkričio vidurio iki 1945 m. vasario pabaigos.

Gen. Pattono 3-čiai armijai atsidūrus pokiečių pietiniam įsitvirtinimų ruože: 1-ai gen Hodges, armijai perėjus Belgiją ir Liuksemburgą, po sunkių kautynių Ardėnuose sustojus tarp Aacheno ir Liuksemburgo šiaurėje, 2-jai, Montgomerio, armijai perėjus Olandiją ir sustojus Meuse upės kairiajame krante, 9-toji amerikiečių armija tilpo Liege rajone, tarp anglų ir amerikiečių 1-os armijų, buvo ruošiamasi naujam šuoliui per Reiną, pritraukiant per daug atsilikusių tiekiamą.

Tuo pačiu metu, 1944 metų gruodžio mėn. pradžioje, po didelių pastangų išlaikyti priešpuoliui jėgų telkimo paslaptį, tarp Koelno ir Trierio, pagrindiniams smūgiui išsirikavo trys vokiečių armijos iš ketvirčio milijono kovotojų. Dešiniame sparne, prieš Malmedy, gen. von Manteuffelio 5-ta armija, viduryje, ties Prun, SS gen. Dietrich 6-ji armija ir pietuose, prieš Liuksemburgą, gen. Brandenbergerio 7-ji armija. Jų uždavinys — puliti ruože Liege — Bastogne, kryptimi Brussel, Antverpen, tikslu atkirsti šiaurines vakariečių jėgas surengiant joms antrąjį Dunkircheną, po to pasukti pietų kryptimi užnugarin vakariečių vidurinių ir pietinių jėgų. Atkirtus tiekiamą, puliti jas iš užnugario ir sunaikinti.

1944 m. gruodžio 16 d. rytą vokiečiai pradėjo puolimą, kurio tikslas amerikiečiams paaiškėjo tik sekančią dieną, kai vokiečių daliniai pietiniam sparne pasiekė Wiltz, Houffalize; centre — St. Vith; šiaurėje — Bullingen, Monshau.

Esant tik silpnam amerikiečių telkiniui ruože Wiltz — Houffaliz, amerikiečiai neturėjo kitų rezervų, kaip dvi parašutininkų divizijas, 82 ir 101, kurios tuo metu buvo Prancūzijoje prie Rheimo, kur po sunkių kautynių Ardėnuose, poilsiaavo ir pasipildė. Gruodžio 18 dieną, 1-os armijos sustiprinimui gen. Gavin 82 parašutininkų divizija atsirado gen. Hodges vadovietės rajone ties Vielsalm, vakariniam Salm

upės krante. Gen. A.C. Mc Aulife (kuris tuo metu pavadavo divizijos vadą, gen. Taylor, išvykusį į Vašingtoną) 101 parašutininkų divizija, gruodžio 19 d. vakare atsirado Bastogne, kur prisijungė ten buvusi dalis 10-tos šarvuotos divizijos ir 705-tas prieštankinis batalionas; iš viso McAuliffe vadovybėje susidarė apie 18,000 kovotojų.

Tuo metu link Bastogne judėjo gen. Luttwitz 47 korpas susidedantis iš 2-ros tankų divizijos, Lehr šarvuotos divizijos ir 26 pėstininkų divizijos, kurias stabdė 9-ta amerikiečių tankų divizija.

Gruodžio 20 d. ryte, Bastogne įgula buvo dalinai pasiruošus gintis, kai trys vokiečių divizijos, apie 45,000 kovotojų, puolė Bastogne iš trijų pusių. Temstant, Bastogne gynėjai buvo apsupti. 21 ir 22 dienomis vyko įtemptos kautynės be sustojimo, tačiau vokiečiams pralaužti gynybos žiedo nepavyko. Lehr tankų divizijos vadas 22 d. popietėje pasiuntė gen. McAuliffe pasiūlymą kapituliuoti, kuris jį tai atsakė "Nuts". Vokiečių pasiuntiniui paklausus ką tas reiškia, jam buvo išversta: "Eik pragaran".

Pablogėjus orui, nutrūko tiekimas (kurio papildymai buvo reikalingi dieną, nes atvykus į Bastogne išteklių nebuvo), labai pasunkėjo gynyba. Vokiečiams pavyko įsiveržti keliose vietose. Bastogne gynėjai neteko ligoninės, kur buvo maisto ir šaudmenų ištekliai. Nežiūrint didelių trūkumų, gen. McAuliffe sugebėjo laiku ir reikiamoj vietoj perorganizuoti artileriją ir tankus, ten kur buvo kritiškiausia. Bastogne pasilikę vokiečių kairiam sparne neįveikiamas stabdis, kuris sutrukdė numatyto puolimo plano eiga ir padėjo 1-ai armijai laiku persiorganizuoti ir sustabdyti vokiečių priešpuolį.

Pattono 3-ji armija, pralaužus vokiečių pasipriešinimą pietuose, pajudėjo link Bastogne. 3-čio korpo 4-ta tankų divizija, nugalėjus 100 mylių tarpą 24 valandų bėgyje, gruodžio 22 d. atsirado

17 mylių atstume nuo Bastogne, nuo jos neatsiliko to paties korpo 80-ji ir 26-ji motorizuotos divizijos, kaip tik tuo metu, kai paties Hitlerio įsakymu buvo pasiūstos 9 ir 167 pėstininkų divizijos 47 korpo papildymui su įsakymu tuojau pat užimti Bastogne.

Gruodžio 26 d. iš bendros padėties buvo galima daryti išvadas, kad "Wacht am Rhein" priešpuolis nepavyko — puolimo smailiai buvo atkirsti; amerikiečiams perėjus į vietinius priešpuolius sutriko vokiečių tiekimas, nebuvo rezervų atsiradusias spragas užpildyti, arba išnaudoti vakariečių pusėje atsiradusias. Tuo pačiu metu 3-čias korpas pralaužė vokiečių pietinę, išorinę Bastogne apsupimo gynybos liniją ir sekančią dieną — vidinę, kurią sudarė šiam ruože vokiečių 26-ta pėstininkų ir 5-ta parašutininkų divizijos, susijungdamas su Bastogne gynėjais.

"Wacht am Rhein" priešpuolio likvidavimas užsitęsė iki 1945 m. sausio 16 d. kai paskutinės vokiečių priešpuolio jėgos buvo baigiamos išstumti St. Vith, Houffalize ir Bastogne rajone į 1945 metų gruodžio 16 dienos buvusią liniją.

Kary Nr. 6, straipsnelyje:

"Geriau pūti čia..."

rašoma, būk plk. Papečkis pasakęs yra, kad jei lietuviai su lenkais būtų susijungę, tai Vilniuje ir Kaune žmonės tik lenkiškai kalbėtų. (Tai atsilikusio šlėktos sena daina).

Sunku įsivaizduoti, kad plk. Papečkis tokius niekus būtų galėjęs kalbėti rimtai...

Dar sunkiau įsivaizduoti, kad lietuviams patinka "Polnische Wirtschaft" ar "Polska Wiara". Kam teršti "Karį" lenkiškais tauškalais.

Tokiom senom atgyvenom vargšai lenkai ir dabar dar tebegyvena. Nieko nepamiršo ir nieko neišmoko...

p. b.

BIRUTIEČIŲ AUKSINIS JUBILIEJUS

Los Angeles D.L.K. Birutės d-jos skyrius, š.m. birželio 8 d. atšventė savo organizacijos 50-tąjį — auksinį jubiliejų.

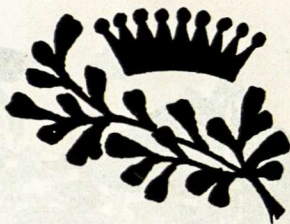
Po pamaldų, losangeliečiai rinkosi iškilmingam minėjimui į puikią Castaway salę, apsuptą kalnų panoramos. Salė prisipildė birutiečių gerbėjų. Tarp losangeliečių matėsi ir svečiai iš tolimesnių vietovių, kaip O. Pulkauninkienė iš Indianos, dr. Masiulionis su ponia iš Ohio, viešnia iš tolimosios Australijos — p. Vingytė.

Minėjimo dalyviai buvo pakviesti užimti vietas prie stalų.

Jubiliejinį minėjimą atidarė skyriaus pirm. E. Pažerienė, paminėdama pagrindinį birutiečių kūrimosi tikslą — šalpą, kultūrinę-visuomeninę veiklą, bei tęstinumą lietuviškų tradicijų, patriotiškumą ir vienybės idėjos skleidimą lietuvių tarpe. Kilmė, kalba ir papročiai mus visus riša ir kol mes jų laikysimės, lietuviškumas mumyse ir mūsų šeimoje bus gyvas.

Skyriaus pirm. taip pat pasidžiaugė, kad į šį minėjimą atvyko ir L. A. skyriaus steigėja O. Pulkauninkienė, bei birutiečių talkininkė sol. V. Jonuškaitė. Jos abi buvo papuoštos gražių gėlių korsažais, bei pagerbtos susirinkusių plojimais. Nebuvo pamirštos ir tos birutietės, kurios iš Tėvynės atnešė šios organizacijos žiburėlį ir negęstamai jį kurstė lig šiai dienai. Jos visos buvo taip pat papuoštos gėlių korsažais. Didelis kreditas už taip puikiai paruoštus gėlių korsažus priklauso L. Staldalninkienei ir E. Dovydaitienei.

Solistas R. Dabšys sugiedojo J.A.V. himną. Prof. J. Kučingis perskaitė

prasmingą invokaciją. Tolimesniam iškilmių vedimui pakviesta A. Dudienė.

Svečiams pasistiprinus, birutietė V. Andrašiūnienė nušvietė draugijos veiklą nuo pat kūrimosi Lietuvoje, lig šiai dienai. L.D.K. Birutės, Karių Šeimų Moterų D-ja, įsikūrusi Lietuvoje, Kaune, 1925 m. kovo 25 d. tikslu globoti ir šelpti karo invalidus ir karių ligonius, auklėti jaunąją kartą, kelti švietimą bei kultūrą visame krašte.

Bolševikams įsiveržus į Lietuvą 1940 m. draugija buvo panaikinta. Dalį birutiečių bolševikinis siaubas sunaikino ar ištrėmė Sibiran. Karo audros išblaškė likusias birutietes po visą pasaulį. Atvykusios į J.A.V., vėl atgaivino savo veiklą, papildant ir prisitaikant iš-eivijos gyvenimo reikalavimams, ryžosi dirbti Tėvynės laisvinimo baruose, šelpti invalidus Amerikoje, Sibire ir Lietuvoje. Losangelietės per savo gyvavimo laikotarpį yra parėmusios reikalingus šalpos, siuntiniais ir pan., 30,000-40,000 dol. suma. Be rėmimo siuntiniais, skyrius yra davęs Vasario 16-tos gimnazijai 500 dol., Lietuvių Fondui 200 dol. Lietuvių namų šėrams po 100 dol., BALFui, Brazinskams, Kudirkai, VLIKui, ALTai, lituanist. mokyklai, skautams, jaunimo ansamblui ir daugeliui kitų kilnių prašymų nėra atmetęs. Mes, losangelietės, dirbame ir vietos visuomeniniame bare, ruošdamos minėjimus,

koncertus, madų parodas ir kt. Pats paskutinis mūsų pajudėjimas tai buvo laišku rašymas kongresmanams ir senatoriams dėl Lietuvos bylos.

Po paskaitos, kuri buvo paruošta labai kruopščiai, vyko meninė dalis.

Akt. N. Apeikienė, akomp. pianistei R. Apeikytei, su giliu įsijautimu atliko melodeklamaciją Kunig. Birutės garbei — muz. Banaičio kantatą. Muziką deklamavimui pritaikė komp. Giedra Gudauskienė.

Visų mėgiama solistė B. Dabšienė papildė šventės programą keturiomis dainomis.

Po to, vėl akt. N. Apeikienė, gan dramatiškai, deklamavo iš Mykoliaičio-Putino misterijos "Nuvainikuotoji Vaidilutė" ištrauką — Vytauto Dvasia prie Motinos Birutės kapo. (žiūr. nuotrauką).

Pabaigai pianistė R. Apeikytė meistriskai paskambino tris Čiurlionio preliudus.

Visa meninė programa dalyvių buvo atidžiai išklausa ir labai šiltai priimta plojimais.

Pabaigoje buvo eilė sveikinimų iš įvairių organizacijų bei pavienių asmenų. Raštu gauta gražūs sveikinimai iš gen. S. Raštikio, gen. Černiaus ir Birutiečių Centro Valdybos. Minėjimas baigtas Lietuvos himnu.

Reikia pastebėti, kad visas minėjimas buvo labai kruopščiai paruoštas, vyko be jokių sutrikimų, minutės tikslumu. Tai buvo tikrai aukšto lygio kultūrinis parengimas. Taip pat teko stebėti, kaip puikiai į visą minėjimo eigą buvo įtrauktos skyriaus birutietės, kurių beveik kiekviena turėjo kokią nors nesikartojančią pareigą, kas visam minėjimui pridavė dar daugiau iškilmingumo.

J. Nonis

Los Angeles Birutietės su sk. valdyba ir pagalb. minėjimo komitetu. I eil. iš k. 4-ta M. Vaičienė, p.k., 5-ta — O. Pulkauninkienė, sk. įkūrėja. II eil. 1-ma M. Kairienė, vicepirm., 2-ra — A. Pažerienė, izd., 5-ta — E. Dovydaitienė, p.k. III eil. 2-ra L. Staldalninkienė, p.k., 3-čia — E. Pažerienė, pirm., 4-ta — V. Jonuškaitė-Zaunienė, 7-ta — V. Andrašiūnienė, p.k. Paskut. eil. 1-ma — akt. N. Apeikienė, p.k., 3-čia — A. Dudienė, progr. vedėja. Nuotr. V. Fledžinsko

LKVS RAMOVĖ CENTRO VALDYBOS

Bendraraištis Nr. 116

Čikaga, 1975 m. liepos mėn. 25 d.

25-ČIO KNYGOS IŠLEIDIMAS

Dauguma skyrių pasisakė už 25-čio veiklos aprašymo knygos išleidimą, tad visiems skyriams tenka paruošti ir atsiųsti medžiagos papildymą už 1971-1975-sius metus.

Centro valdyba prašo, kad veiklos aprašymo papildymas būtų atliktas ir atsiųstas CV-bos vicepirmininkui, tos knygos redakcinės komisijos pirmininkui J. Švedui, gyv. 1516 So. 49th Ave., Cicero, Ill. 60650, USA, ne vėliau, kaip iki š.m. lapkričio 15 d.

Knyga ruošiamą istorinio pobūdžio, tad jos turinio kalba turi būti sąvokinė. Ji reikalauja, kad įvykių mintys būtų teisingos, visapusiškos ir aiškiai išreikštos. Dėstomojo dalyko kalba turi būti tiksli, taisyklinga, sklandi, glausta ir gyva. Medžiaga aprašymui imtina iš protokolų, veiklos planų, programų, paskaitų, kalbų, parengimų aprašymų ir kitų dokumentų bei skyriaus veiklos pareiškimų.

Aprašyme turi atsispindėti visi skyriaus veiklos svarbesni įvykiai drauge su jų priežastimis ir padariniais. Labai naudinga aprašomus dalykus pavaizduoti atvirutės dydžio, juoda-balta, nuotraukomis.

Platesni kultūrinės veiklos nurodymai yra paskelbti LKS Ramovės pirmojo dešimtmečio veiklos (1950-1960) metų knygos priede Nr. 3, psl. 337-8.

METINIAI VEIKLOS PAANEŠIMAI

Atkreipiamas atskirų skyrių valdybų dėmesys ir primenama, kad šioms metams jau įpusėjus, dar yra skyrių, kurie iki šio laiko neprisiuntė CV-bai savo veiklos apžvalginių pranešimų, už 1974-sius metus ir nepranešė apie skyriaus valdybos sąstato bei adreso pasikeitimus.

Beveik kiekvienais metais, bent kartą, bendraraištyje, tenka apie tai priminti, tačiau, dėl CV-boje nežinomų priežasčių, nematant reikalo suprasti, kiek tokie pranešimai yra svarbūs Sąjungos veiklos dokumentacijai ir nenutrūkstamo ryšio palaikymui, ši būtina prievolė, kai kurių skyrių nėra atliekama. Tas rodo tų skyrių valdybų neapdairumą, kuris trukdo CV-bos darbus.

Atkreipiant ir šiais metais reikiamą dėmesį į tai, kas aukščiau pasakyta, skyrių valdybos, neatlikusios čia kalbamos prievolės, raginamos ir įpareigojamos nedelsiant tai atlikti.

SAJUNGOS STATUTAS IR VEIKLOS PRAKTIKA

Centro Valdyboje, iš gaunamų pranešimų bei spaudos, yra žinoma, o taip pat veiklos praktika rodo, kad kai kuriose vietovėse, šaukiant narių susirinkimus, sudarant susirinkimo prezidiumą ar renkant skyriaus valdybas, neprisilaikoma LKVS "Ramovė" statute nurodytos tvarkos ir reikalavimų. Iš to iškyla įvairūs

nesusipratimai, ginčai ir ramovėnų tarpe nepasitenkinimas.

Lokalinio pobūdžio skyriaus narių ar kelių skyrių atstovų suvažiavime-susirinkime daromi Sąjungos visuotinio skyriaus atstovų suvažiavimui priklausą, visą Sąjungą liečiantieji, nutarimai, nesideriną su Sąjungos statutu, organizacine dvasia bei tikslais ir jie, be CV-bos žinios bei pritarimo, skelbiami spaudoje, kaip vykdytini, visuomenės bei ramovėnų žiniai.

Vidaus veiklos reikalais, susirašinėjimo su CV-ba raštų nuorašai ir jų fotostatinės kopijos siuntinėjamos pašalinių organizacijų, nieko bendro su ramovėnų veikla neturinčių, vadovybių žiniais ir t.t. Trumpai tariant, veikloje pasireiškia nesusiklausymas, statutiniai prasižengimai ir kompetencijos ribų peržengimai.

CV-ba atkreipdama skyrių valdybų ir Sąjungos narių dėmesį į čia kalbamas pastebėtas negeroves, mato reikalą priminti, kad tokie reiškiniai kenkia dariniai ramovėnų veiklai, veda į vidaus nesusipratimus, visuomenei rodo mūsų nesusiklausymą ir, pagaliau, skaldo visos Sąjungos, ir taip jau retas, gretas. Kad išvengus to, kas čia paminėta, CV-ba, kuriai yra patikėtas LKVS "Ramovė" vairs, įpareigoja visas Sąjungos skyrių valdybas veikloje vadovautis Sąjungos statutu, jo dvasia ir, kur reikia, griežtai prisilaikyti statuto raidės. Tuo ne tik bus išvengta bereikalingų nesusipratimų, bet taip pat, bus sustiprinta veikla.

Gerbkime savąją Sąjungą. Asmeniškai būdami aktyvūs ir kitose lietuviškose organizacijose, sambūriuose bei draugijose, nemaišykime ramovėnų bei LKVS "Ramovė" reikalų su kitų organizacijų interesais. Būkime vieningi, susiklausę ir organizaciniai drausmingi. To iš mūsų reikalauja gyvenamo laiko veiklos aplinka, Lietuvos laisvės kova, karinės tradicijos ir, pagaliau, Lietuvos kario savigarba.

BENDRADARBIAVIMAS SU UKRAINIEČIAIS

LKVS "Ramovė" CV-bos ilgamečiui pirmininkui prof. gen. St. Dirmantui ir prie ukrainiečių karių veteranų sąjungos mūsų ryšininkui J. Čėsnai mirus, buvo nutrūkęs ryšys su mums draugingos Ukrainos tautos išėivijoje, Karių Veteranų Sąjungos vadovybe.

CV-bos ir Ukrainiečių Karių Veteranų S-gos vadovybių bendromis pastangomis, š.m. birželio mėn. pabaigoje, Čikagoje, LLK Muziejaus patalpose, nutrūkusiems ryšiams atstatyti ir tolimesnio bendravimo gairėms nustatyti, įvyko šių organizacijų Centrinųjų Organų atstovų pasitarimas. Šia proga, draugingoje nuotaikoje, buvo pasikeista sveikinimo kalbomis, apžvelgta bendra abiejų tautų politinė padėtis ir kas mus riša likiminėje kovoje, o taip pat pasikeista mintimis tolimesnio bendravimo bei bendradarbiavimo gairėms nustatyti. Nutrūkęs ryšys su ukrainiečiais pilnai atstatytas.

Centro Valdyba ragina LKVS "Ramovė" skyrius, ten kur yra galimybės ir veikia ukrainiečiai kariai veteranai, palaikyti su jais veikloje ryšį ir glaudžiai bendradarbiauti.

KITI BENDRIEJI REIKALAI

Nario mokesčio atskaitomybė — primenama skyrių valdyboms, kurios dar nėra atsiskaičiusios su CV-ba už surinktą nario mokesį, nedelsiant tai atlikti. Nario mokeskis siunčiamas CV-bos išdininko adresu: A. Repšys, 1016 Linden Str., Belwood, Ill. 60104, USA.

Pasikeitimas Garbės Teismo sąstate — LKVS "Ramovė" Garbės Teismo nariui J. Vilučiu iš garbės teisme eitų pareigų pasitraukus, remiantis rinkimų daviniais, jo vieton, GT Sekretoriaus pareigoms pakviestas, nuo š.m. liepos 20 d. įėjo Jurgis Stankūnas, gyv. 7151 S. Albany Ave., Chicago, Ill. 60629 USA. Pagrindas: GT Pirmininko pranešimas.

A.A. PULKININKAS
KAZYS LABUTIS

Iš Australijos gauta liūdna žinia, kad Canberra mieste, balandžio 9 d., mirė pulkininkas Kazys Labutis, pasižymėjęs kovose dėl Lietuvos laisvės, 1919-1923 m., Vyčio Kryžiaus ordino kavaliereis.

Plk. Labutis gimė 1899 m. vasario 9 d., Šakališkių kaime, Marijampolės apskr., Igliskėlių valsčiuje. Šakališkių kaimas yra labai graži, sena lietuvių gyvenvietė. Ten yra gražus piliakalnis balno formos, vienoje kalvoje — senas lietuvių kapinynas. I Pasaulinio karo metu rusai kasė apkasus ir sugadino piliakalnio ir kapinyno vaizdą. Vietos gyventojai labai apgailėstavo. Kaip piliakalnis, taip ir kapinynas nėra lietuvių tyrinėtas. Greta Šakališkių kaimo yra Pilotiškių kaimelis, tai poeto Vinco Mykolaičio-Putino tėviškė. Kovų dėl Lietuvos Nepriklausomybės metu iš šios apylinkės į Lietuvos kariuomenę stėjo daug savanorių, kartu stėjo ir du broliai Kazys ir Andrius Labučiai.

Kazys buvo jauniausias šeimoje. Viso buvo trys broliai ir sesuo. Vienas brolių, Tomas, mirė būdamas jaunas. Tėvai nusprendė Kazį leisti į mokslą. Pradžios mokyklą Kazys baigė Marijampolėje, kur jo mokytoju buvo žymus pedagogas Motiejus Endziulaitis. Baigęs pradžios mokyklą, jis stėjo į Marijampolės gimnazijos pirmą klasę. Čia jo mokytojais buvo poetas Motiejus Gustaitis ir Petras Kriaučiūnas. Šie didieji lietuviai darė didelę įtaką į K. Labučio būdą. Mokėmės vienoje klasėje. Pamenu vieną atsitikimą: beskaitant trumpą Lietuvos istoriją vienas K. Labučio draugas pasakė: "... turėjom savus kunigaikščius, bet dabar jų nebeturime". K. Labutis tai išgirdęs, sušuko: "Daktaras K. Grinius ir Petras Kriaučiūnas mūsų karaliai!..." Tas visiems patiko.

Iki 1914 m., tai yra, iki I Pasaulinio karo pradžios, K. Labutis baigė 3-

čią gimnazijos klasę. 1914-1915 metais nesimokė, nes Marijampolė buvo vokiečių užimta. Jis gyveno Šakališkiuose prie tėvų, matė kaip rusai kasė apkasus piliakalnyje ir kapinyne. 1915 m. atvyko į Vilnių, iš ten Voronežan, kur stėjo lietuvių Martyno Yčo gimnazijon. Gyveno moksleivių bendrabutyje. Čia vėl mudu susitikome. Besimokydamas gimnazijoje, K. Labutis dalyvavo moksleivių saviveikloje, priklausė ateitininkų organizacijai, giedojo chore, dalyvavo styginiame orkestre, grojo gitara, išgyveno 1918 m. rusų revoliuciją, ir, kaip ir visiems, teko ir jam kiek pabadauti.

Į Lietuvą grįžo 1918 m. vasarą, stėjo į Marijampolės gimnazijos 7-tą klasę. 1919 m. mokslą pertraukė ir kartu su savo mokslo draugais stėjo į besiorganizuojančią Lietuvos kariuomenę. 1922 m. buvo paleistas 4-5 mėnesius atostogų, baigti pertrauktą gimnazijos mokslą. Pasiruošęs, išlaikė egzaminus Marijampolės gimnazijoje ir gavo brandos atestatą. Tarnaudamas Kaune, gusarų pulke, ir vėliau Kauno m. policijoje, studijavo teisę Vytauto Didžiojo Universitete, išklaušė pilną Teisių Fakulteto kursą, bet dėl susidėjusių nepalankių aplinkybių, nebaigė.

K. Labutis į kariuomenę stėjo savanoriu 1919 m. sausio 17 d., į 2-rą pėst. pulką, kuris tuo laiku formavosi A. Panemunėje, buvo paskirtas į "paaficierių" mokyklą (mokomąją kuopą). Šios kuopos vadu buvo karininkas Pranas Kaunas. Į šią kuopą buvo siunčiami veik visi į pulką savanoriais įstoję moksleiviai, abiturientai, studentai. 1919 m. kovo pradžioje, drauge su kitais buvo pasiūstas į Karo Mokyklą, kurią baigė tą pat metų liepos 6-tą dieną. Tai buvo nedidelė, vos 96 vyrų, Pirmoji Lietuvos Karo Mokyklos laida. Puluose šiuos karininkus vadino "smetonininkais", kadangi juos į pirmą karininko laipsnį pakėlė valstybės prezidentas A. Smetona. Baigęs Karo Mokyklą K. Labutis buvo paskirtas į raitelių pulką.

Padėkos — CV-ba reiškia padėką New Yorko Skyriaus Valdybai ir ramovėnams už suorganizavimą ir pravedimą įspūdingo, LKVS "Ramovė" steigėjo ir pirmojo CV-bos Pirmininko gen. P. Plechavičiaus pamėnimo.

Reiškiamą padėką Australijos Sidnėjaus skyriaus Valdybai už atsiųstą piniginę auką CV-bos darbams paremti.

K. Dabulevičius
CV-bos Pirmininkas

Ed. Vengianskas
Sekretorius

Tuo laiku raitelių buvo labai mažai, vos vienas pulkas ir jie visur buvo labai reikalingi. Tada sunkiai kariavome net trijuose frontuose.

Jaunas karininkas K. Labutis kovose pasireiškė kaip labai jaudrus, drąsus ir energingas vyras. Dalyvavo kovose su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Kovose su lenkais ties Seinais, 1920 m. rugsėjo 22 d. buvo lenkų apsuptas, bet greit ir gerai susiorientavo, kovodamas pasitraukė į Augustavo miškus, klaidindamas persekiojančius lenkus, nuolat keisdavo žygio kryptį, kartais brisdamas upės vaga, kad nepaliktų pėdsakų, bastėsi užfrontėje, kol vieną laimingą naktį perkirtęs lenkų saugą, su tos saugos paimtais belaisviais, grįžo prie savųjų. Šį K. Labučio žygį Krašto Apsaugos ministeris plk. K. Žukas pamėnė savo pranešime Steigiamajame Seime.

1923 metų pradžioje Lietuvos vyriausybei slaptai remiant sukilimą Klaipėdos Krašte, K. Labučiu buvo pavesta suorganizuoti raitelių šimtinę. K. Labutis pasirinko norinčius eiti savanorius iš gusarų pulko ir karininkus Izidorijų Kraunaitį ir Petrą Balzarą.

Sukilimo metu raiteliai buvo tiesioginėje sukilimo vado J. Budrio žinioje. K. Labučio rūpestingai vadovaujami, raiteliai saugojo sparnus, gerai palaikė ryšį net ir prie blogiausių oro sąlygų. Kaip tik prirėkdavo vyriausiam sukilėlių vadui išaiškinti kokią neaiškia susidariusią padėtį kur nors, ar kur išžvalgyti, tuoj čia vykdavo K. Labutis. Sukilimui pasibaigus K. Labutis grįžo į Kauną.

1924 m. pasiliosavo iš kariuomenės. Buvo Kauno m. policijos vadu, vėliau raitosios policijos rezervo vadu. Savo padėjėju pasirinko atsargos ltn. Prapuolenį, su kuriuo drauge mokėsi Voroneže M. Yčo gimnazijoje. 1926 m. naujai vyriausybei susidaręs, Labutis buvo paleistas. Kito paskyrimo negavo.

1927 m. grįžo kariuomenėn ir buvo

A.A. LTN. VYTAUTAS SEDERAVIČIUS

Š.m. birželio 13 d. su šiuo pasauliu atsiskyrė, vėžio ligos nugalėtas, mūsų kolonijos taurus ir didis patriotas lietuvis ltn. Vytautas Sederavičius.

Velionis buvo gimęs 1908 m. lapkričio 6 d. Kauno mieste. Ten pat ir brandos atestatą įsigijo, po to pradėjo studijas Vytauto Didžiojo Universitete, pasirinkdamas ekonomijos skyrių teisių fakultete. Bestudijuodamas nusprendė tapti karininku ir įstojo Karo Mokyklon. Ją baigęs buvo paskirtas į 3 p.p. Iš su velioniu tuo metu, tame pačiame dalinyje tarnavusių, yra geriausių atsiliepimų — būtent: buvęs gabus ir pareižingas karininkas, vadovybės buvo numatytas išsiųsti į aukštuosius gen. štabo kursus. Pirmosios rusų okupacijos metu, jausdamas pavojų ir norėdamas būti ateityje Tėvynei naudingas, su šeima pasitraukė Vokietijon. Po karo iš anglų zonos emigravo į Ameriką, 1951 m. spalio 4 d., apsistodamas Omahos mieste.

Mes pilnai asmenį įvertiname kai jo netenkame. Tas galima pabrėžti ir apie velionį Vytautą. Vos atvykęs Omahon, tuoj įsijungė aktyviai į daugelį lietuviškų organizacijų: Tautinę Sąjungą, Ramovėnus, Lietuvių Bendruomenę, chorą "Rambynas" ir veikusių scenos vaidintojų būrį "Šiaurės Pašvaistė", dažnai net jų vadovybėse dalyvaudamas.

Jis tautiškumą statė pirmoj eilėj, viš visą ko, todėl paskutiniuosius veiksmų nesugyvenimus labai jautriai išgyveno, matydamas kaip partinis fanatizmas nustelbia Tėvynės meilės jausmą. Jis visiškai nepritare palaikyti ryšius su okupuota, nes tas silpnintų kovą už Lietuvos nepriklausomybę. Prenumeravo keletą laikraščių ir įsigydavo išleidžiamas naujas knygas, nemažomis sumomis

paremdamas spaudos darbą. Daugiau kaip metai buvo išėjęs pensijon, bet nelemta liga sutrukdė jo senatvės poilsį ir jis turėjo iškeliauti amžinybėn.

Velionis buvo gero būdo, kiekvienas jo asmenyje visuomet rasdavo teisingą ir nuoširdžią pagalbą. Išaugino ir išmokslino vieną dukterį ir du sūnus: jauniausias — Jurgis yra architektas, dabar dirba Kanadoj, Toronto mieste, dukra Margarita studijuoja meną, sūnus Aleksandras yra baigęs elektros technikos mokyklą, abu gyvena netoli Omahos, Gretnos vietovėj.

Visas laidotuvių religines apeigas atliko klebonas kun. P. Žarkauskas. Gausiai buvo lankomas Larkino koplyčioj, karstas su velioniu skendo gėlių vainikuose. Prie karsto rožinio maldų metu stovėjo ramovėnų garbės sargyba — Pranas Kazlauskas ir Pranas Kovas. Choras buvusį savo narį pagerbė giedodami laidotuvių metu bažnyčioj ir kapuose. Ramovėnų pirm. Pranas Totilas kapuo-

se tarė atsisveikinimo žodį, pabrėždamas velionio taurią asmenybę ir užberdamas ant karsto žemės, atvežtos iš Lietuvos. Ramovėnai vietoj gėlių suaukojo 126 dol., velionio našlė dadėjo 74 dol. ir sudaryta pilni 200 dol., kuriais Vytauto Sederavičiaus vardas įamžintas Lietuvių Fonde.

Likusiai a.a. Vytauto šeimai linkiu ištvėrmės, išgyvenant mylimo vyro ir tėvo netekimą.

J. Smailys

MIRĖ ANTANAS KUZMA

Gegužės 25 d. savo namuose, Pontiac, Mich., buvo rastas miręs Antanas Kuzma. Kiek ilgai jis ten miręs buvo, nežinoma. Spėjama, kad apie dešimtį dienų. Jo draugas šuniukas, su kuriuo jis gyveno, buvo rastas dar gyvas. Jis išalkęs savo lojimu ir staigimu atkreipė kaimynų dėmesį ir iššaukta policija atidariusi duris rado Antaną Kuzmą fotelyje sėdintį, negyvą.

Antanas Kuzma buvo gimęs 1904 m. vasario 21 d., Kudirkos Naumiestyje, vėliau gyveno Marijampolėje.

Rusams okupavus Lietuvą Antanas, kaip ir visi kiti, nenorėdamas vergauti pasitraukė iš Lietuvos ir atsідūręs Amerikoje įsikūrė Detroito pašonėje, Pontiac mieste. Buvo patriotas lietuvis, rėmė lietuviškos veiklos darbus ir priklausė LVS "Ramovėi", "St. Butkaus" šaulių kuopai, Dariaus ir Girėno klubui ir kitoms organizacijoms.

Pašarvotas buvo Jolandos Baužienės laidotuvių koplyčioje. Sekmadienį, birželio 1 d., 8 v.v. šv. Antano parapijos klebonas, kun. Kazimieras Simaitis, sukalbėjo rožinį. Atsisveikinimą pavadė "St. Butkaus" šaulių kuopos pirmininkas Juozas Leščinskis, kuris taip pat tarė žodį ir likusiems giminėms, draugams

paskirtas į gusarų pulką. Grįžti į kariuomenę jam pasiūlė gen. štabo plk. P. Plechavičius, kuris tuo metu buvo Kariuomenės Štabo viršininku. 1927-1928 m. K. Labutis baigė Aukštuosius Karininkų Kursus ir buvo paskirtas ulonų pulkan eskadrono vadu. 1934-1938 m. buvo pulko vado padėjėju gusarų pulke. 1938 m. paskirtas ulonų pulko vadu. Pulkas stovėjo Alytuje.

1939 m. spalio mėn. žygyje į Vilnių, K. Labučiuui teko vadovauti pietinei dešiniąjai voriai, kurią sudarė ulonų pulkas ir 5-to pėst. pulko batalionas. Žygiuoti teko pro Valkininkus. Žygis turėjo prasidėti spalio 27 dieną, 9 valandą. Prie Administracijos linijos vorai teko laukti apie 3 valandas, kol atvyko rusų armijos įgalioti asmenys, palydovai. Vietos gyventojai, Lietuvos ka-

riuomenei sutikti, buvo pastatę vartus, kuriuos papuošė vėliavėlėmis ir gėlėmis. Vartai buvo rasti išgriauti, gėlės ir vėliavėlės sutryptos. Toks bolševikų elgesys, visiems žygio dalyviams padarė slegiantį įspūdį. K. Labutis supyko, palydovams pareiškė: "Su žmonėmis, kurie sutrypė mūsų spalvas, suniekino viską, ką gyventojai buvo padarę mus sutikti, kartu žygiuoti atsisakau ir tokių palydovų nepriimu". (Citata iš K. Labučio laiško). Rusai murmėjo, bet nieko daugiau kenkti negalėjo ir buvo priversti pasišalinti. Vora laimingai, be kliūčių pasiekė Vilnių. Tai buvo paskutinis K. Labučio žygis.

1940 m. K. Labutis pasiliosavo iš kariuomenės, apsigyveno Vilkaviškio apskr., Žaliosios valsčiuje, savo mažame ūkelyje. Ten praleido pirmą bolševikų

ir vokiečių okupaciją. 1944 m. su šeima pasitraukė į Vokietiją. 1929 m. emigravo į Australiją, apsigyveno Canberra mieste, kur ir mirė, sulaukęs 76 m. amžiaus. Talkininkavo man rašant apie Kovas dėl Lietuvos Nepriklausomybės.

Tai buvo sumanus, greitos orientacijos ir narsus vyras. Tokie vyrai laiko šimtmečiuose retai pasitaiko. Jo žygių gausumas atrodo stačiai legendarinis, bet apie tai tegul rašo tie, kurie buvo kartu su juo žygiuose. Gal dar yra gyvi kas iš jo karių? .

Liūdinčiai jo šeimai, žmonai Marijai, dukrai Daivai, sūnui Vidui ir artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą.

Kazimieras Ališauskas

ir pažįstamiems pareikšdamas užuojautą.

Taip pat su juo atsisveikino ir žodį tarė, LVS "Ramovė" vardu, Stasys Šimoliūnas ir Darius ir Girėno klubo vardu — Edvardas Milkaukas.

Prie karsto stovėjo Lietuvos ir "St. Butkaus" šaulių kuopos vėliavos, daug žėlių puokščių ir vokelių mišių aukoms.

Pirmadienį, birželio 2 d., po atlaikytų pamaldų šv. Antano bažnyčioje, 16 automobilių vilkstinės buvo nulydėtas ir palaidotas, šalia žmonos, Šv. Kryžiaus kapinėse. Laidotuvėmis rūpinosi posūnis Pranas Kass.

LAIŠKAI "KARIUI"

Gerb. "Kario" Redaktorium,

Perskaitęs "Kary" atspausdintus mano atsiminimus radau kaikuriuos netikslumus. Kad neklaidinus skaitytojų, maloniai prašau Tamstos artimesniame numerįje atspausdinti šiuos mano papildymus bei pataisymus:

1. Mano tėvas tarnavo ne jaun. psk., bet konduktoriaus laipsnyje. Jis neišėjo karo laivyno mokomąją kuopą, bet buvo samdomas kaip specialistas kalvis - mechanikas. Baigė grafo Tiškevičiaus kalvių-mechanikų 4-rių metų kursą. Dirbo remonto laive "Angara".

2. Karišką apmokymą aš įsigijau ne stebėdamas, bet per mokyklos kariško parengimo pamokas. Jos įvykdavo kiekvieno šeštadienio popietyje.

3. Su laivu "Okean" buvome nuvykę į Petrapilį. Aš, kaip "bataliono" narys dalyvavau parade, kuris įvyko "Marso lauke".

4. Vienas iš tokių agitatorių buvo ne Kindulas, bet Kiudulas Antanas. Visur turi būti tik Kiudulas.

5. Vietoje Juozo Virkučio turėtų būti Antanas Virkutis. Mano suklysta — atsiprašau.

6. Kulkosvaidininkų būrininkas ir I-mo būrio būrininkas buvo ne Gudavičiai, bet Sudavičiai! Visur, vieton Gudavičiai, turėtų būti Sudavičiai.

7. Dainų vadovu buvo Povilas Gucevičius. Jis yra kartu su manimi nuotaukoje. Žuvo ties Jašūnais.

8. 1919 metų pradžioje valstybės sienos niekas nesaugojo. Įvesti šokią tokią tvarką buvome pasiūstę tik liepos mėnesį.

9. Mums nebuvo laiko palaidoti ginklo draugą Gaučių, nes sekančią dieną buvome išsiūsti iš Kauno.

10. Kad nesudarius klaidingos nuomonės apie mūsų kuopos sugebėjimus, turiu čia pabrėžtinai pasakyti, kad visa kuopa turėjo tik 3 rankines ir 1 iš šautuvo leidžiamą granatą.

11. Šaulių-Kučių tarpustotyje geležinkelio bėgius išardėme ne su Geru-

tos, bet su Šemetos partizanais. Taip jie man prisistatė

12. Sakinyje "Skubiai griebiau granatą užsimojau į priekį", turėtų būti "atkišau į priekį" ir t.t.

13. Gedimino kalne bolševikų sargybos buvo pasislėpusios, ne už mūro sienos, bet už medžių, tik jų kulkosvaidžiai ir kulkosvaidininkai buvo Gedimino bokšte už storų mūro sienų.

14. Iš kuopos būstinės negalima matyti bokšto. Todėl pasiskirstę nuėjome jį apžiūrėti iš visų pusių, ypatingai kurio pamatai kiek apirę.

15. Sakinyje "Pirmos kuopos būrys" turėtų būti "Kuopos pirmas būrys".

16. Grįžome pafronte ne iki Varėnos, bet į Alytų, kur pasikrovę vykome į Varėną-Lentvarį.

Kitų menkesnių klaidų ir sakinių praleidimų čia nebetaisau.

Su pagarba

Jonas Petrauskas

* * * * *

1975.5.25/26 d.d. sukako vieneri metai nuo "Ramovės" sk. atstovų suvažiavimo Čikagoje. Išrinkti S-gos Centriniai Organai, kurie tvarko visos Sąjungos reikalus, saugo jos garbę ir vykdo statuto nuostatus ir atstovų suvažiavimo nutarimus.

Šia proga tenka truputį stabtelėti ir pasižiūrėti, kas padaryta, kas ne, ir kaip viskas sekėsi.

Kultūros srity atsilikta dviem metais. Pagal veikiančias taisykles, kiekvienais metais už geriausių straipsnius, išspausdintus "Karyje", skiriamos premijos. Pagal veikiančias premijų skirstymo taisykles, premijos paskirtos tik už 1971 ir 1972 metus. O kur premijos už 1973 ir 1974 metus? Jos turėjo būti paskirtos iki sausio mėn. 15 d. (kiekvienais metais...).

Pagal skyrių atstovų suvažiavimo nutarimą, atspausdintas LKVS "Ramovės" statutas. Statuto gale priedai: 1 — garbės nariai, 2 — LKVS "Ramovės" vėliava, 4 — LKVS "Ramovės" nario uniforminė kepurė, 5 — LKVS "Ramovės" antspaudas — aprašyta labai detalai, bet priedas 3 — (statuto str. 22) LKVS "Ramovės" nario ženklelio nuostatai yra, o aprašymo (išmatavimų, spalvų ir kt.) — nėra. Ir niekas nežino, kaip tas ženklelis turi atrodyti. Reikia leisti ir papildyti antrą statuto laidą, nes šis statutas nepilnas. Per dvidešimt metų nei vienas statute irgi nebuvo ženklelio aprašymo. Šio statuto Komisijos ir CV buvo pareiga duoti ženklelio pilną aprašymą, ypač, kad statuto 22 str. sako: "LKVS Ramovė turi nustatyti pavidalo žen. 'elį ir uniforminę kepurę. Ių ap-

rašymą ir nešiojimo taisyklės yra 3-me ir 4-me prieduose" Taip, — uniforminės kepurės aprašymas ir nešiojimo taisyklės yra 4-me priede, o ženklelio 3-me priede yra tik nešiojimo taisyklės, o aprašymo nėra. Kodėl?

Bendrarraščiai išeina retai ir ne visi skyriai, atrodo, juos gauna. Pav., bendrarraštis Nr. 115, 1975.2.10, Čikagos susirinkime nebuvo skaitytas. Tame bendrarraštyje buvo paskelbta St. Juro pasitraukimas iš CV. Tik paskelbus tą bendr. "Kary", ramovėnai sužinojo, kad darbštus ir energingas ramovėnas yra pasitraukęs iš CV. Kokios priežastys priverė St. Jurą iš CV pasitraukti, tą norėtų žinoti visi ramovėnai.

Dabartinė LKVS "Ramovės" nauja CV paskelbta "Tėviškės Žiburiai" Nr. 21, 1975.5.22 yra tokia: pirm. K. Dabulevičius, vicepirm. tarpogr. reikalams A. Juškevičius, vicepirm. kult. reik. J. Švedas, narys kult. reik. K. Oželis, sekr. E. Vengianskas, išd. A. Repšys ir narys K. Juškaitis. Dėl skirtingų veiklos nuomonių iš CV pasitraukė St. Juras ir Jonas Gaižutis.

Dabartinės CV dauguma narių labai smarkiai dirba bendruomenės eilėse, kiti įsijungė į kitas organizacijas. Atrodo, kad "Ramovės" reikalams nebelieka nei laiko, nei energijos...

Kiekvieno ramovėno pareiga yra kovoti už lietuvių vienybę, bet kai savas darželis priaugęs piktyzolių, tai vietoj ravėti savo darželį, einama pas kitus...

"O vis dėlto man rūpi RAMOVĖ", buvo beveik paskutiniai žodžiai, pasakyti a.a. gen. prof. Stasio Dirmano, nes jis gerai matė, kas darosi mūsų tarpe. Ir aptariant esamos padėties reikalus, labai išgyveno skaldymąsi. Prašė, pirmoj eilėj būti ramovėnais, saugoti S-gos orumą ir tik atliekamam laiku padėti kitoms patriotinėms liet. organizacijoms, kovojančioms už Lietuvos laisvę.

IJKS

Gerb. Redaktorium,

"Kario" Nr. 3, Kovas, 1975, psl. 92-4, rašoma apie "Buvę vadai ir tautiniai herojai". Straipsnio autorius A. Šova. Straipsnyje yra geros lituanistinės medžiagos, bet susigaudyti apie ką rašoma yra gana sunku. Pluoštelis pabirėlių apie Kubiliūną. Tačiau ir tokiu atveju rimtam žurnalui, koks yra "Karys", nereikėtų savo puslapiuose naudoti tokių nieko nepasakančių, bet užgauliojančių išsireikšimų kaip tai: "Jei gen. Kubiliūnas būtų organizavęs ir vadovavęs vadinamam sukilimui, tada tikrai reikėtų vadinti mazgotę".

Generolas ir mazgotė, kaip sau norit, netinka į porą. Su pagarba Br. Zumeris

* * *

Siunčiu keletą dolerių "Kariui" paremti. Esu jau pensininkas. Žinoma, ta pensija yra labai kukli, bet kadangi priklausau šauliams ir veteranams, tai reikia po truputį visus paremti. "Karys" man labai patinka, ypatingai kariški prisiminimai, kuriuos aš ir Lietuvoje mėgau, taip pat ir ginklą. Aš laikiu tos dienos, kada vėl galėsiu pakelti ginklą prieš mūsų pavergėją slibiną.

Marcijonas Juodis
Hamilton, Canada

Nuoširdus ačiū mūsų skaitytojui ir rėmėjui p. Marcijonui Juodžiui už atsiųstus 10 dol. "Kario" paramai.

Red.

Gerb. p. Redaktorium,

Šiomis dienomis nors ir pavėluotai pasiekė mus Australijoje "Kario" 3 Nr. Jame daug vertingų straipsnių; ypač G. Songino "Velykos". Jau daugiau kaip pusė amžiaus prabėgo nuo mūsų Nepriklausomybės kovų, bet jos vis tebėra aktualios. Mes žinome, kad Lietuvos karys narsiai kovojo dėl laisvės, o gerb. autorius vaizdžiai parodo, kad jis buvo ir aukštos moralės ir ginklo be reikalo nekėlė.

Ačiū autoriui G. Songinui ir Tamstai, p. Redaktorium, už straipsnio išspausdinimą.

A. Skerys
North Geelong, Vic.
Australia

Prisimindamas tragiškus — žiaurius birželio įvykius, kultūringiausia ir veiksmingiausia laisvės kovos ginklui — spaudai — patobulinti, prisiunčiu 25 dol. auką. Su pagarba,

6.6.75

Simcoe

B. Bačiūnas

Mano pasiūstoje korespondencijoje apie dr. Jurgio Gurklevičiaus 65 metų sukaktį (pasiunčiau ir jo fotografiją) įsibrovė klaida, kurią, jeigu galima, prašau atitaisyti.

Sukaktvininkas ats. j. ltn. gyd. Jurgis Gurklevičius yra gimęs ne 30.6.1910, bet 1910 m. liepos (VII mėn) 30 d. Reiškiau pagarbą,

Juozas Venys
Vokietija

Š.m. Kario 6 Nr. 220 psl., Tremties Trimito skyriuje, atspausdintame straipsnyje apie bolševikų mano brolio a.a. Juliaus Pempės nužudymą, pirmoje pastraipoje atspausdinta klaidingai jo nužudymo data, būtent: 1952 m. Turi būti: 1942 m. Klaidą prašau atitaisyti.

Feliksas Pempė

Nuomonių... (iš 260 psl.)

tikrovė. Ir nuo kieno malonės šiandieną mes lietuviai priklausome — aiškinti nereikia. Kaltinti buvusią neprikl. Lietuvos vyriausybę ir nesekti pasaulinių įvykių, tai tikrai štrauso politika. Ne dėl to žlugome, kad Lietuvos vyriausybė, ar kariuomenės vadovybė buvo dariusios klaidas. Mes likome auka pasaulinių plėšikų ir naiivių politikų.

Mano linkėjimai mano kritikams: norint išeiti į viešumą, reikia daugiau pasijdomauti, kaip ir kas dedasi plačiame pasaulyje, o išvedžiojimus, panašius į pasakas, pasilikti sau.

Saliėtis

Atsiusta paminėti šaulės Janinos Narūnės, gražiai Zitos Sodeikienės iliustruota, P.L.B. Švietimo Tarybos aprobuota, 16 puslapių knygelė vaikams "Mūsų Žvirblis". Spaudė Tėvų Pranciškonų spaustuvė. Autorė labai įdomiai pasakoja apie iš lizdelio iškritusį mažą žvirbliuką ir du vaikučius, broliuką ir sesutę — Algį ir Ulę, kurie suradę žvirblėlį, juo rūpinosi, augino... Kas toliau atsitiko, patariu pasiskaityti. Tai puiki rašytojos dovana mažiesiems skaitytojams. Kaina tik 1.20 dol. Eiliuota forma, įdomus turinys, gražios iliustracijos — puikus įnašas į mūsų mažiesiems skaitinių bibliotekas.

Richard Scarry, MANO ŽODYNAS. Lietuvių ir anglų kalba. Knyga mažiesiems skaitytojams. Lietuvių kalbai priitaikė ir išleido JAV Lietuvių Bendruomenės Švietimo Taryba, Chicago, 1974.

"Didybės momentas praėjo, žiburiai užgeso. Jei Britų imperija pasiekė savo didybės viršūnę tarp 1902 m. ir 1914 m., tai Jungtinės Amerikos Valstybės savo galybės aukščiausią tašką buvo pasiekę dešimtmetyje, kuris sekė tuoj po II Pas. karo. Tada Pax Americana galimybė buvo visai atvira, tačiau nebūta reikalingos valios. Tada J.A.V. buvo vienintelės turėjusios galutinį (ultimate) ginklą savo rankose ir galėjo atsakyti jį pavartoti, išskyrus tuos atvejus, kai kita kuri varžovė valstybė pabandytų pasigaminti atominę bombą. Šito reikalavo tas nusivylęs liberalas Williams C. Bullittas. Tačiau prezidentui H. Trumanai, kuris beatodairiškai ir per anksti pavartojo bombą ant Hirošimos ir Nagasaki, galutinumas buvo sekantys rinkimai, apie kitką jis ir negalvojo. Taigi, geram ar blogam, tačiau momentas prabėgo. Nebuvo ir nebus Pax Americana. Iš viso, nebus jokios Pax".

Francis Russell
The University
Booman, 1973)

AUKOJO KARIUI:

Gegužė, 1975

\$12.00:

Balbatas J., Cleveland, Ohio

\$11.00:

Bagdonavičius J., Hot Springs, AR
Morkūnas K., Euclid, Ohio
Sajauskas A., Baltimore, MD

\$10.00:

Juodis M., Hamilton, Canada
Pakalnis M., West Union, Ohio
Paulionis B., Cleveland, Ohio
Valauskas J., St. Petersburg, FL ("TT" parenti)

\$6.00:

Daunys A., Syosset, NY
Kulbokas V., Cicero, IL
Panavas J., Kouts, Ind.
Poškus H., Thunder Bay, Canada
Sidagis J., Sebawaing, MI
Virpša J., Chicago, IL

\$5.50:

Juškaitė R., Detroit, MI

\$5.00:

Bočiūnas F., Hartford, CT
Daniliauskas J., Stamford, CT

\$4.00:

Kaufeldas B., Yagoona, Australia
Maslauskas A., Hartford, CT
Petronis M., Sydney, Australia

\$3.37:

Kutka A., Rockdale, Australia

\$3.00:

Grybauskas J., Jot Springs, AR
Jankauskas A., Hamilton, Canada
Markauskienė V., Cicero, IL
Masiulis A., Simcoe, Canada
X, Rockford, IL
Stuogis V., Cleveland, Ohio

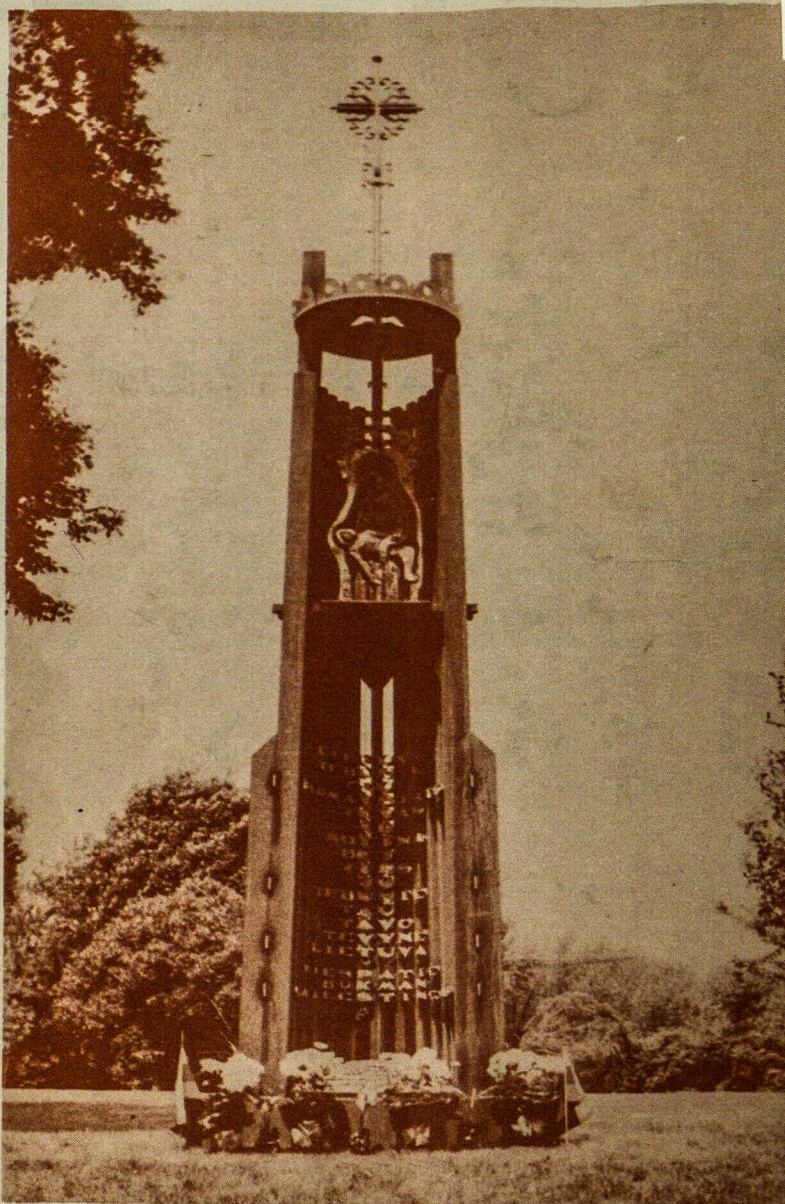
\$2.00:

Dautas V., Wiloughby Hills, Ohio
Varneckas V., Waterbury, CT

\$1.00:

Basiulis B., Long Beach, CA
Druseikis P., Rochester, NY
Garolis A., Portland, OR
Izokaitienė E., Chicago, IL
Kažemėkaitis V., Racine, WI
Vilkutaitis V., E. Northport, NY
Vitkus V., Rochester, NY

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje, gegužės 30 d. pašventintas prel. Mykolo Krupavičiaus antkapinis paminklas. Prie didingų iškilnių prisidėjo šauliai. Nuotr. C. Genučio

Ivairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.